

3.4. እግዚአብሔርን ለማወቅ የሚቻለው ሁልጊዜ በፊቱ ስንገኝ ነው።

ከእግዚአብሔር ጎልውና ውጪ ሆነንና ከእግዚአብሔር ርቀን እግዚአብሔርን ልናውቅ እንችልም። በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ ውስጥ ያለች ነፍስ የእግዚአብሔር ዕውቀት ራሷን መጥገብ እትችላለች። መጽሐፍ ቅዱስ በደቆብ 4፥8 ላይ "...ወደ እግዚአብሔር ቅረቡ ወደ እናንተም ይቀርባል" ይላል። በዚህ ዘመን እግዚአብሔርን የማወቅ ጉዳይ የራቀብን እንደኛው ምክንያት፤ እግዚአብሔር እገኝበታለሁ ባላለው ሥፍራ ስለምንፈልገው ነው። እግዚአብሔርን በተገለጠበት ዘላለማዊ ቃሉ ውስጥ ስንፈልገው እናገኘዋለን፤ እርሱም ይናገረናል። እግዚአብሔርን በጸሎት የቆይታ ሥፍራ ስንፈልገው እናገኘዋለን፤ እርሱም ለመንፈሳችን ይናገረናል። እግዚአብሔር ከቅዱሳን ጋር በምናደርገው ኅብረት ስንፈልገው እናገኘዋለን፤ በሌሎች ጸጋ ውስጥ ሆኖ ይናገረናል። ዛሬ ለብዙዎቻችን እግዚአብሔርን በቃሉ ሥር ቁጭ ብለን መፈለግ አይሆንልንም። ለእንዳንዶቻችን ደግሞ እግዚአብሔርን በጸሎት ሥፍራ መፈለግ አይሆንልንም። ለሌሎቻችን ደግሞ እግዚአብሔር በበርከቶችና በግለኝነት ይገኝ ይመስል ከቅዱሳን ኅብረት ተገልጻል፤ ለብቻችን እንፈልገዋለን።

እንግዲህ እግዚአብሔር የሚታወቀው እንዴት ነው? ለሚለው ጥያቄ፡- እግዚአብሔር የሚታወቀው በቃል ኪዳን ብቻ ነው የሚል መልስ ሲኖረን፤ ከእርሱ ጋር ኪዳን የገቡ ሰዎች ደግሞ፡- እግዚአብሔርን በሕይወታቸው ላይ ጌታ ሊያደርጉ፤ በሕይወታቸው ላይ ሥልጣን እንዲኖረው ሊፈቅዱለትና ሁልጊዜም በፊቱ ሊገኙ ይገባል።

ክፍል ሦስት ኅሰ እግዚአብሔር ማንነት

1. የእግዚአብሔር ጎልውና/መኖር

በመጽሐፍ ቅዱስ ገና የመጀመሪያ ምዕራፍ የመጀመሪያ ቁጥር ላይ የምናነበው "በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ" የሚለውን ሐረግ ነው (ዘፍ.1፥1)። ከዚህ ቁጥር እንደምንረዳው ሰማይና ምድር ከመፈጠራቸው በፊት እግዚአብሔር መኖሩን ነው። ከዚህም የተነሳ ሁሉም ነገር፤ እንደም ላይቀር ከእርሱ ጎልውና የመነጨ እንጂ በራሱ ህላዌነትን ያገኘ ነገር እንደሌለ እንረዳለን።

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በጊዜው ለነበሩት ሰዎች የተጻፉት እግዚአብሔርን ያምኑ ዘንድ ሳይሆን እግዚአብሔርን ስላመኑ ነበር። ላላመኑ ሰዎች የእግዚአብሔርን መኖር ለማስረዳት የተጻፈ አይደለም፤ ይህ ችግራቸው አልነበረምና። የእግዚአብሔርን መኖር እምኖ በጠማማው መልኩ ለመቅረብና ለማምለክ ከመጥከር አልፎ የእምላክን ጎልውና ጨርሶ መካድ የዚያን ዘመን ትውልድ ባሕሪ አልነበረም፤ ይህ እለ ብለን የምንለው እምላክ፤ ያልነበረበት ጊዜ አልነበረም፤ ወደ ፊትም የማይኖርበት ጊዜ አይኖርም ለእንዲህ አይነቱ እምላክ መኖር እጥናፈ ዓለሙ ምስክር ነው። "ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል" መዝ (19፥1)። ስለ እግዚአብሔር ጎልውና ለናወራ በራሱ ሕልውና የሆነ እንደሆነ መዘንጋት የለብንም እንዲህም ዓይነት ጎልውና ያለው በመሆኑ ፍጥረት ሁሉ የእርሱ ተደጋፊ ነው፤ እርሱ ሕያው ብቻ ሳይሆን ለእጥናፈ ዓለሙ ሁለንተናዊ ሕይወት፤ ምንጭና መሠረት ነው። እግዚአብሔር በማንኛውም ዓይነት መልኩና መንገድ ቢገለጥም ለዚያ ለተገለጠበት ነገር ጥገኛና ተደጋፊ አይሆንም አይደለምም። እግዚአብሔር ለሰው ሁለንተናዊ የሚያስፈልገውን ረቂቅና ግዙፍ ነገር ሁሉ ሰጪ እንጂ ለጎልውናው ከሰው ወይም ከሌሎች ፍጥረቱ ድጋፍ ጠያቂ አይደለም፤ እርሱ ግን ድጋፍ ሰጪና ፍጥረትን እጽኚ ነው። "እግዚአብሔር የዘላለም እምላክ የምድርም ዳርቻ ፈጣሪ ነው አይደለምም አይታክትም ማስተዋሉም

አይመረመርም።" (ኢ.ሳ40÷28)። እርሱ ሰጪ ሲሆን ፍጥረት ሁሉ፣ ሰውንም ጨምሮ ተቀባይ ነው።⁵⁸

2. የእግዚአብሔር ባሕርይ

እግዚአብሔር በባሕሪው ህጻጽ የሌለበት ንጹህ መንፈስ ነው። ገና ከመጀመሪያው የፍጥረት ባለቤትነቱን ሲያረጋግጥ ከጨለማ ብርሃን የሚያወጣ መንፈስ ሆኖ ነው። "ጨለማም በጥልቁ ላይ ነበረ እግዚአብሔርም ብርሃን ይሁን አለ፤ ብርሃንም ሆነ" (ዘፍ.1:2÷3)። ይህንን ዓይነቱን የእግዚአብሔር የባሕሪ መገለጥ፣ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የአምልኮ ማረፊያ ማን መሆን እንዳለበት ለሳምራዊቷ ሴት ሲናገር እንዲህ ብሏል፡ "እግዚአብሔር መንፈስ ነው የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ያስፈልጋቸዋል" (ዮሐ. 4÷24)። በዕብ. 12÷9 ላይ ደግሞ "የመናፍስት አባት" ይለዋል። እንዲህ ማለት ግን እግዚአብሔርና ሥነ-ፍጥረቱ አንድ ናቸው ማለት አይደለም። እግዚአብሔር መንፈስ ነው ሲባል፣ በግማሹ መንፈስ ሆኖ በግማሹ ደግሞ የሰው ዓይነት አካል ያለው ነው ማለት አይደለም። እግዚአብሔር በቅርጽና በክፍል ሳይመዳደብ ያለቁሳዊ ኅልውና የሚገኝ መንፈስ ነው፤ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር "ሰውኛ" (Anthropomorphic) በሆነ መልኩ የሚገልጣቸው ማለትም፡- እግዚአብሔርን እንደባለ ዓይን፣ ባለጆሮ፣ ባለ አግርና እጅ ያለው አድርጎ የሚገልጠው፣ ለሰው ልጆች ባሕሪውንና አድራጎቱን ተመልካችነቱንና ሰሚነቱን ለማስተማር እንጂ በውኑ እግዚአብሔር የሰው ልጆች ዓይነት ገላ (አካል) ኖሮት አይደለም። በእንዲህ ዓይነት መልኩ ስለ እግዚአብሔር ባይገለጽ ኖሮ ስለ እግዚአብሔር ጨርሶ ምንም መናገር አይቻልም ነበር። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር መንፈስ ሆኖ ያለ ቁሳዊ አካል መኖሩ በማንነቱ ላይ ያለውን ብቃት አይቀንሰም።

እግዚአብሔር የማይመረመርና የማይወሰን መንፈስ ነው ስንል ይህ ግንዛቤ ከእኛ የዕውቀትና የልምምድ አድማስ ፈጽሞ የራቀ መሆኑን መዘጋንት የለብንም፤ እኛ በጊዜና በቦታ በዕውቀትና በኃይል የተወሰንንና ገደብ ያለብን ነን። እግዚአብሔር በመሠረቱ የማይወሰን ነው፤ እያንዳንዱ ባሕሪውም እንዲሁ

አይወሰንም። እንግዲህ እግዚአብሔር ከጊዜ አንፃር ሲታይ ዘላለማዊ ነው፤ ከቦታም አንፃር ሲታይም በስፍራዎች ሁሉ የሚገኝ ነው፤ በዕውቀትም ሲሆን እርሱ ብቻ ሁሉን አዋቂ ነው፤ በኃይሉ ችሎት ደግሞ እርሱ ብቻ ሁሉን ቻይ ነው።

እግዚአብሔር ውሱን አለመሆኑ ደግሞ በፈጠረው አጥናፊ ዓለም ላይ ምጡት (Transcendent) ሆኖ መገኘቱን ያስገነዝበናል። ይህም ደግሞ ከፍጥረቱ ሁሉ ተለይቶ በራሱ ኅልውና የነበረ፣ ያለና የሚኖር መንፈስ መሆኑን ያስገነዝበናል። እርሱ እኛ ተፈጥሮ ብለን በምንጠራው ነገር ተዘግቶ ያለ አምላክ ሳይሆን፣ አንድም ሳይቀር በፍጥረታት ሁሉ ላይ ከፍ ብሎ የሰሰጠ ነው። "አንዳች እንደሚጎድለው በሰው እጅ አይገለገልም" (ዮሐ.17÷25) በአጥናፊ ዓለሙ የሚያልፈው እያንዳንዱ ታሪክ እግዚአብሔር በዕቅዱ ያዘጋጀው ነው። ነገር ግን የዚህኑ ያህል በጣምራ አብሮ ሊጤን የሚገባው እግዚአብሔር ምጡቅና ከፍጥረታት የራቀ ብቻ ሳይሆን በምጥቀቱ ያለው ማንነት ሳይጎድልና ሳያንሰ በቅርብ በፍጥረቱ የኅልውና ሥርዓት ውስጥ ጣልቃ እየገባ፣ ሕይወት ያላቸውንና ግዑዝ የእጆቹን ሥራዎች ይቆጣጠራል ያጸናልም። ስለዚህ ምጥቀቱና ቅርቡ (Transcendent & Immanent) በእኩልታ ካልታዩ በቀር ትክክለኛውን የእግዚአብሔር ግንዛቤ ማግኘት አይቻልም (ኢ.ሳ:57÷15)።

3. የእግዚአብሔር ጠባይ

የእግዚአብሔር ጠባይ ስንል በግብር/በተግባር የተገለጠው ግብረገባዊ ማንነቱን ማለታችን ነው። ይህም ደግሞ አካላዊነቱን ("እኔነት" ያለው) መሆኑን የሚያረጋግጥን ነው። በራሱ ኅሊና ያለውና በራሱ የሚወሰን ግብረገባዊ ኅላዊ ያለው መሆኑን አብረን እናስባለን። የእግዚአብሔር ጠባይ በሰው ልጆች ሕይወት ውስጥ ጣልቃ ከመግባቱ አኳያ ሲታይ ደግሞ፣ ፍጹምና ሙሉ በሆነ መልኩ የተገለጠው በክርስቶስ መገለጥ በኩል መሆኑን እንገነዘባለን።

እግዚአብሔር ከፍተኛውን የኅሊና አቅም የያዘ እርሱ ብቻ በመሆኑ፣ ለሰው ልጆች ምክንያዊነት (Rationality) ሁሉ ምንጩ

ያው አርቡ ብቻ ነው። እንደ አካላዊ አምላክነቱ ራሱን በመግለጹም አኳያ ሆነ ከሰው ልጆች ጋር ያደረገው ግንኙነት በብሉይና በአዲስ ኪዳን ተጠቅሶአል። እንግዲህ ከሰው ልጆች የኑሮ ሁኔታ አገገር የሚገለጠው አያንዳንዱ የእግዚአብሔር ባሕሪይ አርቡ ለሰው ልጆች ራሱን የገለጠበት የማንነቱ ግሰረጃ ነው። በመከራ ጊዜ ርኅራኄ፣ ለበደለኛነት ጸጋ፣ ለንስሐ ይቅርታ መስጠቱ፣ ለፈለጉት ሁሉ የመገለጡን ጠባይ ያስረዳል። እግዚአብሔር በሁሉም ዓይነት ጠባይ አራሱን ሕሰው ልጆች እንደ አስፈላጊነቱ ይገልጻል፤ ይህ ሲሆን አንደኛው ጠባይ ከሌላኛው ጠባይ ሳይበላላ ነው። ከአያንዳንዱ ጠባይ ጋር በቀዳማዊነት ሊጠቀስ የሚገባው ልዩ ጠባይ ግን ቅድስናው ነው። ከዚህም የተነሳ ፍቅሩን ስናስብ፣ ቅዱስ ፍቅር፣ ፍርዱን ስናስብ፣ ቅዱስ ፍርድ፣ ርኅራኄውን ስናስብ፣ ቅዱስ ርኅራኄ በማለት የዚህን አካላዊ አምላክ ጠባይ እንረዳለን እንገልጻለን።

የእግዚአብሔርን ጠባይ በዝርዝር ከመግለጻችን አስቀድሞ ለንገዝበው የሚገባን ነገር፣ የእግዚአብሔር ጠባይ በሁለት ሊከፈል መቻሉን ነው። ይህም የማይወረስ ጠባይና የሚወረስ ጠባይ ነው። እነዚህ ሁለት የጠባይ ክፍሎች እግዚአብሔር ከእኛ በምን ይለያል? እና እግዚአብሔር ከእኛ በምን ይመሳሰላል? ወይም እኛ እግዚአብሔርን በምን እንመስላለን? የሚሉትን ሁለት ዓይነተኛ ጥያቄዎች የሚመልሱ ናቸው። እነዚህን ሁለት ጥያቄዎች በሚገባ መመለስ እግዚአብሔርን ያለማወቅ ምክንያት ከሚሆን ትልቅ ስህተት ይጠብቀናል። እርግጥ ነው የእግዚአብሔርን የማይወረስ ጠባይ (Incommunicable Attributes) ከሚወረስ ጠባይ (Communicable Attributes) ስይቶ ለማቅረብ በምናደርገው መከራ ውስጥ፣ የማይወረስ መስሉ የሚታየው የሚወረስ፣ በተቃራኒው ደግሞ የሚወርስ መስሉ የሚታየው የማይወረስ፣ መስሉ የሚታይበት አጋጣሚ ብዙ እንደሆነ እንገነዘባለን። ይህ ሊሆን የቻለበት ምክንያት የሚወረሰውም ሆነ የማይወረሰው ጠባይ መቶ በመቶ የሚወረስ ወይም የማይወረስ ባለመሆኑ ነው። ይህንን በዚህ የጥናት ሂደት ውስጥ ተብራርቶ አናገኘዋለን።⁵⁹

3:1 የማይወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያት

ሀ.ነፃ ነው (በራሱ ገልጦ ነው)

እግዚአብሔር ነፃ ነው ስንል ለምንም ነገር መቸውንም ቢሆን ጥገኛ አለመሆኑን መግለጻችን ነው። ለእርሱ ገልጦና እኛም ሆንን ሌሎች ፍጥረታት አናስፈልገውም፤ ሆኖም ግን እኛም ሆንን ሌሎች ፍጥረታት እግዚአብሔርን ለናከብረውና ደስ ለናሰገው እንችላለን። ይህ ጠባይ የፍጹምነቱ ምልክት ነው። የገልጦናው መሠረት ያረፈው ሌላ አካል ሳይ ሳይሆን በራሱ ነው። ለእርሱ መኖር ሌላ ሰበብ አይፈልግም፤ ለሌሎች መኖር ግን እርሱ ሰበብ ነው (He is the uncaused cause)። በምግባሩ፣ በሕጉና በሥራው ሁሉ ነፃ ነው፤ በራሱ ለራሱ የበቃ ነው። ሐዋርያው ዳውሎስ ለአቴናውያን ፍልሰቶን ይህንኑ ነው የነገራቸው፡- "ዓለሙንና በእርሱ ያለውን ሁሉ የፈጠረ አምላክ እርሱ የሰማይና የምድር ጌታ ነውና እጅ በሠራው መቅደስ አይኖርም እርሱም ሕይወትንና እስትንፋስን ሁሉንም ለሁሉ ይሰጣልና አንዳች እንደሚጎድለው በሰው እጅ አይገለገልም" (ዮሐ. 17:24-25)። እንግዲህ በአጥናፈ ዓለሙ ውስጥ ከሕግ በላይ ያለና ሕግን የሚሠራ የሕግ ጌታ እግዚአብሔር ለሰው ሕግን ይሠራል እንጂ በሕግ አይገዛም እርሱ በሉዓላዊነቱ የመንቀሳቀሻና የመኖሪያ ሕግ ያወጣል ለእርሱ ግን ሕጉ ራሱ ነው። "ከሰማይ በታች ያለው ነገር ሁሉ የእኔ ነው ታዲያ እንድመልስለት ለእኔ ያበደረ ማነው?" (ኢዮ. 41:11 አዲስ ትርጉም)። እንዲሁም ኢዮብ 38-42:6 ድረስ ያለውን ይመለከታል።

አንዳንድ እግዚአብሔርን እንደ ኢዮብ ያላዩና ያልቀመሱ ሰዎች፣ እግዚአብሔር ሰውን የፈጠረበትን ዓላማ ሲናገሩ እግዚአብሔር ብቸኝነት ሰላጠቃው ከሰዎች ጋር ኅብረት ለማድረግ ሲል ፈጠራቸው ይላሉ። ይህ እውነት ከሆነ ደግሞ እግዚአብሔር የፍጥረቱ ጥገኛ የሆነ የገልጦናው መላክት በሌሎች የሚወሰን ሊሆን ነው። ሆኖም ግን በምስትነትና በአንድነት ገልጦናው የተረጋገጠ እግዚአብሔር፣ የብቸኝነት ችግር ያለበት አይደለም። (ዮሐ. 17:5)።⁶⁰

ለ. የማይለወጥ ነው

"እግዚአብሔር የማይለወጥ ነው" ስንል በማንነቱ፥ በፍጹምነቱ፥ በዓላማው እና በሚገባው ተስፋ የማይለወጥ ነው ማለታችን ነው። ሆኖም ግን እግዚአብሔር ለተለያዩ ሁኔታዎች የተለያዩ የድርጊትና የሰማይት ምላሾች ይሰጣል።

1. ቅዱሳት መጻሕፍት ስለዚህ ምን ይላሉ ?

በመዝ 102 ላይ ከቶ የማይመሳሰሉ ነገሮች ሲነጻጸሩ እንመለከታለን፤ በአንድ በኩል እጅግ ጽኑ መሰለው የሚታዩት ሰማይና ምድር፥ በሌላ በኩል ደግሞ እግዚአብሔር። መዝሙረኛው እንዲህ ይላል፡-

አቤቱ፥አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ፥
በማያትም የእጅህ ሥራ ናቸው።
እነርሱ ይጠፋሉ፥ አንተ ግን ትኖራለህ፥
ሁላቸው እንደልብሰ ያረጃሉ፥
እንደ መነፍጻፊያም ትለውጣቸዋለህ፥ ይለውጡማል
አንተ ግን ያው አንተ ነህ፥
ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም (መዝ 102፥25-27)።

ይህ በብሉይ ኪዳን ሲሆን የተሰጠው የአይለወጥነት ባሕርይ በአዲስ ኪዳን ደግሞ በቀጥታ ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ተሰጥቶ እንመለከታለን "ስለ ልጁ ግን፡-... ጌታ ሆይ፥ አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ፥ ሰማዮችም የእጆችህ ሥራ ናቸው፤ እነርሱም ይጠፋሉ አንተ ግን ጸንተህ ትኖራለህ ሁሉም እንደልብሰ ያረጃሉ፥ እንደ መነፍጻፊያም ትጠቀልላቸዋለህ ይለውጡማል፤ አንተ ግን አንተ ነህ፥ ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም" (ዕብ. 1፥8-11 እንዲሁም ዕብ. 13፥8 ላይ የተጠቀሰውን ይመለከቷል)። ስለዚህ እግዚአብሔር ወልድ የአለመለወጥ መለኮታዊ ባሕርን ሙሉ በሙሉ እንደሚካፈል ማስተዋል እንችላለን።

እግዚአብሔር ከሰማይና ከምድር በፊት ኅልው ነው። ሰማይና ምድርም ከጠፋ በኋላ ኅላዊው ይቀጥላል። እግዚአብሔር

አጥናፈ ዓለሙን ሰልዩ ልዩ ለውጥ ይዳርገዋል፤ እርሱ ግን ለምንም ለውጥ አይዳረግም።

ስለ ጽኑነቱ፥ ስለ ምሕረቱና ስለ ትዕግሥቱም ራሱ እግዚአብሔር በቃሉ ሲናገር እንዲህ አለ፡- "እኔ እግዚአብሔር አልለወጥም እናንተ የያዕቆብ ልጆች ሆይ ስለዚህ የጠፋችሁ አይደላችሁም" (ሚል.3፥6)። ደግሞም በአዲስ ኪዳን ያዕቆብ የመልካም ሰጦታ ሁሉ ምንጭ እርሱ እግዚአብሔር እንደሆነ ሲናገር እንዲህ ይላል፡- "በኅ ሰጦታ ሁሉ ፍጹምም በረከት ሁሉ ከላይ ናቸው መለወጥም በእርሱ ዘንድ ከሌለ በመዞርም የተደረገ ጥላ በእርሱ ዘንድ ከሌለ ከብርሃናት አባት ይወርዳሉ" (ያዕ1፥17)። የማይለወጥ የሰማይ አምላክ የማይለወጥ የበኅ ሰጦታ ምንጭ ነው።

እስከ አሁን በተሰጠው የእግዚአብሔር አለመለወጥ የትርጉም ማብራሪያ፥ እኛ ይለወጣል ወይም አይለወጥም ብለን ባስብንበት የትርጉም አቅጣጫ ሳይሆን ቅዱሳት መጻሕፍት በገለጹት መሠረት ብቻ ነው። በዚህም መሠረት እግዚአብሔር አይለወጥም ስንል ጠባይና ኅልውናው ከፍጹምነቱ አንፃር ሲታይ አይለወጥም ማለታችን ነው። ይህንን እውነት ጠንቅቆ መረዳት ደግሞ በፈጣሪና በተፈጣሪ መካከል ያለውን መሠረታዊ ልዩነት አውቆ ራስን ለአምልኮት እግዚአብሔር ለማዘጋጀት እጅግ አስፈላጊ ጉዳይ ሆኖ እናገኘዋለን።

የእግዚአብሔር አለመለወጥ ከፍጹምነቱ አንጻር ብቻ ሳይሆን ከዓላማውም አንጻር ሊሰተዋል ይገባል። "የእግዚአብሔር ምክር ግን ለዘላለም ይኖራል የልቡም አላብ ለልጅ ልጅ ነው" (መዝ.33፥11)። ይህ ስለ እግዚአብሔር ምክር ጠቅላላ ያለ ዐረፍተ ነገር ሲሆን፥ እግዚአብሔር በዘላለም ውስጥ ስላሰባቸው እቅዶችና ስለ ዓላማው የሚያብራሩ በርካታ ጥቅሶች አሉ (ማቴ. 13፥35፤ 25፥34፤ ኤፌ. 1፥4፤11፤ 3፥9፤11 2ጢሞ. 2፥19 1ጴጥ.1፥20 ራእ. 13፥15)። እግዚአብሔር አንዴ አንድን ነገር ለመፈጸም ከወሰነ፥ ዓላማው አይለወጥም ግቡን ይመታል። በእርግጥ በዚህ ዓይነት ባሕሪው እርሱን የሚመስል ማንም እንደሌለ በነቢዩ ኢሳይያስ በኩል እንዲህ ብሎ ተናግሮአል፡-

"እኔ አምላክ ነኝና ሌላም የለምና የቀድሞውን የጥንቱን ነገር አሰቡ እኔ እግዚአብሔር ነኝ እንደ እኔም ያለ ማንም የለም። በመጀመሪያ መጨረሻውን ከጥንትም ያልተደረገውን እነግራለሁ ምክራ ትጽናለች ፈቃዴንም ሁሉ እፈጽማለሁ አላለሁ። ከምሥራቅ ነጣቂ ወፍን ከሩቅም አገር ምክራን የሚደርገውን ሰው እጠራዋለሁ። ተናግራለሁ እፈጽምማለሁ አሰቤአለሁ አደርግማለሁ" (ኢሳ. 46፡9-11)።

ከዚህም በተጨማሪ እግዚአብሔር በተሰፋውም የማይለወጥ ነው። እግዚአብሔር አንዴ ለአንድ ነገር ተሰፋ ከገባ ለዚያ ተሰፋ በፍጹም ታማኝ ነው።

"ሐሰትን ይናገር ዘንድ እግዚአብሔር ሰው አይደለም፤ ይጸጸትም ዘንድ የሰው ልጅ አይደለም። እርሱ ያለውን አያደርገውምን? የተናገረውንስ አይፈጽመውምን? (ዘኁ. 23፡19)።

"የእስራኤል ኃይል እንደ ሰው የሚጸጸት አይደለምና አይዋሽም አይጸጸትምም አለው" (1ሳሙ. 15፡29)።

በዚህ በሰው ልጆች ዓለም ውስጥ ስንኖር፤ ለዎች ለእኛ ያላቸውን ግምትና አመለካከት ከሁኔታዎች መለዋወጥ ጋር አያገናኘቡ ይለዋወጡብናል። እግዚአብሔር ከዘላለም አንስቶ ለእኛ ያለው ሐሳብ ግን አይለወጥም። ፈቃዱና የሚገባልን ተሰፋም አይቀየርም። ወደ እንዲህ ዓይነት ማንነቱ በጸሎት በምንቀርብበት ጊዜ፤ ዛሬ ተበሳጭቶ ይሆን? ዛሬ ጠባዩ ተቀይሮ ይሆን? ዛሬ እንዲህ ሆኖ ይሆን? አያልን አንሰጋም። ትናንትና ያዩን የፍቅር ዓይኖቹ እንደማይለወጡ ተሰፋ በማድረግና ለሙን በመጥራት በፊቱ እንቀርባለን። እርሱ ለጠያቂዎቹ በምድር ላይ እንጸላብለን ያለውን ሰዓትና ቀን አይቀጥርም። ሁልጊዜ አሁን ውስጥ ያለ በመሆኑ፤ ወደ እይለወጠው ማንነቱ የመጡ ሁሉ በዓመት ሦስት መቶ ለድሳ አምስት/ሰድስት ቀን፤ በቀን ደግሞ ሃያ አራት ሰዓት ሊያገኙት ይችላሉ። እርሱ አንዴ የሚከፋው፤ አንዴ ደግሞ

ፎልፏል የሚሆን፤ ወለድ መለስ የሚያደርግ ጠባይ ያለው (Moody) አይደለም።⁶¹

ለኃጢያት ያለው ጥላቻ ከጊዜ በኋላ የጀመረ አይደለም። ድሮም ጀማሪ በሌለው ማንነቱ ሲኖር ኃጢአትን ይጠላ ነበር። አሁንም ይጠላል፤ ወደፊትም ይጠላል። ለፈጠረው የእጆቹ ሥራ በተለይም ለሰው ልጅ ያለው ፍቅር ድንገት ያገረሸበት ሳይሆን፤ ገና ዓለም ሳይፈጠር በመለኮት ዕቅዱ ውስጥ የነበረ ነው። ይህንንም፤ ራሱን አሳልፎ በመስጠት በመስቀል ሞት ገልጦታል። ይህንን አይለወጠ አምላክ መሸንገልም ሆነ የልብን ፈቃድ አንዲሞላ ማሳመን አይቻልም። ጸሎትን ሰምቶ ቢመልስ፤ ሐሳቡን በለቀየረ ወይም ጸሎት ሰላሳመነው ሳይሆን፤ በሰው ልጆች ሕይወት ሉዓላዊ ፈቃዱን ለመፈጸም ሆን ብሎ ያዘጋጀው መንገድ በመሆኑ ነው። ለውጥ ሁሉ ያለው ከሰው አኳያ ነው።

2. ወለን የሌለውና አካላዊ አምላክ ነው

በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት መሠረት እግዚአብሔር በአንድነት ወለን የሌለውና አካላዊ የሆነ አምላክ ነው። ወለን የሌለው ነው ስንል፤ ውሱን ለሆነው የሰው ልጅና እንዲሁም ለተፈጥሮ ሁሉ በማንኛውም ዓይነት መልኩና በማንኛውም ዓይነት ማብራሪያ ተገዢ አይደለም። እርሱ ግዑዝና ሕያው ከሆኑ ማንኛውም ዓይነት ፍጥረታት ሁሉ፤ እጅግ የበላይና የላቀ ነው ማለታችን ነው። ማንም ቢሆን ወደዚህ ዓይነት ማንነቱ በፍጥነትም ሆነ በአዝጋሚ ሂደት ሊደርስበት አይችልም። ባጭሩ ወለን የለሽነት የእርሱ ብቻ ነው። ደግሞም በአንጻሩ አካላዊ ነው። ስንል፤ ከእኛ ከሰው ልጆች ጋር መስተጋብራዊ ግንኙነት (Interactive relation) ያደርጋል። እኛም እካላዊ ፍጡራን (Personal Beings) ነንና ከእርሱ ጋር እንዲሁ እንገናኛለን። ወደ እርሱ እንጸልያለን፤ እናመልከዋለን፤ እንታዘዘዋለን፤ እንወደዋለን፤ እርሱም እኛን ይናገራል፤ በእኛም ደስ ይለዋል፤ ይወደናልም። ይህ ሁሉ አካላዊነቱን ያስገነዝበናል።⁶²

በቅዱሳት መጽሐፍት አስተምህሮ ላይ ከተመሠረተው ከእውነተኛው የክርስትና እምነት በቀር በአንድ ጊዜ ወለን

የሌለውና አካላዊ የሆነ እምላክ ያለው ሃይማኖት የለም። የእንዳንዶቹ እምላክ ወሰን የሌለው ብቻ ለሌሆነ ከእምላኪዎቹ ጋር አካላዊ መስተጋብር (Parsonal Interaction) የማያደርግ ሩቅ ያለ እምላክ ነው፤ የሌሎች እምላክ ደግሞ ምጡቅነት የሌለው አካላዊ ብቻ ለሌሆነ በሁኔታዎች እየተወሰነ ይለዋወጣል።

ይህ ወሰን የለሽ ምጡቅ እምላክ፣ በገዛ ፈቃዱ ለውሰኑ የሰው ልጅ እምላኩን የሚፈልግበትን መንፈስ ሰጥቶታል። ምጥቀቱ የክብሩና የግርማው መታያ በመሆኑ የሰው ልጅ አክብሮታዊ ፍርሀት ሊሰጠው የተገባ ነው። እግዚአብሔር በክርስቶስ ዋጅቶን "እብ እባት" የምንልበትን የልጅነት መንፈስ ቢሰጠንም በመፍራት በመንቀጥቀጥ የሚመለከ እምላክ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ለንመለከት ይህ እምላክ በክብሩ የተገለጠላቸው ሰዎች ሁሉ በፈቱ የመደፋትና ልብን የማቅለጥ ምላሽ ግድ ሆኖባቸው ነበር። እንኳን የእግዚአብሔር ሙሉ ክብርና፣ የራእይ ግልጠቱ እንኳ "እኔም" ብቻዬን ቀረሁ ይህንንም ታላቅ ራእይ አየሁ፤ ኃይልም አልቀረልኝም፤ ደም ግብቴም ወደ ማሽብሽብ ተለወጠብኝ፤ ኃይልም አጣሁ። የቃሉንም ድምጽ በሰማሁ ጊዜ ደንግጦ በምድር ላይ በግንባሬ ተደፋሁ።" ይላል ነብዩ ዳንኤል ባየው ራእይ የገጠመውን ሲናገር (ዳን. 10፥8-10)። ዛሬ ማናችንም የማናመልጠው ጥያቄ፡- ከፍቅሩ የተነሳ በአካላዊነቱ የቀረበንን ይህንን ምጡቅ ጌታ፣ በምን ዓይነት የእክብሮት መንፈስ ነው የምናመልከው? የሚለው ነው። ሃይማኖታዊ ለብስባዎቻችን ውስጥ በእርግጥ ነቢዩ ዳንኤልና ነቢዩ ኢሳይያስ የተለማመዱት የልብ መቅለጥ እለ ወይ? ለእግዚአብሔር የምንቀና፣ ልብ የሚመለጡ መዝሙሮች ያሉንና መንፈሳዊያን ለመሆን የምንጥር መሆናችን የሚታወቀውን ያህል፣ እግዚአብሔርን በመፍራታችን እንታወቃለን ወይ? ፈረሀ እግዚአብሔር እርስ በርስ ባለን የወንድማማች ግንኙነትና ለመሪዎቻችን በምናሳየው ከበፊታ ይታያል ወይ?

ሐ.ዘላለማዊ ነው

"እግዚአብሔር ዘላለማዊ ነው" ለንል መጀመሪያ ወይም መጨረሻ የሌለው፣ የማይለወጥ ዘላለም በባሕሪው ጸንቶ የሚኖር፣ ዘመን፣ ዕለት፣ ወር የማይቆጠርለት፣ ሞት የሌለበት የጊዜ መስፈሪያ የሌለው ወይም ለዓለመ ዓለም ያለመስፈሪያ ወይም ያለልክ የሚኖር ማለታችን ሲሆን፤ በዚህ ዓይነት ጠባዩ ጊዜንና ዘመናትን ሁሉ በአንዴና በእኩል በግልጽ ይመለከታቸዋል። ሆኖም እግዚአብሔር እንዳንድ ከንዋጌዎችንና ድርጊቶችን በየራሳቸው የጊዜ ገደብ ውስጥ ብቻ ይመለከታቸዋል። እግዚአብሔር በጠባዩ ኢ-እሳቂ (Infinite) በመሆኑ የማይወሰን ነው። ይሄ እስተምህሮ ደግሞ ጊዜ እግዚአብሔርን እንደማይወሰነው ያሰነዝበናል።

የእግዚአብሔር ዘላለማዊነት ከእግዚአብሔር አይለወጠነት ጋር በቅጡ የተያያዘ ነው። እግዚአብሔር አይለወጥም ካልን፣ ጊዜም ቢሆን እግዚአብሔርን አይለውጠውም ማለታችን ነው። ጊዜ በእግዚአብሔር ጎልውና፣ ፍጹምነት፣ ዓላማና ተስፋ ላይ ምንም ዓይነት የለውጥ ተጽዕኖ አያደርግበትም። ጊዜ በእግዚአብሔር ዕውቀትም ላይ ምንም ዓይነት ለውጥ አያመጣም፤ እርሱ አዲሱን ነገር አይማርም፤ የሚያውቀውንም ነገር አይረሳም። ለእዚህ የጊዜ ሂደት መለዋወጥ በእርሱ እውቀት ላይ አይጨምርም ወይም አያጎድልም። እርሱ ያለፈውን የአሁኑንና የወደፊቱን ነገር በእኩል ደረጃና በግልፅ ሁሉንም ያውቃቸዋል።

1. እግዚአብሔር በጎልውናው ጊዜ የማይገድበውም ነው።⁶³

"እግዚአብሔር መጀመሪያም መጨረሻም የለውም" የሚለው እውነታ፣ በመዝሙር 90 ላይ ተጠቅሶአል። "ተራራዎችን ከመመሥራትህና ዓለምንም ከመፍጠርህ በፊት ለዘላለም እምላክ ነህ ከእንግዲህ ወዲህም የዘላለም እምላክ ሆነህ ትኖራለህ" ደግሞም በኢዮብ መጽሐፍ ላይ ኢሊሁም እንዲህ ብሎ ይናገራል "እነሆ እግዚአብሔር ታላቅ ነው እኛም አናውቀውም የዘመኑም ቁጥር አይመረመርም" (ኢዮ. 36፥26)።

የእግዚአብሔር ዘላለማዊነት በጊዜ በማይገደብ ንልውናው መዝለቁን፡ ባለ ራሱ የሐንሰ እንዲህ ብሎ ያስቀምጠዋል፡- "ያለውና የነበረው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ እልፋና አሜጋ እኔ ነኝ ይላል" (ራእ.1:8)። ደግሞም በሰማያዊው የእምልኮ ስፍራ "ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ የነበረውና ያለው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ" የሚለው ድምጽ ቀንና ሌሊት ይደመጣል (ራእ. 4:8)።

"እግዚአብሔር የኅልውና ጅማራ የለውም" የሚለው እውነታ "እግዚአብሔር ሁሉን ነገር ፈጥሮአል" የሚለውን ሌላኛውን እውነታ እንድናምን ግድ ይለናል። እርሱ ራሱ ቁስ አካላዊ ያልሆነ መንፈስ ነው። እግዚአብሔር አጥናፈ ዓለሙን ከመፍጠሩ በፊት ቁስ አካል (Matter) የሚባል ነገር አልነበረም፤ እርሱ ግን ሁሉን ወደ መኖር አመጣ (ዘፍ.1:1፤ ዮሐ. 1:3፤ 1ቆሮ. 8:6፤ ቆላ. 1:16፤ ዕብ.1:2፤ 11:3)። የፊዚክስ ትምህርት እንኳ እንደሚያመለክተው ከሆነ ቁስ እካል፤ ጊዜና ቦታ በእንደ ላይ ሊከሰቱ የሚገቡ ናቸው፤ የቁስ እካል ከስተት ከሌለ የቦታና የጊዜ ክስተትም የለም ይላል። ስለዚህ እግዚአብሔር እምላክ አጥናፈ ዓለሙን ከመፍጠሩ በፊት ከረምት፤ በጋ፤ ዓመት፤ መንፈቅ፤ ወር፤ ላምንት፤ ሰዓት፤ ደቂቃ በሚል ዓይነት መልኩ የተቀመረ ጊዜ አልነበረም፤ ሆኖም ግን እግዚአብሔር አጥናፈ ዓለሙን ሲፈጥር ጊዜንም አብሮ ፈጠረ፤ ጊዜ ራሱ ከቁስ አካል ጋር አብሮ የተፈጠረ ነው ማለት ነው። ልክ እግዚአብሔር አጥናፈ ዓለሙን መፍጠር ሲጀምር ጊዜም ተጀመረ። ሆኖም ግን አጥናፈ ዓለሙም ሆነ ጊዜ ራሱ ከመፈጠራቸው በፊት፤ እርሱ እግዚአብሔር ያለምንም ጅማራና ያለ ጊዜ ተጽእኖ ኅልው ነበረ። ስለዚህ ጊዜ ራሱም ቢሆን በራሱ ኅልውና የሰውም፤ ይልቁንም አንድ ሌሎች ፍጥረታት ሁሉ ለኅልውናው በእግዚአብሔር ዘላለማዊነትና ኃይል ላይ ይደገፋል እንጂ። እንግዲህ የእግዚአብሔር ኅልውና ከጊዜ ወደ ጊዜ ርምድታዊ (Progressive) የሆነ ለውጥ በማምጣት ከአንድ የኅልውና ደረጃ ወደ ሌላ የኅልውና ደረጃ አልተሸጋገረም፤ ለእርሱ ኅልውናው ሁሉ፤ ሁልጊዜ አሁን ነው። ምንም እንኳ ይህንን ለመረዳት የሚያስቸግረን ቢሆንም ለእርሱ "ትናንትና" እና "ነገ" ወይም "ቅድም" እና "በኋላ" የሚባሉ ነገሮች የሉም፤ ሁል ጊዜ እርሱ "ዛሬ" እና "አሁን" ውስጥ ነው ያለው። ሆኖም ግን

አንዳንድ ጊዜ እግዚአብሔር ለሰው በሚገባ መንገድ ራሱን በጊዜ ገድቦ ሲገልጥ እንመለከተዋለን።

2. እግዚአብሔር ጊዜአትን ሁሉ በእኩልና በግልጽ ይመለከታቸዋል

"ለአንተ አንድ ሺህ ዓመት እንደ እንድ ቀን ነው፤ አልፎ እንደ ሄደው እንደ ትናንት ነው፤ በሌሊትም እንዳለ እንደ እንድ ሰዓት ጥበቃ ነው" (መዝ. 90:4 እዲስ ትርጉም)።

እኛ ከላምንታት በፊት ወይ ከወራት በፊት አለዚያም ከዓመታት በፊት የተፈጸሙ ሁኔታዎችን በቅጡ ለማስታወስ ይቸግረናል። በቅርብ ጊዜ ውስጥ የተፈጸሙ ሁኔታዎችን በተቻለ ግልጽነት ብናስታውሳቸውም፤ የትውስታችን መጠን ጊዜ ባለፈ ቁጥር እየደበዘዘ መሄዱ የማይቀር ነው። እግዚአብሔር ግን ሺ ዓመትን የሚመለከተው እንደ ዛሬ ነው። እኛ የዛሬን ነገር በግልጽ አንደምናስታውሰው መጠንና ከዚያም በላይ፤ እርሱ የዛሬ ሺ ዓመቱን ታሪክ እንዲሁ በግልጽና ከዛሬው ሁኔታ እኩል በዝርዝር ያውቀዋል። ስለዚህ በዘመናት ውስጥ ያለፈውን ታሪክ ሁሉ እርሱ በግልጽ በዝርዝርና በእኩል ደረጃ ያውቀዋል። እግዚአብሔር ዘላለማዊ ጌታና በታሪክም ላይ ልዑል ነው። ስለዚህም በማንኛውም ዘመን ተብዬ ውስጥ በሚፈጸመው ማንኛውም የሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ ጣልቃ መግባት አምላካዊ መብቱ ነው። ለዚህ የፍጥረቱን ፈቃድ አይጠይቅም። በእጠቃላይ እርሱ ጊዜን የሚያውቅበት ሁኔታና የእኛ የጊዜ መረዳት ፈጽሞ የተራራቁ ናቸው። እርሱ በማንነቱ ጊዜ የለሽ ነው።

3. እግዚአብሔር ክስተቶችን በጊዜአቸው ያያል በጊዜ ገደብም ሥራውን ይሠራል⁶⁴

እስከ አሁን የተገለጸው የእግዚአብሔርና የጊዜ ንጽጽሮሽ እግዚአብሔርን ከጊዜ ጋር ምንም እይነት ግንኙነት የሌለው አድርጎ የክረረ ስህተት ውስጥ እንዳይከተን፤ አንጻራዊ ማብራሪያዎችን መመልከት ይጠቅመናል። እግዚአብሔር ዘላለማዊ አምላክ ነው ስንል፤ የለውን የጊዜ ዕውቀት ጠብቆ ጊዜው የሚጠይቀውን ነገር እያደርግም ማለት እይደለም። ሐዋርያው

ጳውሎስ ይህንን ሁኔታ ሲያስረዳ "ነገር ግን የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ከሴት የተወለደውን ከሕግም በታች የተወለደውን ልጁን ላከ አንድ ልጆች እንሆን ዘንድ ከሕግ በታች ያሉትን ይዋጅ ዘንድ" (ገላ.4:4+5)። እግዚአብሔር በፍጥረቱ ውስጥ ሁኔታዎች በጊዜአቸው እንዴት እንደሆኑና መቼ እንደሚፈጸሙ በግልጽ አውቆአቸዋል። እርሱ የጊዜን ሂደት ደረጃ በደረጃ ያያል፤ በፍጥረቱ ውስጥም የተለያዩ ሽኑቶች (Events) ይከሰታሉ፤ እናም በትክክለኛው ጊዜ አስፈላጊውን ጣልቃ ገብነት ያደርጋል። በዚህ መሠረት "የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ" እግዚአብሔር ልጁን ወደዚህ ኃጢአተኛ ዓለም ላከ።

ቅዱሳት መጻሕፍት በግልጽ እንደሚያስረዱን እግዚአብሔር በተለያዩ ጊዜያቶች የተለያዩ ድርጊቶችን ያደርጋል። ለምሳሌ ሐዋርያው ጳውሎስ ለግሪክ አቴና ፍልሰፋን አንዲህ ብሎ ያስረዳል፡- "አንግዲህ እግዚአብሔርን ያስማወቅን ወራት አሳልፎ አሁን በየቦታቸው ንስሐ ይገቡ ዘንድ ሰውን ሁሉ ያዛል ቀን ቀጥሮአልና፤ በዚያም ቀን ባዘጋጀው ሰው እጅ በዓለሙ ላይ በጽድቅ ሲፈርድ አለ" (ዮሐ.17:30-31)። ይህ አገላለጽ እግዚአብሔር ቀደም ብሎ የሠራበትንና ያደረገበትን መንገድ፤ አሁን የሚያደርግበትን መንገድና ወደፊት ደግሞ በጊዜ ውስጥ ሊያደርግ ስለሚችለው ነገር ያብራራል።

በእርግጥ በብሉይ ኪዳን ተደጋጋሚ አጽንኦት የተሰጠበት የእግዚአብሔር የወደፊትን ታሪክ ዕውቀት ስንመለከት፤ እግዚአብሔር ወደፊት ሊያደርግ ያለውን ድርጊት ቀደም ባለ ጊዜ በነቢያት በኩል አስቀድሞ ይናገርና፤ ያንን የተነገረ ድርጊት፤ በኋላ በተወሰነው የጊዜ ገደብ ውስጥ ያከናውነዋል። እንግዲህ በጠቅላላው ስንመለከት መጽሐፍ ቅዱስ ሙሉውን ከዘፍጥረት አስከሬና ድረስ፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ መዳን በተለያዩ ጊዜያቶች ያደረጋቸውን ድርጊቶች የዘገበበት መጽሐፍ እንደ ሆነ እንረዳለን። ባጭሩ ጊዜአትንና ሰዓታትን የፈጠረ እርሱ ስለሆነ ጊዜንና ሰዓትን ለራሱ ዓላማ ሊሰጥንባቸው ባለመብት እርሱ ነው፤ ጊዜን ስክብሩ መግለጫ ይጠቀምበታል።

የእግዚአብሔር ዘላለማዊነት በአባቶች፤ በነቢያትና በሐዋርያት መጻሕፍት እንደሰንሰለት የተተረከለት የእግዚአብሔር ባሕርይ ነው። ካልተጀመረ የሃላፊ ጊዜ፤ እስከማያልቅ የወደፊት ጊዜ ድረስ አጽናፍ በማይገታው መስኪያ ነበረ፤ እሱ ይኖራልም። በቅዱሳት መጻሕፍት ላይ ጊዜን አስመልክቶ የሚጠቀሱ ሐሳቦችና ሐረጎች ሁሉ እርሱን የሚመለከቱ ሳይሆኑ ፍጥረቱንና የሰውን ልጆች የሚመለከቱ ናቸው። እርሱ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ያሉትን የሰው "ነገዎች" በሙሉ ትናንትና ዛሬ ኖሯቸዋል።

እኛ ጊዜን የምንለካው ወቅቶች ሲፈራረቁና ሲመሽ ሲነጋ ነው። በእርሱ ዘንድ ግን ሁልጊዜ የነጋ ነው። የእኛ የጊዜ ግንዛቤ "በፊት" "በኋላ" የሚሉ ቃላቶች አሉት። በእርሱ ዘንድ ግን ሁልጊዜ አሁን ነው። እኛ ፀሐይ ስትወጣና ስትጠልቅ እናያለን፤ በእርሱ ዘንድ ግን ጠልቃ አታውቅም። እኛ ጨረቃን ለማየት ሌትን፤ ፀሐይን ለማየት ቀንን እንጠብቃለን፤ እርሱ ግን የሌሊትን የሰማይ ሠራዊትና የቀኒቱን ፀሐይ በአንድ ጊዜ በእኩል ደረጃ ያያቸዋል። እርሱ ረፍዶበት ዘግይቶ፤ ተጣድፎ ቀድሞ ደርሶ ሊያውቅም። እነዚህ ቃላቶች ሁሉ የእኛ የጊዜ አስረኞች ቃላቶች ናቸው።

በዚህ የጊዜ ገደብና የሰዓት ሩጫ ባለደነገጠው የጥድፊያ ዓለም ውስጥ የምንኖር አማኞች ነን። ምንም እንኳን ጅማራ ያለን የሰው ልጆች ብንሆንም፤ በውስጣችን ዘላለማዊነት የተፈጠረብን በመሆናችን፤ ለሕይወት የምንሰጠው ፋይዳ ከዘላለም ጋር በጽኑ ለተቆራጁ ጉዳዮች ሊሆን ይገባል። የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነትና የሰውን ምውቅነት ስናስተያይ፤ በክርስቶስ ማመን ብቸኛ ምርጫ ሆኖ እናገኘዋለን። ምክንያቱም ክርስቶስ ማለት የዘላለም ሕይወት ማለት ነውና።

በዚህ መጠነኛ የጽሑፍ ገለጻ ሥር፤ የመለኮትን ጠባይ ዘርዘር ለማስረዳት ለብቻው የሆነና አንድ መጽሐፍ ጠያቂ መሆኑ የሚታወቅ ነው። ስለሆነም ምንም እንኳን በ 3:1 ላይ የማይወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያት የሚሰው በጥልቀትና በዝርዝር ባይገለጥም ለቅኝት (Survey) ጥናት በቂ መሆኑ ስለሚታመን፤ እግዚአብሔር ቢያንስ አስካሁን በተጠቀሱት ጠባያቱ ከለው ልጆች ፈጽሞ

የተለየ መሆኑን እንደተረዳን በማሰብ በተቃራኒው ደግሞ እግዚአብሔርና የሰው ልጆች ሊመሳሰሉ የሚችሉባቸውን ጠባያት በሚቀጥሉት ማብራሪያዎች ለማየት እንሞክራለን።

3:2 የሚወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያት

በዚህ ርዕስ ሥር ልንመልስ የምንሞክረው ጥያቄ "እግዚአብሔር በኅልውናው፣ በኅልናውና በግብረገባዊ ጠባዩ ከእኛ ጋር ያለው ምስላል እንዴትና ምን ዓይነት ነው?" የሚለውን ነው። በዚህ ጽሑፍ የሚሰጠው መግለጫ ፍጹማዊ ነው፤ ስለዚህ ማንም ሂስ ሊሰጥበት እይታም ለማለት አይቻልም፤ ምክንያቱም አብዛኛውን ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪዎች ዘንድ በሚወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያትና በማይወረሱ የእግዚአብሔር ጠባያት ላይ ትንሽ ክርክር መኖሩ የሚታመን ነው።

ሀ.የእግዚአብሔርን ነባሪነት (Being) የሚያስረዱ ጠባያት

መንፈስ/መንፈሳዊነት⁶⁵

ብዙ ሰዎች እግዚአብሔር "የተሠራበት" ነገር ምን ይሆን? የሚል የዘወትር የልብ ጥያቄ አላቸው። እንደ እኛ ሥጋና ደም ያለው ነውን? ይላሉ። በእርግጥ እንዲህ እይደለም፤ ታዲያ ምን ይሆን የኅልውናው መገኛ? እንዲያው ለነገሩስ እግዚአብሔር ከቁስ እካል የተሠራ ይሆንን? ወይስ ጥርት ያለ ኃይል ብቻ ነው? ወይስ እንዲያው ያለ ሐሳብ ብቻ ነው? እኒህ ጥያቄዎች በአማኝም ሆነ በኢ-አማኝም ዘንድ በግልፅና በሥውር የሚጠየቁ አይቀሩ ጥያቄዎች ናቸው።

የቅዱሳት መጻሕፍት መልስ ግን ከእነዚህ ከተጠቀሱት የእግዚአብሔር ማንነት የመላምት ጥያቄዎች ከአንዱም ጋር አይስማማም። ይልቁንም ቅዱሳት መጻሕፍት "እግዚአብሔር መንፈስ ነው" ብለው ይናገራሉ (ዮሐ.4:24)። ይህንን ቃል የተናገረው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። የተናገረውም እንዲት ሳምራዊት ቤት እግዚአብሔርን በቦታ ወስና ማምለክ እንደምት ችል በተከራከረችው ጊዜ ነው።

እግዚአብሔርን በቁመት መጠን ወይም በወርድና በስፋት ልናስበው እይታንም አንችልምም። እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ በስፍራዎች ሁሉ ይገኛል ብለን ስናስብም ከማይለካ ትልቅነቱ የተነሳ በአንድ ሥፍራ ከፋይ ማንነቱ በሌላ ሥፍራ ደግሞ ሌላ ከፋይ ማንነቱ ይገኛል ማለታችን ሳይሆን፤ እግዚአብሔር በሁለንተናው በሁሉም ሥፍራ ይገኛል ማለታችን ነው።

"ከመንፈስህ ወዴት እሄዳለሁ?

ከፊትህስ ወዴት እሸሻለሁ?

ወደ ሰማይ ብወጣ፤ አንተ በዚያ ነህ፤

ወደ ሲኦልም ብወርድ፤ በዚያ አለህ።

እንደ ንስር የንጋትን ከንፍ ብወስድ፤

እስከ ባሕር መጨረሻ ብበርር፤

በዚያ እጅህ ትመራኛች፤

ቀኝህም ትይዘኛለች" (መዝ. 139: 7-10)።

ደግሞም በሌላ እንጻር እግዚአብሔር መንፈስ ነው ስንል፤ ከመንፈስነቱ የተነሳ ፍጹም ሊጨበጥ የማይችል ኢምንት ነው ማለታችንም እይደለም። ምክንያቱም በእጥናፈ ዓለሙ እርሱን መክበብ ወይም መያዝ የሚችል ቦታ የለም። መጽሐፍም ሲናገር "በውኑ እግዚአብሔር ከሰው ጋር በምድር ላይ ይኖራልን? እነሆ ሰማይ ከሰማያትም በላይ ያለው ሰማይ ይይዘው ዘንድ አይችላም..." ይላል (1ነገ.8:27)። ስለዚህ የእግዚአብሔር ኑባሬ (Being) በቀጥታ ከቦታ ጋር ተያይዞ ሊታሰብ አይችልም። እርሱ መንፈስ ነውና ቦታ አይወስነውም። እግዚአብሔር ከእንዲህ ዓይነት ማንነቱና ከሌሎች ልዩ ከሚያደርጉት ጠባዮቹ የተነሳ የሚያመልከው ሕዝብ በፍጹም በምንም ዓይነት ሁኔታና ምክንያት ከሌሎች አማልክት ተብዬዎች ጋር እዳያመሳሰሉት ያሳስለስ ትእዛዝ አስተላልፏል (ዘጸ.20:4-6)።

እንግዲህ የእግዚአብሔር የመንፈስነት ጠባይ ከሚወረሱ ጠባያቱ ውስጥ ከተመደበ በዘመናችን ቤተክርስቲያንን ከሚያስጨንቅ "ሰው መንፈስ ነው" ከሚለው ትምህርት ጋር መዛመዱ አይደለም ወይ? የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል ይሆናል። ሆኖም ግን እስከ አሁን የተሰጠው "እግዚአብሔር መንፈስ ነው" የሚለው

ትርጓሜ ከፍጥረቱ ውስጥ ማንም ሊጋራው በማይችለው መልኩ መንፈስ ነው የሚል ሐሳብ ነው። ይህም ከእኛ ቁሳዊ ኅላዌነት እጅግ በመጠቀስ በላቀ ሁኔታ ሊታይ የሚገባ ነው። በአጭሩ እግዚአብሔር መንፈስ ነው ስንል እግዚአብሔር እንደሰው ከቀስ አካል ባልተሠራ ኅልውናው፣ ወርድና ስፋት ሳይኖረው በእኛ አካላዊ ስሜቶች ሊደረሰበት በማይችል ሁኔታ ከሌሎች ምንም ዓይነት ኅልዋን በልጦና ልቆ ያሉ ማለታችን ነው።

እንግዲህ ይህ የእግዚአብሔር ጠባይ ለተወሰነ ዓላማ ከእርሱ በተለየ ሁኔታና ባነሰ ደረጃ ለሰው ተስተቶልል። ይህም ማለት እግዚአብሔር ከላይ በተጠቀሰው ትርጉም እና ማብራሪያ መሠረት መንፈስ ሲሆን፣ ሰው ደግሞ ቁሳዊ የሆነ መንፈሳዊ ፍጡር ነው። እግዚአብሔር እርሱን የምናመልከበት መንፈስ ስጥቶናል "እግዚአብሔር መንፈስ ነው የሚሰግዱለትም በእውነትና በመንፈስ ሊሰግዱለት ያስፈልጋቸዋል" (ዮሐ.4፡24)። ከዚህም ሌላ ለአምልኮ የተሰጠን መንፈስ እንዳለ በ1ቆሮ.14፡14፣ ፊል.3፡3 ላይ ተጠቅሶአል። በዚህም መንፈስ ከጌታ ጋር እንተባበራለን "ከጌታ ጋር የሚተባበር ግን እንድ መንፈስ ነው" (1ቆሮ.6፡17)። የእግዚአብሔር መንፈስ የእግዚአብሔር ልጆች መሆናችንን የሚመለከት ርዕስ በዚያው መንፈስ ነው (ሮሜ 8፡16)። ከሞት ዓለም ባሻገር ወዳለው ወደ ጌታ መገኛም የምንሄደው በዚህ መንፈስ ነው (ሉቃ.23፡46፣ መክ.12፡7፣ ዕብ. 12፡23፣ ፊል. 1፡23-24)። ነገር ግን ይህ የመንፈሳዊነት ዕድል የሰው ልጅን ወደ መንፈስነት አይቀይረውም።

የሰውን ማንነት ከሁለንተናው በመነጠል፣ የሰው እውነተኛ ማንነቱ ሥጋው ነው፣ ነፍሱ ነው፣ ወይ መንፈሱ ነው የሚያሰኝ የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣንና ትምህርት የለም። ሰው፣ ሰው የሚሆነው በመንፈስ፣ በነፍስና በሥጋው ነው። "ሰው በሥጋ ውስጥ ያለ መንፈስ"። ሳይሆን ሰው መንፈስ፣ ነፍስ ሥጋ ያለው ተዳሳሽ ፍጡር ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ሁለንተናን እንጂ ክፋይ ማንነትን አያስተምርም። "አምላክህን እግዚአብሔርን በፍጹም ልብህ በፍጹምም ነፍስህ በፍጹምም ኃይልህ ውደድ" ብሎ ቅዱስ ቃሉ ሲናገር፣ አምልኮተ እግዚአብሔር የሰው ሁለንተናዊ ተሳትፎን ጠያቂነቱን ሲገልጽ ነው (ዘጸ.6፡4)። የሰው ሥጋ ለባሽነት ደግሞ ከሞት ወዲህ ብቻ ያለ ጉዳይ ሳይሆን ከሙታን

ትንሣኤ በኋላ እንኳ እማኞች ወደ መንፈስነት አይለወጡም። ይልቁንም የከበረን ሥጋ ለብሰው ዘላለም ውስጥ ይገባሉ እንጂ (1ቆሮ.15 ፡53)። መጽሐፍ ቅዱስ "ከሥጋ የተወለደ ሥጋ ነው፣ ከመንፈስም የተወለደ መንፈስ ነው" (ዮሐ.3፡6)። ብሎ ሲያስተምር፣ ሰው በዳግም ልደቱ የሚያገኘውን የባሕሪይ ለውጥ ከመንፈስ ቅዱስ ሐሳብ ጋር የተስማማ እንደሆነ ሲናገር እንጂ፣ ሰዎች በክርስቶስ ሲያምኑ የምንነት (Essenca) ለውጥ ያገኛሉ ለማለት አይደለም፤ ጥቅሱ የአስተምህሮተ ደኅንነት (Doctrine of salvation) እንጂ የአስተምህሮተ-ሰው መመሥረቻ አይደለም።

ለ. የእግዚአብሔርን የኅሊና ጠባያት የሚያስረዱ ሐሳቦች

1. ጥበቡ

የእግዚአብሔር ጥበብ ማለት እርሱ ሁልጊዜ እጅግ ፍጹምና ጥሩ/መልካም የሆነ ግብ ይመርጣል፤ ግቡንም የሚመታበት መንገድ እንዲሁ እጅግ ፍጹምና ጥሩ የሆነ ነው ማለት ነው። ይህ ትርጉም ከእግዚአብሔር ሁሉን አዋቂነት ጋር በላቀ መልኩ የሚጣመር ነው።

ቅዱሳት መጻሕፍት ስለ እግዚአብሔር ጥበብ በርካታ ማስረጃዎች አሉ-አቸው። ሐዋርያው ጳውሎስ "ሊያበረታችሁ ለሚችለው ብቻውን ጥበብ ላለው ስለእግዚአብሔር" ይላል (ሮሜ 16፡27)። ኢዮብ ደግሞ "ለቡ ጠቢብ ኃይሉም ታላቅ ነው" ይለዋል (ኢዮ.9፡4)። ደግሞም "በእግዚአብሔር ዘንድ ጥበብና ኃይል አለ ለእርሱ ምክርና ማስተዋል አለው።" ይላል (ኢዮ.12፡13)። በተለይ የእግዚአብሔር ጥበብ በፍጥረቱ ላይ ረቂቅ ሆኖ ይታያል፤ መዝሙረኛውም "አቤቱ ሥራህ እጅግ ብዙ ነው ሁሉን በጥበብ አደረግህ" ይለዋል (መዝ.104፡24)። እግዚአብሔር አጥናፈ ዓለሙን ሲፈጥር ሙሉ በሙሉ ለእርሱ ክብር እንደሚያመጣ አድርጎ በጥበብ ነው የፈጠረው። የውድቀት ጠንቅ ከመጣ በኋላ እንኳን ፍጥረት የእግዚአብሔርን ክብር ማጉደፍ አልቻለም።

የእግዚአብሔር ጥበብ ታላቅ በሆነው የደኅንነት ዕቅዱ ውስጥም ታይቷል። ለተጠሩት ሁሉ ክርስቶስ "የእግዚአብሔር ኃይልና የእግዚአብሔር ጥበብ የሆነው ክርስቶስ ነው" (1ቆሮ.1፥24-36)። በእግዚአብሔር ጥበብ ምክንያት ዓለም እግዚአብሔርን በጥበብም ስላላወቀችው በስብከት ሞኝነት የሚያምኑትን ሊያድን የእግዚአብሔር በጎ ፈቃድ "ፍኖአልና" (1ቆሮ.1፥21፥27፥29)። ሐዋርያው ጳውሎስ በዚህ ምዕራፍና ቁጥሮች የሚናገረው ይሄ ለታናናሾች እንኳ ግልጽ የሆነው የወንጌል መልእክት፥ ጠሊቅ በሆነ ጠቢብነቱ የሰው ልጅ ከሚያስበው በላይ የእግዚአብሔርን አስደናቂ ዕቅድ የሚያንጸባርቅ ነው በማለት ነው የሚገልጸው። ይህ የእግዚአብሔር ጠሊቅ ጥበብና ዕውቀት ያስደነቀው ጳውሎስ በግርምታ ውስጥ ሆኖ፥ በልቡ የምስጋና ጎርፍ እንዲህ እያለ ይጎርፋል፡- "የእግዚአብሔር ባለጠንነትና ጥበብ እውቀቱም እንዴት ጥልቅ ነው፤ ፍርዱ የማይመረመር ነው፥ ለመንገዱም ፍለጋ የለውም" (ሮሜ 11፥33)።

ሐዋርያው ጳውሎስ ወንጌልን ለአይሁዳውያንም ሆነ ለአሕዛብ በመስበክ በአንድነት የክርስቶስ አካል እንዲሆኑ አደረገ (ኤፌ.3፥6)። "ሁሉን በፈጠረው በእግዚአብሔር" ከዘላለም የተሰወረው ይህ ምሥጢር፥ በክርስቶስ በኩል ስብጥርጥር ያለውን የሰው ዘር አንድ በማድረግ ተገለጠ። ሐዋርያው ጳውሎስ እግዚአብሔር ለዘላለም የሰወረውን ይህንን በክርስቶስ አካልነት (በቤተክርስቲያን) በኩል የሚገኘውን የሕዝቦች አንድነት የመስበክ ዕድል በማግኘቱ እግዚአብሔርን ያመሰግናል።

መቼም የማያምን (ከሀዲ) አእምሮ ስለ እግዚአብሔር ጥበብ ምንም ዓይነት ማስረጃ ቢሰጠው አያምንም። የአማኝ ልብ ደግሞ ስለ እግዚአብሔር ጥበብ ምንም ዓይነት ማስረጃ አያስፈልገውም፤ ያምናልና። "እግዚአብሔር ጠቢብ ነው" ብለን የምንስጠው ማስረጃ ሁሉ በቂ ሆኖ አይደለም፤ ሌላ መግለጫ ስለሌለን ብቻ ነው የምንጠቀምበት። የእኛ መለኪያዎች አንጻራዊ (Relative) ናቸው። የእርሱ ጥበብ ግን ከማንም ጋር ሊነጻጸር የማይችል ፍጹምነት (Absolute) ያለው ነው። የእርሱ የጥበቡ ትንሽ ጭላን ጭል በሚገለጥበት ጊዜ እንደ ኢዮብ እጅ በአፍ ላይ የመጫን ምላሽ ግድ ነው።⁶⁷

የሰው ልጆች ስለእርሱ በሚስጡት የተወላገደ ሐሳብ ማንነቱ አይዛባም፤ ቢሆንም ሰው ሁሉ ለዚህ ዓለምን ፍጹም በሆነ ጥበብ ላጸና ጌታ የበጎ ምግባር ምላሽ ይስጥ ዘንድ ይጠበቅበታል። ይህንን አለማድረግ ግን በገዛ ማንነታችን ውስጥ ተቀምጦ ያለውንና ከአራዊቶች የተለየን የሚያደርገንን ማንነት መካድ ነው።

ቀደም ብሎ ስለ ጥበብ የሰጠውን ትርጓሜ በሌላ እግላለጽ ብንጠቅሰው፡- ጥበብ ማለት የመጨረሻ ፍጹም በሆነ መንገድ በመጠቀም፥ የነገሮችን ፍጹም የሆነ ፍጻሜ ማከናወን መቻል ማለት ነው። ጥበብ፥ ያማረ ፍጻሜን ተምኖ ይጀምራል፤ ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር ጥበብ ፍጻሜን የሚያየው ጠብቆ ሳይሆን ገና ሳይጀምር ነው። ፍጹም የሆነ የእግዚአብሔር ጥበብ ማለት ይህ ነውና!

በእግዚአብሔር ዘንድ አያንዳንዱ ከንቁኔ ፍጹም በሆነ ጥበብ የተደረገ ነው። በመጀመሪያ ለራሱ ክብር፥ ከዚያም ለፍጥረት ጥቅም ያደርጋቸዋል። ድርጊቶቹ ሁሉ የጥበቡን ያህል ንጹሐን ናቸው። የትኛውም የእግዚአብሔር ድርጊት ከአምና፤ ዘንድሮ አይሻሻልም፤ የረሳውን ትዝ ብሎት በመሀል አይከትም፤ ባለማድረጉ የቆጠው፥ በማድረጉ የጸጸተው ነገር የለም። ጸጸት ከእግዚአብሔር አኳያ ሲጠቀስ ከመላሳት ጋር ተዛምዶ አይደለም።

ሐዋርያው ጳውሎስ የእግዚአብሔርን የማዳን ስልትና የሰው ልጆችን ጥበብ ሲያመዛዝን፥ "ጥበበኛ የት አለ? ጻፊስ የት አለ? የዚች ዓለም መርማሪስ የት አለ? እግዚአብሔር የዚችን ዓለም ጥበብ ሞኝነት እንዲሆን አላደረገምን? በእግዚአብሔር ጥበብ ምክንያት ዓለም እግዚአብሔርን በጥበቧ ስላላወቀች፥ በስብከት ሞኝነት የሚያምኑትን ሊያድን የእግዚአብሔር በጎ ፈቃድ ሆኗልና። ... ከሰው ይልቅ የእግዚአብሔር ሞኝነት ይጠበባልና፥ የእግዚአብሔርም ድካም ከሰው ይልቅ ይበረታልና" (1ቆሮ.1፥20-25) በማለት ተናገረ። ይህ ሞገሳም ቃል የሰውና የእግዚአብሔር ልክ የት ድረስ እንደሆነ ምጸትኛ (Sarcastically) ይናገራል። የምድር አዋቂዎች ምርጥ አዕምሮ ሁሉ፥ ተስብስቦ አንገላቸው በአንድ የራስ ቅል ሆኖ በአንድ አንገት ቆሞ፥ የመጨረሻ ጥበቡን

ቢጠቀም፡ የእግዚአብሔር የገሊና ክሂል ደግሞ (አይሆንም እንጂ ቢሆን) የመጨረሻ ሞኝነቱን ቢጠቀም ከዚህ ጭፍልቅ የሰው ጥበብ ይበልጣል ማለቱ ነው።

2. እውነተኛነቱ/ታማኝነቱ

የእግዚአብሔር እውነተኛነት ስንል እርሱ ራሱ እውነተኛ እምላክ ስለሆነ እውቀቱና ቃሉ ሁሉ በጥምራ እውነት ሆነው፡ የማንኛውም እውነት የተባለ ነገር ሁሉ የመጨረሻ የመለኪያ ደረጃ ናቸው ማለት ነው።

በቅዱሳት መጻሕፍት ላይ የተገለጠው አምላክ እውነተኛና ጭብጥ አምላክ ሲሆን፡ ሌሎች አማልክት ተብዬዎች ሁሉ ጣኦታት ናቸው፤ ደግሞም እጋንንት ናቸው (መዝ. 96፡5)።

"እግዚአብሔር ግን እውነተኛ አምላክ ነው እርሱም ሕያው አምላክና የዘላለም ንጉሥ ነው... ሰማይንና ምድርን ያልፈጠሩ እነዚህ አማልክት ከምድር ላይ ከሰማይም በታች ይጠፋሉ..." (ኤሪ.10፡10-11)።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስም ስለ እግዚአብሔር አብ ሲናገር እንዲህ አለ፡- "እውነተኛ እምላክ ብቻ የሆንህ አንተን የላክኸው ንም ኢየሱስ ክርስቶስን ያውቁ ዘንድ ይህች የዘላለም ሕይወት ናትና" (ዮሐ.17፡3፤ 1ዮሐ. 5፡20)።

እግዚአብሔር እውነተኛ አምላክ ነው ስንል ፅውቀቱ ፍጹም ነው ከሚለው ሐሳብ ነጥለን አናየውም፤ "በፅውቀት ፍጹም የሆነው" ይለዋል (ኢዮ.37፡16)። እርሱ በሐሳቡ ያለ ፅውቀት ሁሉ እውነት ነው። ስለዚህ እኛ የምናለበው እና የምናውቀው ሙሉ በሙሉ ፍጹምና እውነተኛ ነው ለማለት የሚቻለው ከእግዚአብሔር ሐሳብና ከእግዚአብሔር ፅውቀት ጋር የተሰማማ እንደሆነ ብቻ ነው። እርሱ እውነት የተባለ ነገር ሁሉ መለኪያ ነው። ስለዚህም እግዚአብሔር ሊታመኑበት የተገባ ነው። ከሚገባቸው ተስፋዎች አኳያም ሲታይ ታማኝነቱን ያጎድላል ብለን የማንጠረ ጥረው ሁልጊዜ የተስፋው ፈጻሚ ነው። "እርሱ እምላክ ነው ሥራውም ፍጹም ነው መንገዱም ሁሉ የቀና ነው የታመነ አምላክ

ከፋትም የሌለበት እርሱ እውነተኛና ቅን ነው"(ዘጸ.32፡4)። ባጭሩ እግዚአብሔር ታማኝ ነው ማለት "አደርጋለሁ" ብሎ ቃል የገባውን ነገር ያደርገዋል ማለት ነው። "ሐሰትን ይናገር ዘንድ እግዚአብሔር ሰው አይደለም" ስለሚል (ዘኁ.23፡19፤ 2ሳሙ.7፡28፤ መዝ.141፡6)። እርሱ ሊደገፉበት የሚቻል ነው፤ የገባውን ተስፋ ላሙት ሰዎች ፈጽሞውን ታማኝነቱን አጉድሎ አይገኝም። እግዚአብሔር ሲናገር ሁልጊዜ እውነት ይናገራል የውሸት ጠብታ በእርሱ ዘንድ የለም።

መቼም እግዚአብሔር የእነዚህ የሚወረሱና የማይወረሱ እያለን የምናጠናቸው ጠባይት ድምር እንዳልሆነ በሁሉ ዘንድ ሊታወቅ ይገባል። እርሱ ሁሉን በሁሉ የሆነ አምላክ ነውና። የጠባይቱ ሙሉ ግንዛቤ ሊኖረን የሚችለው፡ ሁሉን በአንድነት ስንገነዘብ ነው። እግዚአብሔር በራሱ ጎልው ከሆነ፡ በራሱ የበቃ መሆኑ ደግሞ ግድ ነው። በኢ-አላቂነቱ ደግሞ ኃይለኛ ከሆነ፡ ኃይል ሁሉ የእርሱ ነው። እንዲሁ አይለወጠነቱ (Immutability) ሲታሰብ ደግሞ የታማኝነቱን ቅደመ ግንዛቤ ይሰጠናል ማለት ነው። የማይለወጥ ከሆነ የማይታመን መሆን አይችልም። ምክንያቱም የማይታመን ለመሆን የሚለወጥ መሆን ያስፈልጋልና ነው። በግጻዊ መለኮት ዘንድ (With in the Godhead) እንደ ጠባይ የአንደኛው ማብራሪያ ነው እንጂ አንዱ ጠባይ የአንደኛው ጎዶሎ መሙያ አይደለም። ልንገልጽ እየቃጣን ያለነው እኮ ስለ ፍጹሙ አምላክ ነው! እግዚአብሔር ይህንን ነገር እደረገ ብንል፡ ያደረገው ነገርና እርሱነቱ የተለያዩ አይደሉም። በእርሱ ዘንድ መሆንና ማድረግ አንድ ናቸው።⁶⁸

በዚህ ረገድ በትምህርታችንና በሰብክቶቻችን ላይ ከፍተኛ ጥንቃቄ ልናደርግ ይገባናል። እግዚአብሔር ፍቅር እንደሆነ ከመጽሐፍ ቅዱስ ለናስተምር፡ የዚህ ዓይነቱ የፍቅር ትምህርት እግዚአብሔር የፍርድም አምላክ መሆኑን ከገለጠው መጽሐፍ ውስጥ የወጣ መሆኑን መዘንጋት የለብንም። እግዚአብሔር ሉዓላዊ (በሰማይና በምድር ባለሙብት) ነው። ቢሆንም በአንምገንንነት ሁሉን እያነሳ እንደፈለገው የማያደርግ መልካምነትና ፍቅር ያለው አምላክ ነው።

ስለ እግዚአብሔር የአይለወጡት ባሕርይ በሚታሰብበት ጊዜ እብሮት ያለው ታማኝነት የተባለ ጠባዩ ደግሞ ይታሰባል። ይህም ማለት፡ በምንነቱ የማይለወጥ ከመሆኑ የተነሳ፡ ቃሎቹና ድርጊቶቹ ሁሉ ይታመናሉ ማለት ነው። እንግዲህ በዘመን ፍጻሜ የምንጠብቀው "የተባረከ ተስፋ" ያረፈው በእንዲህ ዓይነት የታመነ አምላክ ላይ ነው። ለገባልን የተስፋ ኪዳን እርግጠኞች ሆነን የምንጠብቀው ይህንኑ ታማኝነቱን በመተማመን ነው። በሕይወት ውጣ ውርድ ተስፋ የቆረጥን፡ መጪውን ዓመት በፍርሃትና በጥርጥር የምንጠብቅ፡ እንዲሁም ስልዩ ልዩ ፈተና ውስጥ ገብተን መውጫ ያጣን ሁሉ ለዘንጉ እእምሮአችን የእግዚአብሔርን ታማኝነት እናስታውሰው። በቀደመው ኪዳን "አሁንም ያዕቆብ ሆይ፡ የፈጠረህ፡ እስራኤልም ሆይ፡ የሠራህ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- ተቤዝ፣ፍሃለሁና አትፍራ፡ በስምህም ጠርፍሃለሁ፡ አንተ የእኔ ነህ። በውኃ ውስጥ ባለፈህ ጊዜ ከአንተ ጋር እሆናለሁ፡ በወንዞችም ውስጥ ባለፍህ ጊዜ አያስጥሙህም በእሳትም ውስጥ በሄድህ ጊዜ አትቃጠልም፡-ነበልባሉም አይፈጅህም" ይላል (ኢ.ሳ.43፡1-3)። ይልቁንም በልጁ ደም ኪዳን ከገባላቸው ጋርማ ታማኝነቱን እንዴት ይገልጥ!!

ይሄ የእግዚአብሔር እውነተኛነትና ታማኝነት ከሚወረሱ ባሕሪያቱ እንዱ ነው። ባመኑትና መንፈሱን በተቀበሉት ሰዎች ውስጥ የዚህ ባሕሪ ነጻብራቅ ሊታይባቸው የተገባ ነው። ቅዱስ እግዚአብሔር ባሕሪውን በሙላት የገለጠበትን መጻሕፍት ባጠኑና በመረመሩ ቁጥር ይሄ እውነት ሕይወታቸውን እየቀረጸ የታማኝነቱና የእውነተኛነቱ ባሕሪ ተካፋይ ይሆናሉ። በፍጥረቱ ውስጥም ያለውን የእውነቱን ምስጢር ባወቁም መጠን "አቤቱ እሳቦችህ በእኔ ዘንድ እንደምን የከበሩ ናቸው ቁጥራቸውም እንደምን በህ" ይላሉ (መዝ.139፡17)። የፍጥረትን ምስጢር በልዩ ልዩ ዓይነት የዕውቀት መስኮች ተሰማርተን ባወቅን መጠን እግዚአብሔር በስፋትና በጥልቀት ከሚያውቀው ዕውቀት መካፈላችን ነው። በዚህ ባሕሪ እግዚአብሔርን መምሰላችን በእርሱ አምሳል የመፈጠራችን ምልክት ነው።

ከእኛ ለሚወጣው ቃል እውነትነት ግድ በሌለው ኅብረተሰብ ውስጥ ስንኖር፡ የእግዚአብሔር ልጅነታችንንም ሆነ የእርሱንም እውነተኛ ፈጣሪነት ከአፋችን በሚወጣው የእውነት

ቃል ማረጋገጥ አለብን። በሕይወታችን የተናገርነውና የምንሆነው ነገር ተጋጭተው መጥኝት የለባቸውም። በቆላ.3፡9 ላይ "እርስ በርሳችሁ ውሸትን እትነጋገሩ አሮጌውን ሰው ከሥራው ጋር ገፋችሁ ታልና የፈጠረውንም ምሳሌ እንዲመስል ..."። ሌላም ይህንን የሚያጸኑ ጥቅሶችን (በኤፌ.4፡25፤ ምሳ.4፡24፤ መዝ.19፡14 ይመለከታሉ)።

ሐ. ግብረገባዊ ጠባዩ⁶⁹

1.ቸርነቱ

የእግዚአብሔር ቸርነት፡ ቸርነት ለተባለ ነገር ሁሉ የመጨረሻ መለኪያ ነው፤ ከዚህ የተነሳ እግዚአብሔር ራሱም ሆነ እርሱ የሚያደርጋቸው ነገሮች ሁሉ ያለማወላወል ተቀባይነት ሲያገኙ ይገባል።

ቸር (ቸርነት) የሚለው ቃል መልካም (መልካምነት)፡ ደግነት ከሚለው ቃል ጋር ተመሳሳይነት እለው። እግዚአብሔር ቸር ነው ስንል እግዚአብሔር መልካምና ደግ ነው ማለታችን ነው። እርሱ የመልካም ነገር ሁሉ ጣራ ነው። ለለዚህ ሊቀበሉት የተገባ ነው። ቸርነቱን የሚያረጋግጥ ደግሞ ማንም ሳይሆን ራሱ ነው ምክንያቱም የመጨረሻው የቸርነት መለኪያ ራሱ ነውና ይህንንም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲያረጋግጥ "ከእንዱ ከእግዚአብሔር በቀር ቸር ማንም የለም" ብሎአል (ማር.10፡18)። ደግሞም መዝሙረኛው ዳዊት ይህንን ደጋግሞ ያጸናዋል "እግዚአብሔር ቸር፡ ምሕረቱም ለዘላለም፡ እውነቱም ለልጅ ልጅ ነውና" (መዝ.100፡5)፤ ደግሞም "ቸር ነውና፡ ምሕረቱ ለዘላለም ነውና እግዚአብሔርን አመስግኑ"(106፡1፤ 107፡1)። እንዲያውም ዳዊት ሌሎች ይህንን ያውቁ ዘንድ ሲያበረታታ እንዲህ ይላል፡- "እግዚአብሔር ቸር እንደሆነ ቅመሱ እዩም በእርሱ የሚታመን ሰው ምስጉን ነው" (መዝ. 34፡8)።

እንግዲህ ቸር ወይም መልካም ምንድን ነው? ለሚለው ጥያቄ "እግዚአብሔር መልካም ነው" ብሎ ያጸደቀው ሁሉ መልካም ነው። ከእርሱ የተለየ ከፍተኛ መለኪያ የለም። ሆኖም የቸርነቱን ነጻብራቅ ለእኛም ሰጥቶናልና እግዚአብሔር በሚለካበት

መንገድ ነገሮችን የምንለካ ከሆነ እኛም መልካም የሆነውን ነገር ማጽደቅ እንችላለን።

ከፍ ብሎ በተገለጠው የቸርነት ትርጉም መከራችን ላይ "እግዚአብሔር የሚያደርጋቸው ነገሮች ሁሉ ያለማወላወል ተቀባይነት ሊያገኙ ይገባል" ብለናል። ይህንን የሚያረጋግጥልን መጽሐፍ ቅዱሳዊው የሥነ ፍጥረት ትረካ ነው። ገና ከመጀመሪያው ፍጥረትን ገልጦ አድርጎ ከጨረሰ በኋላ "እግዚአብሔር ያደረገውን ሁሉ አየ እነሆም እጅግ መልካም ነበረ" ይላል (ዘፍ.1፡31)። መዝሙሩኛው ዳዊትም የእግዚአብሔርን ቸርነት ከአድራጎቱ ጋራ በማያያዝ "አቤቱ አንተ ቸር ነህ በቸርነትህም ሥርዓትህን አስተምረኝ" ይላል (መዝ.119፡68)። ስለ እግዚአብሔር ቸርነት በምሥጋና የተሞላ መዝሙር (106 እንዲሁም 107) ናቸው። በተጨማሪም ሐዋርያው ጳውሎስ የእግዚአብሔርን በጎና ቸር ፈቃድ እንድናውቅ ይመክረናል (ሮሜ 12፡2)።

ከዚህም ሌላ በዓለም ላይ ያለ መልካም ነገር ሁሉ ምንጩ እግዚአብሔር እንደሆነ ቅዱሳት መጻሕፍት ይነግሩናል። "በጎ (መልካም) ስጦታ ሁሉ ፍጹምም በረከት ሁሉ ከላይ ናቸው መለወጥም በእርሱ ዘንድ ከሌለ በመዘርም የተደረገ ጥላ በእርሱ ዘንድ ከሌለ ከብርሃናት አባት ይወርዳሉ" ይላል (ያዕ.1፡17፤ መዝ.145፡9፤ ዮሐ.14፡17)። እግዚአብሔር ለልጆቹ ሁልጊዜ በጎ ነገር ብቻ ነው የሚያደርግላቸው "እግዚአብሔር ጠባቂያችንና ጋሻችን ነው ቸርነትንና ክብርን ያበዛልናል ደግ ለሚሠሩ ሰዎች ማናቸውንም ነገር አይከለከላቸውም" (መዝ. 84፡11)።

አማኞች ይህንን ጠባቂን ለመውረስ እኛ ራሳችን ቸርነትን መለማመድ አለብን። ቸር የሆነውን ጌታ የሚያውቁ ሰዎች በልግስናቸው ላይ ጉድለትና መጸጸት የላቸውም፤ የተቀበሉት በቸርነት ነውና በቸርነት ይሰጣሉ ቸርነትንም ያሳያሉ። "እንግዲያስ ጊዜ ካገኘን ዘንድ ለሰው ሁሉ ይልቁንም ለሃይማኖት ቤተሰቦች መልካም አናድርግ" (ገላ.6፡10፤ ሉቃ.6፡27-33፤ 35 2ጢ.ዋ.3፡17)። ከዚህም ሌላ የቸርነት መተርጎሚያና ምንጭ እግዚአብሔር መሆኑን ባወቅን ጊዜ ልንሻው የሚገባን የቸርነት ሁሉ መገኛ መሆኑን በመገንዘብ አብረን ከዳዊት ጋር "በሰማይ ከአንተ ሌላ ማን አለኝ?—በምድርስ አንተን ካገኘሁ ሌላ ምን

እሻለሁ? አእምሮዬና ጉልበቴ ሊደክሙ ይችላሉ፤ እግዚአብሔር እስከ ዘላለም ብርታቴና እለኝታዬ ነው ማለት ብቻ ነው (መዝ. 73፡25፤ 16፡11፤ 42፡1-2)።

2. ፍቅሩ

የእግዚአብሔር ፍቅር ስንል፡- እግዚአብሔር ለዘላለም ራሱን ለሌሎች ይሰጣል ማለታችን ነው። በዚህ ትርጉም መሠረት ፍቅር ማለት ራስን ለሌሎች ጥቅም ብሎ መስጠት ነው። ይህ የእግዚአብሔር ባሕርይ የሚያሳየን ለሌሎች በረከትና ቸርነት ለማምጣት ሲል ራሱን መስጠት የእርሱ ጠባይ እንደሆነ ነው።

ዮሐንስ በመልእክቱ "እግዚአብሔር ፍቅር ነው" ይለናል (1ዮሐ.4፡8)፤ ደግሞም በወንጌሉ ላይ በሥላሴ አካላት መካከል እንኳ ከፍጥረት በፊት ሰላለው ዘላለማዊ ፍቅር ሲናገር ጌታችን ኢየሱስ ከርስቶስ እንዲህ ይላል፡- "አባት ሆይ ዓለም ሳይፈጠር ስለ ወደድኸኝ" (ዮሐ.17፡24)። ስለዚህ ከዘላለም አንስቶ ከአብ ዘንድ ለወልድ ፍቅርና ክብር ተስጥቶታል፤ ምክንያቱም "አባት ልጁን ይወዳል ሁሉንም በእጁ ሰጥቶታል" ስለሚል (ዮሐ.3፡35)። ይህ ፍቅር ግን ከአብ ዘንድ ወደ ወልድ ብቻ ሳይሆን ወልድም እንዲሁ ዓይነት ፍቅር ለአብ አለው "ነገር ግን እኔ አብን እንደምወድድ ዓለም ያውቅ ዘንድ አብ ያዘዘኝን ሁሉ እፈጽማለሁ" (ዮሐ.14፡31)። በአብና በወልድ መካከል ያለው ይህ የመለኮት ፍቅር ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያላቸውንም የፍቅር ኅብረት ይጠቁ መናል። እንዲህ ዓይነቱ በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ መካከል ያለው መለኮታዊ የፍቅር ኅብረት መንግሥተ ሰማያትን ልዩ የፍቅርና የደስታ ዓለም አድርጎታል፤ ምክንያቱም እያንዳንዱ የሥላሴ አካል የሌላኛውን አካል ደስታና ፍስሐ የሚፈልግ ስለሆነ። ሆኖም ግን የሦስት አማልክት አይታ እንዳይኖረን ልንጠነቀቅ ይገባናል።

ይሄ በሥላሴ ዘንድ ያለ ራስን ለሌላ የመስጠት ባሕር እግዚአብሔር ኃጢአተኛ የሆኑትን የሰው ልጆች የተገናኘበትን ጠባቂን ያሳየናል። ስለዚህም በ1ዮሐ.4፡10 ላይ "ፍቅር ማለት እንዲህ ነው እኛ እግዚአብሔርን ስለ ወደድነው ሳይሆን እርሱ ስለ ወደደንና ኃጢአታችንን እንዲደመስስ ልጁን ስለ ላከልን ነው"

ሐዋርያው ጳውሎስም "ነገር ግን ገና ኃጢአተኞች ሳለን ክርስቶስ ስለ እኛ ሞቶአልና እግዚአብሔር ስለ እኛ ያለውን የራሱን ፍቅር ያበረዳል" (ዮሀ5:8)። ደግሞም በዮሐንስ 3:16 ላይ "በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን አስከሰጥ ድረስ ዓለሙን አንዲሁ ወደአልና" ይላል። እንደገናም ሐዋርያው ጳውሎስ በገላ. 2:20 ላይ፡- "በወደደኝና ስለ እኔ ፍራሱን በሰጠው" ይላል። በእብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ዘንድ ባለ ንብረትና ፍቅር መወደዳችንን ስናስብ ከፍተኛና እውነተኛ ሕሴት ሊሰማን የተገባ ነው።

እኛ ይህንን መለኮታዊ የፍቅር ጠባይ ልናንጸባርቅ የምንችለው መጀመሪያ ለእግዚአብሔር ፍቅር፣ የፍቅር ምላሽ ስንሰጥ ነው። ከዚያም ሌሎችን በመውደድ እግዚአብሔር ለእነርሱ እንዴት ያለ ፍቅር እንዳለው በመግለጽ ነው። ቅዱስ ቃሉ እኛ ከእግዚአብሔር አኳያ ያለብንን ግዴታ ሲነግረን "ጌታ አምላክህን በፍጹም ልብህ በፍጹም ነፍስህም በፍጹም አሳብህም ውደድ። ታላቂቱና ፊተኛይቱ ትእዛዝ ይህች ናት። ሁለተኛይቱም ይህችን ትመስላለች። እርስዋም፣ ባልንጀራህን እንደ ነፍሱ ውደድ የምትለው ናት" ይለናል (ማቴ.22:37-38)። በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ የምንወደው ከሆነ ደግሞ ትእዛዙን እንጠብቃለን ፈቃዱንም በማድረግ ደስ እናሰኘዋለን።

በቅዱሳት መጻሕፍት ላይ ከተጻፉት እውነቶች ሁሉ እጅግ የሚያስደንቀው እግዚአብሔር እኛን ለማስደሰት ራሱን መስጠቱ ብቻ ሳይሆን እኛም እራሳችንን ለእግዚአብሔር ስንሰጥ እርሱም እጅግ ደስ የመሰኘቱ ጉዳይ ነው። ነቢዩ ኢሳይያስ ይህንን በትንቢታዊ ቃል ሲያጸና ለእግዚአብሔር ሕዝብ አንዲህ ይላል፡- "ሳልማላም ድንግሊቱን እንደሚያገባ አንዲሁ ልጆችሽ ያገቡኻል መሽራም በመሽራይቱ ደስ እንደሚለው አንዲሁ አምላክሽ በአንቺ ደስ ይለዋል" (ኢሳ.62:5)። እንዲሁም በትንቢተ ሰፎኒያስ 3:17-18 ላይ ለእግዚአብሔር ሕዝብ አንዲህ የሚል የመጽናናት ቃል ተጽፎአል፡- "በዚያን ቀን ለኢየሩሳሌም ጽዮን ሆይ አትፍሪ እጆችሽም አይዛሉ አምላክሽ እግዚአብሔር በመካከልሽ ታዳጊ ኃይል ነው በደስታ በአንቺ ደስ ይለዋል በፍቅሩም ያርፋል በአልልታም በአንቺ ደስ ይለዋል" በእግዚአብሔር ደስ መሰኘት እጅግ ታላቅ ዕድል ቢሆንም፣ የሰው ልጅ ይህንን የአጥናፈ

ዓለሙን ጌታ የማስደሰት ዕድል እንዳለው ማወቁ ደግሞ እጅግ የላቀ ጉዳይ ነው። ይህ ሲታወቅ ሰው በምድር ላይ የሚኖረው ኑሮ ታላቅ ለውጥ ያለው ይሆናል።

እንግዲህ እኛ በፍቅር እግዚአብሔርን መምሰሳችን ለሌሎች ሰዎች ባለን ፍቅር ይገለጣል። ዮሐንስ ይህንን ግልጽ አድርጎ ጽፎለናል፡ "ወዳጆች ሆይ እግዚአብሔር እንዲህ አድርጎ ከወደደን እኛ ደግሞ እርስ በርሳችን ልንዋደድ ይገባናል" (1ዮሐ. 4:11)። እንዲያውም እኛ ለሌሎች ያለን ፍቅር ክርስቶስ በመካከላችን መኖሩንና እኛም የእርሱ መሆናችንን የሚገልጥ ነው። "እርስ በርሳችሁ ፍቅር ቢኖራችሁ ደቀ መዛሙርቴ እንደሆናችሁ ሰዎች ሁሉ በዚህ ያውቃሉ" (ዮሐ.13:35፣ 15:13 ዮሀ 13:10፣ 1ቆሮ. 13:4-7፣ዕብ.10:24)። እግዚአብሔር ደግሞ ሌሎችን እንድንወድ የሚያስችለንን ፍቅር አልነፈገንም (ዮሐ.17:26)። ከሁሉም በበለጠ በክርስቲያኖች ሕይወት ውስጥ የእግዚአብሔር ፍቅር መንጸባረቅ ያለበት ለሚጠሉን በምናሳየው ፍቅር ነው።

3.ምሕረቱ፥ ጸጋውና ትዕግሥቱ

የእግዚአብሔር ምሕረት፥ ጸጋና ትዕግሥት በተናጠል ያሉ ጠባያቱ ወይም ደግሞ የቸርነቱ መግለጫ ዋና ዋና ነጥቦችም ሆነው ሊታዩ ይቻላል። አሁንም እኒህን ጠባያት ለመተርጎም ስንሞክር ከቸርነቱና ከበጎነቱ ጋር አዛምደን ነው።

የእግዚአብሔር ምሕረት ማለት በመከራና በጭንቀት ውስጥ ላሉ ሰዎች የሚገለጥ ቸርነቱ ማለት ነው። የእግዚአብሔር ጸጋ ማለት ፍርድ ብቻ ለተገባቸው ሰዎች የሚገለጠው ቸርነቱ ነው። የእግዚአብሔር ትዕግሥት ማለት ደግሞ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ኃጢአትን ለሠሩ ሰዎች ፍርዱን ማዘግየቱ ነው። እነዚህ ሦስት የእግዚአብሔር ጠባያት አብዛኛውን ጊዜ በጣም ራሲጠቀሱ እንመለከታለን፤ በተለይም ይህ በብሉይ ኪዳን እውነት ሆኖ እናገኘዋለን። እግዚአብሔር ለሙሴ ማንነቱን በገለጠበት ጊዜ "እግዚአብሔር እግዚአብሔር መሐሪ ሞገስ ያለው ታጋሽም ባለብዙ ቸርነትና እውነት" ይለዋል (ዘጸ.34:6)። ዳዊትም በመዝሙሩ "እግዚአብሔር መሐሪና ይቅር ባይ ነው ከቁጣ የራቀ ምሕረቱም የበዛ" ይለዋል (መዝ103:8)። እነዚህ የእግዚአብሔር ጠባያት ብዙ

ጊዜ በአንድነት ስለሚጠቀሱ አንዱን ጠባይ ከአንዱ ለመለየት የሚያስችግር ይመስላል። ሆኖም እያንዳንዱ ጠባይ ከተለያዩ የሰው ልጆች ችግሮች አንጻር ሲገለጹ ይስተዋላል። ለምሳሌ ዳዊት በ2ኛው 24፡14 "እጅግ ተጨንቆአለሁ ምሕረቱ ብዙ ነውና በእግዚአብሔር እጅ ልውደቅ በሰው እጅ ግን አልውደቅ አለው" ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ "የምሕረት ፅባትና የመጽናናት ሁሉ አምላክ ለሆነውና እንዲሁም የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አባት ለሆነው አምላክ ምስጋና ይሁን" ይላል (2ቆሮ.1፡3)። ደግሞም በሚያስፈልገን ጊዜ ሁሉ ወደ እግዚአብሔር እንድንቀርብ የሰብራውያን ጸሐፊ ያሳስበናል። "እንግዲህ ምሕረትን እንድንቀበል በሚያስፈልገንም ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት እንቅረብ" ዕብ. 4፡16።

ደግሞም የእግዚአብሔር ትዕግሥት በብሉይ ኪዳን ውስጥ በብዙ ተጠቅሶአል፤ ባጭሩ "ለቁጣ የዘገየ ነው" (ዘጸ.34፡6፤ ዘኁ.14፡18፤ መዝ.86፡15፤ 103፡8፤ 145፡8፤ ዮናስ 4፡2፤ ናሆም 1፡3)። በአዲስ ኪዳንም እንዲሁ ጳውሎስ "የመቻሉን የትዕግሥቱንም" ባለ ጠግነት ትንቃለህን?" በማለት ይጠይቃል ሮሜ 2፡4። ደግሞም ስለ ራሱ ሲናገር "ከኃጢአተኞችም ዋና እኔ ነኝ ኢየሱስ ክርስቶስ ዋና በምሆን በእኔ ላይ ትዕግሥቱን ሁሉ ያሳይ ዘንድ ምሕረትን አገኘሁ" ይላል (1ጢሞ. 1፡15-17፤ ሮሜ 9፡22፤ 1ጴጥ.3፡20)።

እኛም እንዲሁ የእግዚአብሔርን ትዕግሥት በውርስ ማንጸባረቅ እንዳለብን ሐዋርያው ያዕቆብ ይመክረናል "ስለዚህ፥ የተወደዳችሁ ወንድሞች ሆይ፡ ሰው ሁሉ ለመስማት የፈጠነ ለመናገርም የዘገየ ለቁጣም የዘገየ ይሁን የሰው ቁጣ የእግዚአብሔርን ጽድቅ አይሠራምና" (ያቆ.1፡19)። በመክራም ውስጥ ክርስቶስ እንደታገሠ እንዲሁ መታገሥ የክርስቲያን ባሕሪ ሊሆን ይገባል (1ጴጥ.2፡20) ኑሮአችንም በትዕግሥት እንዲመራ ያስፈልጋል። "በትሕትና ሁሉና በየዋህነት በትዕግሥትም እርስ በርሳችሁ በፍቅር ታገሡ በሰላም ማሰሪያ የመንፈስን አንድነት ለመጠበቅ ትጉ" (ኤፌ.4፡2)። እንዲሁም ትዕግሥት ከመንፈስ ቅዱስ ፍሬዎች እንደ አንዱ ተጠቅሶአል (ገላ.5፡22) ልንወርሳቸው እንደሚገቡን ሌሎች የእግዚአብሔር ጠባያት ሁሉ ቀስ በቀስ በእግዚአብሔር በመደገፍ የእግዚአብሔር ተስፋና ዓላማ እርሱ በፈቀደው

ለዓት በሕይወታችን እንዲፈጸም የምናደርግበት አንዱ መንገድ ትዕግሥታችን ነው (ያዕ.5፡8)።

4. ቅዱስነት

የእግዚአብሔር ቅድስና ማለት እርሱ ፍጹም ከኃጢአት ተለይቶ በራሱ ክብር ይኖራል ማለት ነው። በዚህ ትርጉም ውስጥ ሁለት ነገሮች እንመለከታለን፤ አንደኛ ራሱ እግዚአብሔር በራሱ ያለውን ምግባራዊ ልቀት (Moral Quality) ማለትም ከኃጢአትና ከከፋት ተለይቶ ለበጎ መክበሩና ከፍ ማለቱ ሲሆን፤ ሌላው ደግሞ ከሌሎች ጋር ስለሚኖረው የግንኙነት ልቀት ነው።

በመጀመሪያ ቅዱስ ነው ስንል በቅድስናው ፈጽሞውኑ ልዩና ድንቅ ስለሆነ ተወዳዳሪ አይገኝለትም ማለታችን ነው። በዘጸ. 15፡11 "አቤቱ፥ በአማልክት መካከል እንዳተ ያለ ማን ነው? በምስጋና የተፈራህ ድንቅንም የምታደርግ በቅድስና የከበረ እንደ አንተ ያለ ማን ነው?" ይህንኑ የእግዚአብሔርን ከፍታና ልቀት በተመለከተ በ1ኛው 2፡2፤ ኢሳ.57፡15 ላይ ተጠቅሶአል። ኢሳይያስም ጌታን ባዩ ጊዜ "እግዚአብሔርን አየሁት እርሱም ከፍ ባለና ልዕልና ባለው ዙፋን ላይ ተቀምጦ መነሻጸፊያውም ቤተ መቅደሱን ሞልቶት ነበረ አንዱ መልአክ ከሌላው ጋር በመቀበባል "ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ቅዱስ ነው ክብሩም በዓለም ሁሉ የሞላ ነው ይሉ ነበር" (ኢሳ.6፡1-6)። ቅዱስ የሚለው ቃል በዕብራይስጡ "ቂዳሽ" ሲሆን በቁሙ የተቀደሰ፤ ክቡር፤ ምስጉን፤ ልዩ፤ ምርጥ፤ ንጹህ ጽሩይ፤ እንደሆነ (በአለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ ገጽ 764) ላይ ተጠቅሷል። ቅዱስ የሚለው ቃል የተለየ የሚለውን ቃል የሚተካ ነው፤ ይህም "ከተራ" ወይም "ከተለመደው" ነገር የተለየ ማለት ሲሆን፤ በእስራኤል የገይማኖት ምግባር ውስጥ "ቂዳሽ" የሚለውን ቃል ለልዩ ልዩ የአምልኮ ተግባራት ለሚውሉ ቁሳቁሶች፤ ለድርጊቶች፤ ለአምልኮ ተሳታፊ ሰዎች እንዲሁም ለራሱ ለመለኮት ይጠቀሙበታል።

የእግዚአብሔር ቅዱስነት በአብዛኛው አምልኮተ እግዚአብሔር ከሚካሄድባቸው ወይም የእግዚአብሔር መግለጫዎች ከሆኑ

ብሉይ ኪዳናዊ ቁሳቁሶችና ሥፍራዎች ጋር በመያያዝ ሲጠቀስ እንመለከታለን። ለምሳሌ እግዚአብሔር ለሙሴ በሚቃጠለው ቁጥቋጦ ሥፍራ ሲገለጥለት "እንተ የቆምህባት ስፍራ የተቀደሰች መሬት ናትና ጫማህን ከእግርህ አውጣ አለው" (ዘጸ. 3፥5)። እንዲሁም ደግሞ እግዚአብሔር በሲና ተራራ ላይ በክብር በተገለጠበት ጊዜ፥ ከሙሴ በስተቀር ማንም በተራራው ድንበር እንኳ እንዳይቀርብ ተከልክሎአል (ዘጸ. 19)። እንዲሁም ቅድስተ ቅዱሳን ከቅድስት በመጋረጃ የተጋራ ነበረ (ዘጸ. 26፥33፤ 1ነገ. 6፥16) ። እግዚአብሔር የተለየ ስለመሆኑና ስለ ቅድስናው ከሰው የሚሰጠው ተገቢ ምላሽ አድናቆት፥ አክብሮታዊ ፍርሃትና ሥርዓት ያለው ምስጋና ነው። "እጅግ እስፈራና ክቡር የሆነ ሰሙን ሰው ሁሉ ያመሰግናል እርሱ ቅዱስ ነው" (መዝ 99፥3)።

ሌላው የእግዚአብሔር ቅድስና እይታችን፥ ፍጹም ከሆነው ንጽሕናውና በነፃነቱ እንፃር ነው። ይህም ማለት እርሱ በዓለም ክፋት ያልተነካካና ያልተበከለ ነው ማለታችን ሲሆን በዚህ ጉዳይ በዓለም ስላለው ክፋት በምናስብበት ጊዜ፥ በማንኛውም ዓይነት መልኩ የእርሱ ተላትፎ የለበትም። ነቢዩ ዕንባቆም ይህን እስመልክቶ ያለውን ልብ እንበል፤ "ዓይኖችህ ክፉ እንዳያዩ ንጹሐን ናቸው ጠማምነትንም ትመለከት ዘንድ አትችልም" (ዕን. 1፥43 ያዕ. 1፥13)። ከዚህ አንፃር እግዚአብሔርን ስንመለከት ከሌሎች ሃይማኖት እማልክት ፈጽሞውኑ የተለየ ነው። እነኚህ እማልክት ከእምሳኪዎቻቸው ክፉና ኃጢአተኛ ተግባር ጋር ይስማማሉ። እግዚአብሔር አምላክ ግን ከእንዲህ ዓይነት ተግባር የነጻ ነው። "በእውነት እግዚአብሔር ክፉ አይሠራም፥ ሁሉንም የሚችል አምላክ ፍርድን ጠማማ አያደርግም" (ኢዮ. 34፥12)። ይህ ማለት ግን ያለ እርሱ ቁጥጥርና እውቀት የሚፈጸም ነገር አለ ማለት አይደለም፤ እርሱ የሁሉ ነገር ገዢ ነውና።

ይኼ የእግዚአብሔር ፍጹማዊነት የእምነታችን፥ ልምምዳችንና የክርስቲያናዊ ምግባራችን መለኪያ ነው። ማንኛውም ምግባራዊ ቀኖናና (ትምህርት) ሥርዓት፥ የእርሱን ቅድስና ተክትሎ ይጓዛል። ለእስራኤል ሕዝብ ተናግሮአቸው የነበረውም ይኼን ነው።

"እኔ እግዚአብሔር አምላካችሁ ነኝና ሰውነታችሁን ቀድሱ ቅዱሳንም ሁኑ እኔ ቅዱስ ነኝና፤ በምድርም ላይ በሚሳብ

ተንቀሳቃሽ ሁሉ ሰውነታችሁን አታርክሱ። እኔ አምላካችሁ እሆን ዘንድ ከግብጽ ምድር የወጣኋችሁ እግዚአብሔር ነኝ እንግዲህ እኔ ቅዱስ ነኝና እናንተ ቅዱሳን ሁኑ" (ዘሌ. 11፥44-45፤ ዘሌ. 19፥2፤ ማቴ. 5፥48)።

እርሱ እንከን የሌለው ከመሆኑ የተነሳ ማንኛውም ክእለት ጋር የሚነካኩ ነገሮች ሁሉ እንከን የለሽ ሊሆኑ ይገባል። ቀሳውስቲ ሆኑ የመሥዋዕት እንስሳት ከእንከን የነጹ እንዲሆኑ ብሉይ ኪዳናዊ ትዕዛዝ እለ። (ዘሌ. 1፥3፤ 10፤ 3፥1፤ 6፤ 4፥3) እንግዲህ የእግዚአብሔር ቅድስና ከባሕሪያቱ ሁሉ ዋነኛና የሁሉም ባሕርያቱ መገለጫ ነው። ከዚህም የተነሳ ቅዱሳት መጻሕፍት ለእግዚአብሔር ቅድስና ከፍተኛ አጽንኦት ሰጥተዋል። አማኞችም ይህንኑ የእግዚአብሔርን ጠባይ እንዲያንጸባርቁ መጻሕፍት ደጋግመው ተናግረዋል። "እግዚአብሔር ከክፉ ነገር ጋር አይተባበርም ኃጢአትም በእርሱ ዘንድ የለም" ስንል እርሱ ባለበት ክፋትና ኃጢአት ሊገኝ አይቻልም ማለታችንም ጭምር ነው። እንግዲህ የእርሱ የሆኑት ሁሉ እርሱን ይመስሱ ዘንድ ቅድስናውን መከተል ይገባቸዋል። ኢሳይያስም እግዚአብሔርን ባየ ጊዜ እርሱ ንጽሕና እንደጎደለው ተመለከተ፤ "እኔም ከንፈሮቼ የረከሱብኝ ሰው በመሆኔ ከንፈሮቻቸው በረከሱባቸው ሕዝብ መካከል በመቀመጤ ዓይኖቼ የሠራዊትን ጌታ ንጉሡን እግዚአብሔርን ስለ እዩ ጠፍቻ ለሁኑ ወዮልኝ አልሁ" (ኢሳ 6፥5)። ጴጥሮስም የእግዚአብሔር ልጅ እርሱ ኢየሱስ መሆኑን በተእምራዊ ሥራው በተገለጠለት ጊዜ በኢየሱስ ጉልበት ላይ ወድቆ፡- ጌታ ሆይ እኔ ኃጢአተኛ ነኝና ከእኔ ተለይ አለው" (ሉቃ. 5፥8)። እንግዲህ የቅድስና ልክ መመዘኛችን እኛ እርስ በእርስ አለን በምንለው ቅድስና ደረጃ ሳይሆን ከእግዚአብሔር ቅድስና አኳያ መሆን አለበት። ያን ጊዜ ማናችንም ብንሆን ጎዶሎ እንደሆንን እንገነዘባለን (2ቆሮ. 6፥14-7፥1፤ 1ተሰ. 3፥13፤ 4፥7፤ ኤፌ. 5፥27፤ ራእ. 15፥4)።

5 ሰላም/ሥርዓታዊነቱ

በ1ቆሮ. 14፥33 ላይ "እግዚአብሔር የሰላም አምላክ ነው እንጂ የሁከት አምላክ አይደለምና በቅዱሳንም አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ እንዲህ ነው" ይላል። እዚህ ላይ ሐዋርያው ጳውሎስ ቤተ ክርስቲያን ሊኖራት የሚገባው ጠባይ የቤተ

ክርስቲያን መሥራች የሆነው የእግዚእብሔር ዓይነት ጠባይ ነው በማለት ይመክራል። በዚህ የጥቅስ ዐውድ መሠረት፡ ሐዋርያው ጳውሎስ ሰቆሮንቶስ ማኅበረ ምዕመናን የእግዚእብሔር ድርጊት በባሕሪው፡- በሰላማ ዊነቱና በሥርዓታዊነቱ የሚታወቅ ስለሆነ፡ እርሱም ራሱ "የሰላም እምላክ" ስለሆነ፡ ማደሪያው የሆነች ቤተክርስቲያን የእርሱን ልዩ ልዩ መገለጦች በሰላማዊ መንገድና በሥርዓት ማስተላለፍ እንዳለባት እጥብቆ ያሳስባል (ሮሜ15÷33፤ 16÷20፤ ፊል.4÷9፤ 1ተሰ.5÷23፤ ዕብ.13÷20፤ ኤፌ.2÷20፤ 2ተሰ.3÷16)። በእመጽ ለሚሄዱ ግን ሰላምና ሥርዓት የላቸውም። "ሰክፋዎች ሰላም የላቸውም ይላል እግዚእብሔር" (ኢሳ.48÷22፤ 57÷21፤ 59÷8)። የእግዚእብሔር ሰላም ማለት እግዚእብሔር በማንነቱም ሆነ በድርጊቱ ከሁከትና ከሥርዓት እልበኝነት በመራቅ ማንነቱን ሕያው በሆነ ሁኔታ ለሰዎች ይገልጣል ማለት ነው። እግዚእብሔር በእንዲህ ዓይነት መልኩ ሰላማዊ ነው ስንል ከልዩ ልዩ እንቅስቃሴዎች ራሱን እግልሎ ለብቻው በጸጥታ ይሆናል ማለት አይደለም። ይልቁንም በነቃ ሁኔታ፡ ሆኖና በሥርዓት ሐሳቡንና ፈቃዱን ለሕዝቡ በቃሉ መካከለኛነት በልዩ ልዩ መንፈሳዊ ሰጦታዎች ይገልጣል ማለታችን ነው።

ክፍል አራት ሰው

ሰው ከተፈጥሮው ማንነት የተነሳ የነገሮችን ትርጉምና ጀንነት ሳይጠይቅ ያሰፈበት ዘመን የለም። ሰምን? እንዴት? መቼ? የት? እና የመሳሰሉት ጥያቄዎች በማንኛውም የሙያ መስክ ስተሰማሩ ሰዎች ሁሉ የዕለት ተዕለት ቋንቋቸው ነው። ከዚህም የተነሳ "ዓለማት እንዴትና መቼ ተፈጠሩ?" "እንደ ፀሐይና ከዋክብት የመሳሰሉት ሰማያዊ አካላት ያለ ምንም ካስማ ሊንጠሰጠሉ የቻሉት ከምን የተነሳ ነው? ደግሞም እንዳንድ እንሰሳት በሰማይ ሲበሩ እንዳንዶች በምድር ላይ ይራመዳሉ፤ ይህ እንዴት ሊሆን ቻለ?" የሚሉትን ዓይነት ጥያቄዎች ይጠይቃሉ። እነዚህ ሁሉ ዕንቅፅልሾች ግማሽ መንገድ እንኳ አልተፈቱም። እንዳውም ጥያቄ ጥያቄን እየወሰደ የኑሮን ምንነት ለተፈጥሮአዊው ሰው ውስብስብ አድርጎታል።

ከብዙ የኑሮ እንቅፅልሾች ውስጥ ዘመናትን ያስቆጠረውና የሰውን ክፍተኛ ትኩረት የጠየቀው የራሱ የሰው ልጅ አፈጣጠርና ምንነት ነው። መቼም በየዘመኑ የኖረ ሰው፡ ጎሳ ቀር ነኝ ብሎ አያስብም፤ ሁሉም ለየዘመኑ ዘመናዊ ነውና። ታዲያ ይህ "ዘመናዊ ሰው" መኖር ከጀመረበት ጊዜ እንስቶ "እኔ ማን ነኝ?" የሚለውን ጥያቄ ሲጠይቅ ቆይቷል። መልሱ ግን ቀላል አልሆነለትም። ቢሆንም ሰው በፍጥረት ታሪክ ውስጥ ድንገት ብቅ ያለ የራሱ ውጤት እንዳልሆነ ያውቀዋል። እስከ ዛሬ ድረስ ተፈጥሮአዊው ሰው የሰውን ማንነትና ምንነት ገና ጠየቀ እንጂ እቅጭ መልስ አላገኘም። "እኔ ማንኝ?" የሚል አጭር ጥያቄ ቢጠይቅም የሰው ልጅ መልሱን ፍለጋ ያልተንከራተተበት አገር የለም። የ"እኔ ማንኝ?" ጥያቄ ቢያንስ ቢያንስ ግልገል ጥያቄዎች ያስነሳል። ማን ፈጠረኝ? ከምን ተሠራሁ? በእኔ ውስጥ ያለው ነገር ምንድን ነው? እና የመሳሰሉት ናቸው።

"ሰው ምንድን ነው?" የሚለው መሠረታዊ የኑባሬ (Being) ጥያቄ እንዲህ በቀላሉ የሚመለስ አይደለም። ሰው ውስብስብ ተፈጥሮ አለው። ከፍጥረት አንደኛው ክፍል ነው፤ ይሁን እንጂ ከፍጥረታዊ ማንነቱ በላይ የሆነ ማብራሪያን ጠያቂ

ማንነት አለው። ፍቅርን የሚፈልግና የሚጠማ ቢሆንም፤ የሰው ልጅ ታሪክ ደግሞ በአብዛኛው ክፋትና ፍቅር የለሽ፤ ኢ-ሰብአዊም የሆነ ድርጊት ነው። ለሥጋው ምችት የምድር ኑሮውን በማቅለል እጽብ ድንቅ እርምጃን ቢራመድም፤ የነፍሱ ጥያቄ ከቁሳዊው ዓለም በሻገር ካለው መንፈሳዊ ክልል የተንጠሸጠሰ ነው። ከዚህ ማንነቱ የተነሳ ስለ ሰው በርካታ መላ ምት ብቻ የሆኑና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆኑ ሐሳቦች ተሰንዝረዋል። ነገር ግን የትኞቹም ቢሆኑ በተግባር የታየውንና በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠውን የሰው ልጅ ማንነት ሙሉ ገጽታ አይሰጥም።

ሰው ስለ ራሱ ለሚጠይቃቸው ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት ብዙ ሲደክም ይታያል። አብዛኛው ጥረቱም ራሱን ለማወቅ ነው። በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ "ሰው ማነው?" የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ የተነሱ ብዙዎች ናቸው። ከዚህም የተነሳ ሰውን ከተለያዩ ነገር ጋር በማነጻጸር የሰውን ማንነት ለመግለጽ ሞክረዋል። ለምሳሌ ሰው እንደ ማሽን ነው ብለው የሚያስቡ አሉ። እንዲህ ዓይነት አመለካከት ያላቸው ሰዎች፤ የሰው ምንነት ብያኔ የሚያገኘው፤ "ሰው ምን ሊሠራ ይችላል?" ከሚለው ጥያቄ በመነሳት ነው ብለው ያስባሉ። እነዚህ ሰዎች የሰውን ማንነት የሚገነዘቡት ሰው ከሚሠራቸው ሥራዎች በመነሳት ነው። ለእንደዚህ ዓይነት ሰዎች ሰው ሥራ ሊሠራ እስከቻለ ድረስ ሰው ነው። ትርፍ ማሰገኘት እስከቻለ ድረስ ሰው ነው። የሰው ዋጋ (ማንነት) የሚለካው በሥራው ነው። ሥራ የማይሠራ ከሆነ ግን ሰው አይደለም። ስለዚህ ቀጣሪ ተቀጣሪውን የሚፈልገው፤ ካለው ኃይልና ጉልበት፤ ከሚሰጠውም የሙያ ብቃት አኳያ ብቻ ነው። በዚህ ሁኔታ ቀጣሪ የሚቀጥረውን ሰው በቀን የተወሰነ ስዓት ይከራየዋል። ስለዚህ በዚህ ረገድ የሰው ዋጋ የሚለካው፤ በሚሠራው ሥራና በሚያሰገኘው ምርት/ትርፍ ነው።⁷⁰

ዛሬ ይህን ዓይነት አመለካከት በቤተክርስቲያንም ውስጥ በተወሰነ ደረጃ ሲንጸባረቅ ይስተዋላል። ለሰዎች ዋጋ የምንሰጣቸው ለቤተክርስቲያን ምን ጥቅም ይሰጣሉ የሚለውን ጥያቄ ሲመልሱልን ነው። አልፎ አልፎም የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች አመራረጣችንና የአባላት ክትትላችን ላይ፤ ሰዎችን የምንፈልጋቸው ክሚ ሰጡት ጥቅምና የአገልግሎት አስተዋጽኦ አኳያ እንደሆነም ይስተዋላል። ሰዎች የሚሰጣቸው ፋይዳ በእውቀት፤ በጉልበትና በንዋያ

ቸው እስከጠቀሙ ድረስ ብቻ ከሆነ፤ ቤተክርስቲያን ሰዎችን አገልጋይ ሳትሆን "ጠቃሚ" ሰዎችን እየመረጠች እንደማሸን የምትጠቀም ልትሆን ነው ማለት ነው። እግዚአብሔር ቤተክርስቲያንን ከዚህ አዝማሚያ ይጠብቅ!

"ሰው ማን ነው?" የሚለው ጥያቄ የሚሰጠው፤ ሌላ አመለካከት ደግሞ፤ "ሰው በግዛተ-እንስሳት (Animal kingdom) ማለትም እንስሳዊ ጠባይና ባሕር ባላቸው ፍጡራን መደብ ውስጥ የሚፈረጅ ነው የሚለው ነው። ሰው በፍጥረት ሚዛን ሲመዘን በምንነት ልቀቱ (Qualitatively) ከሌሎች እንስሳት በምንም አይለይም፤ ብቸኛ ልዩነቱ የደረጃ ልዩነት ነው። ይህም የሕይወት ልምድ ካዳበረለት የአንጎል-በቀል ክሂሉ (Cranial capacity) የተነሳ ነው። በተረፈ ሁለቱም በአንድ ጎራ የሚመደቡ ናቸው፤ ሁለቱም አሁን ያሉበት ደረጃ ላይ ሊደርሱ የቻሉትም በአንድ ዓይነት የዕድገት ሂደት ውስጥ ካለፉ በኋላ ነው የሚሉ ናቸው። በሰውና በእንስሳት መካከል ምንም ዓይነት የይዘት ልዩነት የለም። ሁለቱም አንድ ዓይነት መጨረሻ አላቸው የሚል ነው።⁷¹

ስለዚህ እንዲህ ዓይነት አመለካከት ያላቸው፤ ለሰው ችግር ከሥነ ሕይወታዊ (Biological) ማብራሪያ ውጪ መፍትሄ እንዳለ አይገምቱም። በአንዳንድ ቤተክርስቲያንም ውስጥ አልፎ አልፎ ሰውን አስመልክቶ ሊፈጠሩ ለሚችሉ ልዕለ-ተፈጥሮአዊ ክስተቶች፤ (ለበሽታ መለኮታዊ ፈውስ፤ ለሰዎች ክሊጋንንት እስራት መፈታት) በአንዳንዶች ዘንድ የሚታየው ሁኔታውን ሳይንሳዊ ትንታኔ ብቻ የመስጠት አዝማሚያ ከዚህ ዓይነቱ አመለካከት የመጣ ሊሆን ይችላል። ይሁን እንጂ የሰው መንፈሳዊ ተፈጥሮ ለሚጠይቃቸው መንፈሳዊ ጥያቄዎች፤ ሥነ ሕይወታዊ (Biological) መልስ መስጠት መፍትሄ አይሆንም።

ከዚህ ሌላ ሰው የተፈጥሮ ዕድገት ከፍተኛ ውጤት ነው፤ የሚሉም አሉ። በእንዲህ ዓይነቱ አመለካከት፤ የሰውን ተጨባጭ ማንነት መገንዘብ የሚቻለው፤ የሰው ባሕርይ በተወሰነ ታሪካዊና ማኅበራዊ ሥርዓት መወሰኑን ሰንቀበል ነው። ምክንያቱም ሰው የአዝጋሚ ለውጥ (Evolution) ሂደት ውጤት ነውና።⁷² ይህ ዓይነቱ አስተሳሰብ የሰውን አካላዊና መንፈሳዊ ትስስር በአንድነት

መመልከት አይችልም። በዚህ አስተሳሰብ መሠረትም ሰው የሚባለው ግለሰብ ሳይሆን ማንበራዊ ሰውን ብቻ ነው። እንዲህ ዓይነቱ አስተሳሰብ ለሰው መንፈሳዊ ማንነት ሥፍራ አይሰጥም። ይህ የአስተሳሰብ ዝንባሌ ወደ ቤተክርስቲያንም በልዩ ልዩ ዓይነት ገጽታው ሲገባ ቤተክርስቲያን ከመንፈሳዊ ትኩረቷ በማፈግፈግ የእርዳታ አገልግሎት ለጪ ድርጅት ብቻ እንድትሆን ያደርጋታል።

እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት ሐሳቦች ለው ማን ነው? ለሚለው ጥያቄ ከሚሰጡት መልሶች እጅግ በጣም ጥቂቶቹ ናቸው። እነዚህ መልሶች የሰውን ዋጋ ዝቅ የሚያደርጉና የሰውን ትክክለኛ ማንነት የማይገልጹ የተዛቡና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆኑ አመለካከቶች ናቸው። ምክንያቱም ሰውን እንደ ዕቃ፣ እንደ እንስሳ ወይም እንደ ድንገተኛ የተፈጥሮ ሒደት ግኝት ያደርጋሉና ነው። ሆኖም እነዚህ የአስተሳሰብ አቅጣጫዎች ሁሉ ሰው ስለ ራሱ በራሱ ሊያውቅ የሚችለው ጥቂቱን ብቻ እንደሆነ ያረጋግጡልናል። በእነዚህ ሰው ስለ ራሱ በራሱ በሚለጣቸው ብያኔዎች መሠረት፣ ያሉትን ሐሳቦች ስንመለከት ለምሳሌ፡- "ሰው ዕቃ ነው" ካልን፣ ራሱን ሊያውቅ የሚችልበትን አድል ዘግተናል። ሰው በዚህ አመለካከት ቢበዛ ራሱን ቢረዳ አልኳ ፣ ሌላውን ለማወቅ እንደሚችል ዕድል አይሰጠውም። እንደገናም "ሰው እንስሳ ነው" ካልን በተወሰነ ሒደት ውስጥ የሚኖር፣ ምኞትና ዕውቀት፣ እምነትና ተስፋ የሚባሉና የመሳሰሉት ጠባያት የሌለው ስለሚያደርገው፣ ማንነቱን ሙሉ በሙሉ አያውቅም ማለት ነው። በሌላ በኩል ደግሞ "ሰው የዘግመታዊ ለውጥ ውጤት ነው" ካልን፣ ለውጡ ቀጣይ በመሆኑ፣ ዛሬ ስለ ሰው የሚሰጠው የምንነት ትርጓሜ፣ በነገ የለውጥ ሒደት ስለሚሰወጥ፣ የሰውን ተፈጥሮና ማንነት አስመልክቶ፣ ቋሚ ብያኔ ለመስጠት የማያስችል ያደርገዋል። እኛ ግን ከታሪክ ገጽታና ክባሕል ነጸብራቅ መቀያየር በስተቀር፣ የሰው ማንነት የማይለወጥና ከጥንት አስከዛሬ ያው መሆኑን የምናስረዳው፣ ሠራው/ፈጣሪው ስለ እጁ ሥራ ከሰጠው መግለጫ ተነስተን ነው። እውነተኛው የሰው ማንነት እግዚአብሔር ራሱ የተናገረው ነውና!

በክርስቲያናዊ አመለካከት፣ የሰውን ተፈጥሮና ማንነት ለማወቅ የመጽሐፍ ቅዱስን የመጀመሪያ ምዕራፍ ማየት ይበጃል

(ዘፍ.1+26-27)። ይህ መረጃ ደግሞ የሚጠቁመን የሰው ማንነት የሚታወቀው ከእግዚአብሔር አንጻር ብቻ እንደሆነ ነው። ስለዚህ በፍጥረቱ የአንድ ነገር አምሳያ ስለሆነ ነገር፣ ሙሉ ግንዛቤ ሊኖር የሚችለው መሰለ የተባለው ዋነኛ ነገር ሲታወቅ ነው። ከዚህም የተነሳ የሰውን ፈጣሪ ሳያውቁ ስለ ሰው ማንነት ለመናገር መሞከር ድምዳሜው ከስህተት አይጠራም። በዚህችም አጭር መጽሐፍ ላይ አስቀድሞ እግዚአብሔርን ስለማወቅ ለማብራራት የተሞከረው ከዚህ ግንዛቤ አንጻር ነው።

በክርስትና አስተምህሮአችን ውስጥ የሚነሱ ልዩ ልዩና ዋና ዋና ጥያቄዎች፣ አንደኛው ከእንዱ ሳይበላሰጥ ሁሉም እኩል አስፈላጊዎች ናቸው። ምክንያቱም በአንድ በተወሰነ ሥነ-መለኮታዊ ግንዛቤ የሚገጥመን ስህተት፣ ሌሎች ክርስቲያናዊ ግንዛቤዎቻችንን ሳይነካ ራሱን ችሎ የሚቀር ስለማይሆን ነው። የቅዱሳን መጽሐፍት አስተምህሮዎች ተደራርቦ የተደረደረን ውድ ዕቃ ይመስላሉ አንዱ ያለአግባብ ሲነካ ድርድሩ መናዱ አይቀሬ ነው። ስለዚህ ነው የአስተምህሮ ስህተት የንክኪነት ጠባይ ያለው። ስለ መስቀል ያለን ግንዛቤ ከተወላገደ ደንንነትን በቅጡ መገንዘብ አንችልም። ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ያለን ግንዛቤ ልክ ካልሆነ፣ እግዚአብሔር ራሱን የገለጠባቸውን መንገዶች በጠራ መልኩ ለመገንዘብ እንቸገራለን። ስለዚህ ነው እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ በእኩል ዋጋ ያለው መሆኑ ታውቆ በጥንቃቄ ሊጠና የተገባው። ይህ ሐሳብ እውነት መሆኑ ከታመነበት ደግሞ፣ የሰውን አፈጣጠር ባሕሪ፣ የተፈጠረበትን ዓላማና የፍጻሜ መድረሻውን ማወቅ ክርስቲያናዊ ግዴታ ሆኖ እናገኘዋለን። በዚህም በክፍል አራት ሰውን አስመልክቶ የተዘረዘረውም ሐሳብ ይህንኑ ከግምት ውስጥ በመክተት ነው።

1. አስተምህሮተ-ሰው (Doctrine of man) ለምን አስፈላጊ?⁷³

1.1 አስተምህሮተ-ሰው ከሌሎች የቅዱሳን መጽሐፍት አስተምህሮዎች ጋር በመዛመዱ

አስተምህሮተ-ሰው ከዋና ዋና የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮዎች ጋር በርካታ ተዛማጅነት አለው። ለው በምድር ካሉ

የእግዚአብሔር ፍጥረታት ከፍተኛውን ደረጃ የያዘ ነው። ስለዚህ፡ ስለ ፈጣሪ ያለን ቁንጽል ዕውቀት መጠናዊ ሰፋት የሚያገኘው ፍጥረትን በተለይም ከፍተኛ ደረጃ ያለውን የሰውን ልጅ አፈጣጠር ስናጠናም ጭምር ነው። ምክንያቱም ከፍጥረት ሁሉ በተለየ መልኩ ሰው "በእግዚአብሔር አምሳል" የተፈጠረ ስለሆነ (ዘፍ 1:26-27) የሰው ማንነት ሲጠና የእግዚአብሔር ጠባይ አብሮ መታየቱ አይቀርም ማለት ነው።

ደግሞም መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ወልድ ሰብአናን የተሳበሰ መሆኑን ስለሚናገር፡ ስለ ሰው ለማጥናት በምናደርገው ሂደት ውስጥ ስለ ክርስቶስ ባሕሪ የጠራ ግንዛቤ ይኖረናል ማለት ነው። በዚህም ሂደት ውስጥ አሁን ያለው የሰው ልጅ ተፈጥሮን፡ ከክርስቶስ ሰብአና ጋር በማነጻጸር ሰው አስቀድሞ ታስቦለት የነበረውን የሰብአና ደረጃ በክርስቶስ ጎልቶና ከብሮ እናየዋለን። እግዚአብሔር ሰውን ባይፈጥር ኖሮ የክርስቶስ በሥጋ መገለጥም ሆነ የሰርየት ሞቱ ባላስፈለገ ነበር። ጽድቅና ቤተክርስቲያን የሚባል ነገርም አይኖርም ነበር።

በሥነ መለኮት ጥናት ላይ ያለ አማኝ አስተምህሮተ ሰውን በሚያጠናበት ጊዜ ራሱ ያ ሰው፡ የጥናቱ ማረፊያ (Object) ይሆናል። ምክንያቱም አስተምህሮተ ሰውን ሲያጠና የሚያጠናው ስለ ራሱ ነውና። ስለዚህ አስቀድሞ የጠራ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮተ ሰው ግንዛቤ ያለው አማኝ የሚደርስባቸው ሌሎች ሥነ-መለኮታዊ መደምደሚያዎች ሁሉ ከተፋልሶ የተጠበቁ ይሆናሉ።

1.2. አስተምህሮተ ሰው የሰው አንገብጋቢ ፍላጎትና የመጽሐፍ ቅዱስ ግልጠት መገናኛ ነጥብ በመሆኑ

የሥነ-መለኮት ጥናት ንድፈ ሐሳባዊና ፍልስፍናዊ በሆኑ ሐሳቦች ላይ የተመሠረተ ሳይሆን እርግጠኛ እንዲሁም ተግባራዊና ዕለታዊ በሆኑ ነገሮች ላይ የተመሠረተ ነው። ሆኖም ግን በአንዳንድ 'ዘመናውያን' አስተሳሰብ የእግዚአብሔርን ጎልውና፡ የኢየሱስ ክርስቶስን የማዳን ሥራና፡ ያደረገውንም ተአምራት ማመን 'ከዘመናዊ' አስተሳሰባቸው ጋር ስለሚጋጭባቸው ሊጠራጠ

ሩትና ሳይቀበሉት ይችሉ ይሆናል። እንዲህም ሆኖ ግን ማንም ሰው ስለሌለው ነገር ይጠራጠር እንጂ ስለ ራሱ ጎልውና እውነትነት አይጠራጠርም። ሰው በድፍረት እግዚአብሔር የለም የሚለውን ያህል ሰው የሚባል የለም ማለት አይችልም። ከዚህም የተነሳ የሰው ልጅ ትኩረት ሁሉ የሰው ልጅ ጉዳይ ላይ ነው።

በየትኛውም ባሕልና አስተሳሰብ ውስጥ ያሉ ሰዎችም ቢሆኑ፡ ራሳቸውን ከግምት ውስጥ ሳይከቱ ግላዊም ሆነ ማኅበራዊ አንቅስቃሴ አንደማያደርጉ የታመነ ነው። እንዲህም ከመሆኑ የተነሳ ነው ሰብከቶቻችንም ሆነ ትምህርቶቻችን ተዛምዶአቸው (Applications) የሰዎች የዕለት ተዕለት ጉዳይ ላይ ማተኮር አለባቸው የምንለው። የመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮተ-ሰው ጥናትም የሰውን ማንነት ለሚጠይቀው ለራሱ ለሰው ልጅ ጎሊና መልስ ለመስጠት የሚሞክረው ከዚህ አንጻር ነው። ማን ነኝ? ምንድን ነኝ? ከየት መጣሁ? ወዴት እሄዳለሁ? የመኖሪስ ዓላማ ምንድን ነው? ለሚለው የሰው ልጅ አንገብጋቢ ጥያቄ ከመጽሐፍ ቅዱስ ግልጠት በመነሳት መልስ ለመስጠት የሚሞክረው ይኸው መጽሐፍ ቅዱሳዊው አስተምህሮተ ሰው ነው።

1.3 የዘመኑ ተምህሮአውያን (Scholars) ከፍተኛ ትኩረት ሰው በመሆኑ

በዚህ ዘመን በርካታ የእምነትና የዕውቀት መስኮች፡ በራሱ በሰው ልጅ የማንነት ትንታኔ ላይ ውስብስብና ከፍተኛ ትኩረት ሰጥተውበታል። (ጥቂቶቹን በዚህ ክፍል መጀመሪያ ባለው መንደርደሪያ ላይ ተመልክተናቸዋል) እነዚህ የትኩረታቸው ማዕከል የሰው ልጅ የሆነ እምነቶች በኃይለኛ ፍጥነትና ብዛት እያደጉ ነው። ከዚህ በፊት ተዳሰሰው የማያውቁ የባሕርይ ጥናትና ሳይንሶች በታላላቅ የትምህርት ተቋማት በፍጥነት ብቅ ብቅ እያሉ ነው። የሕክምና ትምህርት ቤቶችም ሕመምንና የሕመም ምልክቶችን ዶክተሮች ሳይሆኑ እራሳቸው ታማሚዎቹ የሰው ልጆች ሊያከሙአቸው ስለሚችሉ ታማሚው ራሱም የፈውስ ማዕከል እንደሚሆን ይገምታሉ። እንዲህም እያሉ ይጠይቃሉ "የሰው ተፈጥሮ ምንድን ነው?" "ለሰውስ ጥሩው ነገር የትኛው ነው?" ባጠቃላይ የፖለቲካው፡ የሥነ ማኅበረሰቡም ሆነ የኤኮኖ

ሚው የዕውቀት መስክ ትኩረት ሰው የሚባለው ፍጡር ላይ ነው። ለለዚህ የሰውን የማንነት ትርጉም ፍለጋ ለሚደናበረው ለራሱ ለሰው ልጅ ከይሁንታ መልስ ይልቅ ሥልጣናዊ መልስ የሚሰጥ የሰው ልጅ ባለቤት በሆነ በፈጣሪ ቃል ላይ የተመሠረተ አስተምህሮተ-ሰው አስፈላጊም አስቸኳይም ነው። ምክንያቱም ዋነኛ የሆነው የማንነታችን ግንዛቤም ሆነ የኢ-ክርስቲያናዊው ሥነ-ሰው (Non-Christian Anthropology) ግራ መጋባት መልስ የሚያገኘው ከዚህ ከፈጣሪ ቃል ከሚገኘው አስተሳሰብ ብቻ ነው።

"ስለ ሰው ማጥናት ለምን አስፈለገ?" ለሚለው ጥያቄ ከዚህ በላይ ከተጠቀሱት ሦስት ምክንያቶች ሌላ በርካታ ተመሳሳይ ሐሳቦች ሊቀርቡ እንደሚችሉ የታመነ ነው። ምክንያቱም ሰው የራሱን ማንነት ፍለጋ የደረሰበት መከራ ጣጣ ብዙ ነው። ይህ ጮርቃ ሕፃናት ገና በሁለት አግራቸው ቆመው መሄድ ሲጀምሩ የሚጠይቁት "የማንነት?" "ምንድን ነኝ?" ጥያቄ ሰፊ ነው። ግማሹ ከዝንጀሮ መጣሁ ሲል ከፊሉ ደግሞ የአምላክ ዝርያ ነኝ ይላል። ታዲያ ቤተክርስቲያንም ውስጥ ያሉ የሰው ልጆች ናቸው። በአንድም በሌላም "የማንነት ምንድን ነኝ?" ጥያቄ ሳይገነታትለን አያልፍም። እንግዲህ ይህንን ርዕሰ ጉዳይ አስመልክቶ የትምህርታችንም ሆነ የሰብክታችን መልክ የሚወሰነው ባለን የአስተምህሮተ-ሰው ግንዛቤአችን ልቀት (Quality) ነው። የሰው ማንነት ዋነኛው ነገር ተዳሳሽ (ሥጋዊ) ገልጽናው ላይ ነው ካልን። የአስተምህሮተኛችን ትኩረት የሰው የሥጋ ምቹት ላይ ብቻ ያደላል። ደግሞም ሰው ዋነኛ ገልጽናውን ያስገኘለት ምክኑያዊ ፍጡር (Rational being) መሆኑ ብቻ ነው ብንል። የአገልግሎታችን ትኩረት የሰውን የኅሊና ጥያቄ ብቻ ለመመለስ የሚሞክር ይሆንብናል። ደግሞም በአንፃሩ ሰውን በሰሜታዊነቱ ብቻ የምንገነዘብ ከሆነ ለሰው ያለን አገልግሎት ለሜቱን ከማነቃነቅ እልፎ እውነቱን የማያስጨብጥ ይሆንብናል። ከዚህ የተነሳ ትክክለኛውን የሰውን ማንነትና ምንነት በመረዳት በትክክለኛው ትምህርተ-መለኮት ላይ የተመሠረተ የአስተምህሮተ-ሰው ግንዛቤ መውሰድ የእውነተኛ ደቀ መዛሙርት መንፈሳዊ ኃላፊነትና ግዴታ ነው። ይህ ደግሞ ከዘላለም ጉዳይ ጋር አጥብቆ የተያያዘ በመሆኑ "ሰው ለምን ተፈጠረ?" "ሰው በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጠረ ስንል ምን ማለታችን ነው?" "የሰው ዋነኛና መሠረታዊ

ተፈጥሮ የትኛው ነው?" የሚሉትንና ሌሎች ዝርዝር ሐሳቦችን መመልከት የእምነት ግዴታችን ነው። ይህንንም በሚቀጥሉት ገጾች በአሰሳ መልክ እንመለከታለን።

2. ሰው ለምን ተፈጠረ?

2.1 እግዚአብሔር ለራሱ ክብር ሰውን ፈጠረው

በዚህ ጽሑፍ ክፍል ሦስት ላይ በ3.1.ሀ ተብራርቶ እንደተገለጸው፤ እግዚአብሔር ነፃ እና በራሱ ገልጽ ከመሆኑ የተነሳ ለማንምና በምንም ነገር መቼውንም ቢሆን ጥገኛ አለመሆኑን አስተውለናል። ለእርሱ ገልጽና እኛም ሆንን ሌሎች ፍጥረታት አናስፈልገውም። ሆኖም ግን እኛም ሆንን ሌሎች ፍጥረታት እግዚአብሔርን ልናከብረውና ደስ ልናሰኘው እንችላለን። የገልጽናው መሠረት ያረፈው ሌላ አካል ላይ ሳይሆን በራሱ ስለሆነ እርሱ ፍጥረትንም ባይፈጥር ለብቻው እንዳች ነገር ሳይገድለው መኖር የሚችል ጌታ ነው።

ሆኖም እግዚአብሔር እኛንም ሆነ ሌሎችን ፍጥረታት ለራሱ ክብር ሲል ፈጥሮአል። እግዚአብሔር ሴቶችና ወንዶች ልጆቹን ከምድር ዳርቻ ጠራቸው እንዲህም አለ "በሰሜ የተጠራውን ለክብራም የፈጠርሁትን የሠራሁትንና ያደረግሁትን ሁሉ አምጣ እለዋለሁ" (ኢሳ.43፥7፤ ኤፌ.1፥11-12)። ስለዚህ "...ማናቸውን ነገር ብታደርጉ ሁሉን ለእግዚአብሔር ክብር አድርጉት" ለሚለው ቃል ባለዕዳዎች ነን (1ቆሮ 10፥31)።

እዚህ ላይ ስለ ሰው አፈጣጠር በቂ የሆነ ትምህርተ-መለኮታዊ ግንዛቤ መውሰድ አስፈላጊ ነው። ገና በመጀመሪያው ስለ ሰው ስናወራ "የተፈጠረ" ነው ስንል ለገልጽናው ጥገኛነቱን አሜን ማለታችን ነው። ሰው ሕያው የሆነ ፍጡር ሲሆን የቻለው እግዚአብሔር እንዲኖር ስለፈቀደና እንዲኖርም ስላደረገው ብቻ ነው። ሰው ከመጀመሪያው አንስቶ ሕይወቱን የተቀበለው ከእግዚአብሔር ነው። በዘመናት ውስጥም ዘልቆ ያለው በአምላክ የማያቋርጥ ዕርዳታና መግባት (Providance) ነው። "...በእርሱ ሕያዋን ነንና እንንቀሳቀሳለን እንኖርማለን" (የሐዋ.17፥28)

የሚለው ቃል የታመነ ነው። ነገር ግን፥ ሰው "በራሴ ለራሴ" የበቃሁ ነኝ የማንንም እና የምንም ነገር ድጋፍ አልፈልግም፥ "ለእኔ ኅላዌ ሰበቡ እኔው ነኝ" ሊል ይችል ይሆናል፤ ሆኖም ግን ይህ የጥገኝነቱን መሠረታዊ እውነት ሊፍቅ የሚችል ሙግት አይደለም። ምክንያቱም የሰው ልጅ የኅልውና ታሪክ ሰው ሁልጊዜ ለመሰሉ የሰው ዘርም ሆነ ለፍጥረታት ጥገኛ መሆኑን ይመሰክራልና ነው። ከባቢው ናኦዮር ከአፍንጫው ከመቅሰፈት ቢወሰድበት ኅልውናው ወዲያው የሚያከትም ፍጡር ነው። የሰው ባለቤት የሆነው ፈጣሪም ስለ ሰው በፍጥረትና በፈጣሪ ላይ ጥገኝነት፥ እንዲህ ብሎ ይናገራል፡- "እስትንፋሱ በአፍንጫው ያለበትን ሰው ተውት፤ እርሱ ስለ ምን ይቆጠራል?" (ኢ.ሳ.2፥22)። ስለዚህ ሰው ለሰከንዳዊ ኅልውናው እንኳ በፍጹም ለራሱ በራሱ የበቃ አይደለም። እንግዲህ እኛ እንደ ሰው ልጅነታችን የምንኖረው ለእግዚአብሔር ነው እንጂ ለራሳችን አይደለም። የሰው ልጅ የአጥናፈ ዓለሙ ማዕከል ለመሆን የሚያስችል ማንነት ከቆወንም የለውም። እኛ የሆነው ነገርም ሆነ የእኛ የሆኑት ነገሮች ሁሉ ከእርሱ የመነጨና የተገኙ ናቸው። ስለዚህ እኛ ለራሳችንም ሆነ በይዘታችን ሥር ላሉ ማንኛውም ነገሮች ባላደራጃች ነን። ለአደራ ሰጪው የሰጠንን አደራ ከፍለን ላይሆን ሙሉ በሙሉ ነው መልሰን የምንሰጠው። ጊዜአችን፥ ገንዘባችን፥ እኛነታችን እንዲሁም የሕይወታችን ሁለንተና በእኛ ላይ ላለው የማያቋርጥ ባለቤትነቱ ተመልሶ ሊሰጠው የተገባ ነው። በዚህም ለእርሱ እንደሰጠታ ሳይሆን መብቱ እንደተከበረ ይቆጠራል። ምክንያቱም ሁሉ ለራሱ ክብርና በራሱ የተሰራ ነውና፤ ሁሉን ሊገለገልበትና ሊከብርበት መብቱ ነው። "ሁሉ ከእርሱና በእርሱ ለእርሱም ነውና ለእርሱ ለዘላለም ክብር ይሁን አሜን" (ሮሜ 11፥36)።

ይሄንን ደግሞ በቅጡ ስንገነዘብ የሰው የመጨረሻው ፋይዳ (Value) ያለው በራሱ በሰው ዘንድ ሳይሆን፥ ይልቁንም ለከብሩ በፈጠረውና የላቀ ፋይዳ ባለው ከፍተኛ አምላክ ዘንድ መሆኑን እናስተውላለን። ስለዚህ ሰውንም ጨምሮ የማንኛውም ዓይነት ነገር ልክታ ሲገመገም ለሰው ደስታና ምቹት ከመስጠቱ አኳያ ሳይሆን የእግዚአብሔር ዕቅድ መፈጸሙንና ያ ነገር ለእግዚአብሔር ክብር አስተዋጽኦ ማድረጉን ከማሰብ አኳያ ብቻ ነው።

እንዲህ ሲሆን ደግሞ የአጥናፈ ዓለሙ ማዕከል ሰው መሆኑ ያስተማራ። ምክንያቱም እርሱም ራሱ ከራሱ ፍጹም በበሰጠ ፈጣሪ ኅልውናን ያገኘ ነውና።

እስከአሁን ያየነው ስለ ሰው የማንነት አስተምህሮ በቂ የመንደርደሪያ ሐሳብ ሊሰጠን እንደቻለ እንገምታለን። ስለዚህ እኛ ማን ነን? የሚለው ጥያቄ ሊመለስ ሲሞክር እኛ ከየት መጣን? የሚለው ጥያቄ ራሱ መልስ ነው። ምክንያቱም እውነተኛ የማንነት ጥያቄ "ምንድን ነኝ?" የሚለው ሳይሆን "ማን ፈጠረኝ?" የሚለው ስለሆነ ። ለዚህም መልሱ ሰው በእግዚአብሔር ዕቅድ መሠረትና ለእግዚአብሔር ክብር በራሱ በእግዚአብሔር የተፈጠረ ፍጡር ነው። ስለሆነም የሰው የማንነት ጥያቄ የመለኮትን ዕቅድ ማሟላቱና አለማሟላቱ ላይ የሚያርፍ ነው።

ሰው የእግዚአብሔር ፍጡር ነው እንጂ ከእግዚአብሔር የተቆረሰ ወይም የተከፈለ የመለኮት ክፋይ አይደለም። በውስንነት የተገደበ ነው። ሁሉን አዋቂና ሁሉን አድራጊም አይደለም። ምንም እንኳ አማኞች በክርስቶስ ኢየሱስ ከእግዚአብሔር ጋር ባላቸው እርቅ መለኮታዊ ተራክቦ (ኅብረት ማድረግ) ቢችሉም፥ ነገር ግን ሰው እንደ መሆናቸው ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸው ዲቦ-አካላዊ (Methaphysical) ልዩነት የዘላለም ጉዳይ ነው። ይሄ ዲቦ-አካላዊ ልዩነት ደግሞ በሰውና በሌሎች ፍጥረታት መካከል ሳይሆን ሰውን ጨምሮ በፍጥረታትና በእግዚአብሔር መካከል ነው። ፍጥረት በቀናት ቅደም ተከተል ሲፈጠሩ ሰውም በተመደበለት ቀን የተፈጠረ መሆኑን ለንመለከት፥ ሰው ፈጣሪ ከሆነ ከእግዚአብሔር ወገን የሚመደብ ሳይሆን ከፍጡራን ወገን የሚመደብ ነው። እንዲያውም በፍጥረት መካከል ያለውን ግብቡ ሥርዓት ያበላሹ ሌሎች ፍጥረታት ሳይሆኑ ሰው ነው። እርግጥ ነው ሌሎች ፍጥረታት ሁሉ ለሰው ጥቅም እንዲሰጡ ለውም በዚህ እግዚአብሔርን እንዲያከብር ተፈጥረዋል። ሆኖም ግን ሰው እንደሌሎች እንሰላት የፍላጎት ተመሳሳይነት ስላለው አሁንም ፍጡር እንጂ ቅንጣት አምላክነት የለውም።

ነገር ግን ሰው ከፍጥረታት ሁሉ በላይ ልዩ ሥፍራ አለው። በእርግጥ ቀደም ባሉት አንቀጾች ሰው ፍጡር ስለሆነ ከሌሎች

ፍጥረታት ጋር የሚጋራው መሠረታዊ የጠባይ አንድነት አለው ብለናል። ሆኖም ግን የዛኑ ያህል ሰውን ከሌሎች ፍጥረታት ያላቀውና ልዩ ያደረገው ጠባይም አለ። ሌሎች "እንደ ወጉ" በሚል ቃል ሲፈጠሩ ሰው ግን ሲፈጠር "በመልካችን እንደ ምላሴ አችን እንፍጠር" ተባለለት። ስለዚህ በሌሎች ፍጥረታት ላይ በመግዛት ተፈጠረ (ዘፍ.1፡26)። ሆኖም ግን በፍጥረት ላይ ለሚሰለጥነው ሕግ ሁሉ ተገዢነቱ እንደተጠበቀ ነው። ሰው እንደፍጡርነቱ ከሌሎች ፍጥረታት ጋር በአህል ውሃ ፍላጎቱ ቢመሳሰልም በእግዚአብሔር አምላል ከመፈጠሩ የተነሳ መንፈሳዊ ጠባይ ስላለው ከሌሎቹ ፍጥረታት ይለያል።

2.2 ሰው የሕይወቱ ዓላማ ምንድን ነው?

ለዚህ ጥያቄ መልስ የሚሆነው "እግዚአብሔር ሰውን ለራሱ ክብር ፈጠረው" የሚለው እውነት ነው። የመፈጠራችን ዓላማ ምንድን ነው? አጭሩ መልስ እግዚአብሔር ሲፈጥረን ያስበውን ዓላማ ለማሟላት መተባበር ነው። ያም እርሱን ማክበር ነው። በሌላ አነጋገር "ሰው በእግዚአብሔር የተፈጠረው እግዚአብሔርን እንዲያክብርና እንዲህም በማድረግ ለዘላለም በእርሱ ደስ እየተሰኘ እንዲኖር ነው። (To glorify God and enjoy him for ever)"።⁷⁴ ይህ ሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለ አና ሊኖር የሚገባ አስደናቂ ግንኙነት ነው። ክርስቶስም የተገለጠው እንዲህ ዓይነት ሕይወት እንዲሰጠን ነው። ደግሞ ገና በብሉይ ኪዳን፥ የመፈጠሩ ዓላማ የገባው ንጉሥ ጻዊት፥ "የሕይወትን መንገድ አሳየኸኝ ከፊትህ ጋር ደስታን አጠገብኸኝ፥ በቀኝህም የዘላለም ፍስሐ አለ" በማለት ዘመረ (መዝ.16፡11)። እንዲሁ ሌዋዊው አሳፍ ደግሞ የእግዚአብሔርን ነገር በተጠማች ነፍስ እንዲህ አለ፡-

"በሰማይ ከአንተ ሌላ ማን አለኝ?
በምድርስ አንተን ካገኘሁ፥ ሌላ ምን እሻለሁ?
አእምሮዬና ጉልበቴ ሲደክሙ ይችላሉ፤
እግዚአብሔር ግን አስከ ዘላለም ብርታቴና
አለኝታዬ ነው" (መዝ.73፡25-26 አዲስ ትርጉም)።

ፍጹምና ሙሉ ደስታ የሚገኘው እግዚአብሔርን በተፈጠርንበት ዓላማ ስናውቀው ብቻ ነው። ሰው ሊያስበውና ሊደክምለት የሚገባው ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት በማድረግ የሚገኘውን ደስታ ለማግኘት ብቻ ነው፤ ይህ የሰው ሁለንተና ነውና።

"የሠራዊት አምላክ ሆይ፥ማደሪያዎችህ እንደምን የተወደዱ ናቸው!

ነፍሴ የእግዚአብሔርን አደባባዮች ትወድዳለች ትናፍቅ ማለች፤

ልቤም ሥጋዬም በሕያው አምላክ ደስ ተሰኘ"
(መዝ.84፡1-2)።

"በሌላ ስፍራ አንድ ሺ ቀን ከመቆየት፥ በመቅደስህ

አንድ ቀን መዋል የተሻለ ነው፤

በክፉዎች ቤት ተመችቶኝ ከምኖር ይልቅ፥በእግዚአብሔር ቤት ደጅ እየጠናሁ መኖርን እመርጣለሁ"(መዝ.84፡10 አዲስ ትርጉም)።

እንግዲህ በጌታና እርሱም በሚሰጠው ሕይወት ደስ መለኘት የጤናማ ክርስቲያኖች የልብ ዝንባሌ ሊሆን ይገባል (ሮሜ 5፡2-3፤ ፊል.4፡4፤ 1ተሰ. 5፡16-18፤ ያዕ.1፡2፤ 1ጴጥ.1፡6-8)። እኛ እግዚአብሔርን ባክበርንና በእርሱም ደስ በተሰኘን መጠን እርሱም በእኛ እንዲሁ ደስ እንደሚሰኝ ቅዱሳት መጻሕፍት ይመሰክራሉ። "ሙሽራው በሙሽራይቱ ደስ አንደሚለው እንዲሁ አምላክሽ በአንቺ ደስ ይለዋል" (ኢሳ. 62፡5)። "አምላክሽ እግዚአብሔር በመካከልሽ ታዳጊ ኃይል ነው በደስታ በአንቺ ደስ ይለዋል በፍቅሩም ያርፋል በእልልታም በአንቺ ደስ ይለዋል ይላል" (ሰፎ.3፡17)። የተፈጠርንበት ዋና ዓላማ እግዚአብሔርን ደስ ለማሰኘት መሆኑን አውቀን ለዚህ ዓላማ ግብ መምታት ጥረት ማድረግ ስንጀምር አይተነው ከምናውቀው ደስታ የላቀ፥ ደስታ መለማመድ እንጀምራለን።

3. ሰው "በእግዚአብሔር አምላል"

በከተማ የምንኖር ሰዎች የፋብሪካ ውጤት የሆኑ ልዩ ልዩ እቃዎችን እንጠቀማለን፤ ከእነዚህም ውስጥ፥ ሜካኒካል የሆኑ

ማሸናች፡ የኤሌክትሪክ እቃዎችና ልዩ ልዩ መድኃኒቶች ይገኙ ባቸዋል። በተለይ እንደ ኤሌክትሪክና መድኃኒት የመሳሰሉትን እቃዎች ለንገዛ እቃዎቹ በሚቀመጡበት ካርቶን ውስጥ ምነነታቸውንና አጠቃቀማቸውን የሚያስረዳ መምሪያ (Manual) እናገኛለን። ይሄ መምሪያ ደግሞ እቃዎቹን በሚሸጡ ወይም በሚያከፋፍሉ ሰዎች የተጻፈ ሳይሆን፡ እቃዎቹን ባበጁአቸውና በሠሩአቸው ሰዎች ነው። ነገርና ግን ብዙ ሰዎች የኤሌክትሪክ እቃዎችንም ሆነ መድኃኒቶችን፡ ፋብሪካው የሠራውን መምሪያ ሳያነቡ ይጠቀማሉ። ይህንን የሚያደርጉትም እቃዎቹን ከሠሯቸው ሰዎች ይልቅ "እኔ አቃቸዋለሁ" የሚል ሰሜት ሲያድርባቸው ነው። ነገር ግን የአንድን ፋብሪካ ወይም ኢንዱስትሪ ውጤት ከአምራቹ ይልቅ አከፋፋዩ፡ ቸርቻሪው ወይም ተጠቃሚው ሊያወቅ አይችልም። ስለ እቃው ሙሉ እውቀት የሚኖረው፡ እቃውን የሠራው ብቻ ነው። ፋብሪካዎች ደግሞ ስለ ምርቶቻቸው ምንነትና አጠቃቀም ሙሉ ሐሳባቸውን ወይም ተጠቃሚው ሊያውቀው የሚገባውን ያህል በመምሪያው ላይ በዝርዝር ጽፈዋል። መምሪያውን በትክክል ማንበብ ማለት እቃውን አስመልክቶ የአምራቹን አዕምሮ ማንበብ ማለት ነው። ለውም ቢሆን ስለ ራሱ ለማወቅ "እርሱ ሠራን አኛም አይደለንም" (መዝ.100:3) ለሚለው ቃል በመገዛት፡ እኔን የለራችና ያበጀኝ ስለ እኔ አሠራር ምን ያለውና የተናገረው ነገር አለ? የሚለውን ጥያቄ መጠየቅ ይገባዋል። እንግዲህ ከሥነ-መለኮታዊው ትንታኔ ውጪ ሊጠየቁ የሚሞክሩ የ"ማን ነኝ?" "ምንድን ነኝ?" ጥያቄዎች ሁሉ ትክክለኛ መልስ ሊያገኙ የሚችሉት ከመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ ጋር ሲለማሙ ብቻ ነው ማለት ነው።⁷⁵

ይህም መጽሐፍ ስለ ሰው አፈጣጠር እንደዚህ ብሎ ይናገራል። "እግዚአብሔር አምላክም ሰውን ከምድር አፈር አበጀው" በአፍንጫውም የሕይወት እስትንፋስን አፍ አለበት" (ዘፍ.2:7)። እንግዲህ ሰው፡ ከምድር አፈር በመበጀቱ እንደሌሎች ፍጥረታት ቢቆጠርም፡ በእፍንጫው የተደረገለት የመለኮት እስትንፋስ ደግሞ ከፍጥረት የመጠቀ ያደርገዋል። በምንነቱ ክሌሎች ፍጥረታት የሚጋራ ቢሆንም፡ ከአምላክ ጋር ኅብረት ማድረግ መቻሉ ደግሞ ከቀረው ፍጥረት የተለየ ያደርገዋል። ከዚህ የተነሳ የሰው ሥነ-ኑባራዊ አካል (Ontological Structure) የሁለታዊነት፡

ግለተም "መንፈሳዊ"ና "ቁሳዊ" የሚል የማንነት ግንዛቤ ሊሰጠው የተገባ ነው። ቢሆንም ሁለቱም ሰውን በሙሉነት ለመረዳት ይበጃሉ እንጂ ለየብቻቸው የሰውን የማንነት ትርጉም አይሰጡም።⁷⁶

ሰው በተፈጣሪነቱ ከፍጥረታት መደብ የሚመደብ መሆኑ አነጋጋሪ አይደለም። ነገር ግን በኅሊና ክሂሉና በምግባር ልቀቱ ደግሞ ክሌሎች ፍጡራን የተለየ መሆኑ የፍጥረትና የሰው ልጅ ታሪክ የሚመሰክሩት ጉዳይ ነው። በርካታ በሌሎች ፍጥረታት ላይ የሚታዩ ሥነ-ሕይወታዊ ገጽታዎች (Biological Features) በሰውም ላይ ስለሚታዩ፡ ሰው "እንስሳዊ አፈጣጠር" የለኝም እንዳይል አድርገውታል። በልብ ዋና ቢሮነት የሚካሄደው የደሙ ሥርዓተ ኡደት (Circulatory system)፡ ከአፋ ጀምሮ እስከ ታሕታዊ መውጫው ድረስ የሚካሄደው የምግብ ሥርዓተ እንሽርሽረት (Digestive system)፡ አምስቱን የሰሜት ህዋሳቱን የሚያስተዳድርበት ነርቫዊ ቅንባሮ (Nervous system)፡ ክቡድ ገላው ወዘፍዛፋ እንዳይሆን ደግፎ ያቆመው የአጽም ቅንባሮ (Skeletal system)፡ እንዲሁም ሌሎች ሌሎች ገጽታዎቹ ሰውን በተፈጥሮአዊ ማብራሪያ ለመገንዘብ የሚያስችል ማንነት ሰጥተውታል። ይሁን እንጂ ሰው ተዳላሽ ገላው ለጠየቀው ጥያቄ ሁሉ መልስ አግኝቶ የሚረካ ፍጡር አይደለም። በተለይ ነፍሱ ከሞት ባሻገር ካለው ዓለም ጋር የማያቋርጥ ሙጥኝታ ያላት ናት። ከሚታየው ይልቅ የማይታየው ዓለም ናፍቆት ልቡን የያዘው ፍጡር ነው። ይህ ሊሆን የቻለበት ዋና ምክንያት ደግሞ ሰው በእግዚአብሔር "መልክና አምሳያ" በመፈጠሩ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ሰውን በራሱ "መልክና አምሳያ" ፈጠረው ይበል እንጂ፡ ዝርዝር ሐሳቡ ለሁሉም ቀላል ሆኖ ባለመገኘቱ በርካታ አስተያየቶች የተሰነዘሩበት ጉዳይ ነው። እግዚአብሔር የፍጥረት ሥራው መጨረሻ በሆነው በሰድስተኛው ቀን "ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌአችን እንፍጠር" አለ (ዘፍ.1:26)። ይህ ምን ማለት ነው? ይህንን ጥያቄ ለመመለስ እስቀድመን "የእግዚአብሔር አምሳል" የሚለው ግንዛቤ በአዲስ ኪዳን ትምህርትና በቤተ ክርስቲያን ታሪክ የተሰጠውን ግንዛቤ ከተመለከትን በኋላ ለሰያሚው ፍቺ አጠቃላይ ትርጓሜ ለመስጠት እንሞክራለን።

3:1. "የእግዚአብሔር አምሳል "በአዲስ ኪዳንና በቤተክርስቲያን ታሪክ"⁷⁷

ለው እግዚአብሔርን የሚመስለው በምን በምን መልኩ እንደሆነ ቀደም ባሉት የመንገድገድ ሐሳቦች ለማተት ተሞክሮአል። ከዚህም ሌላ በሚወረሱና በማይወረሱ የእግዚአብሔር ባሕርያት መካከል ያለውን ልዩነት ለንመለከት ይህንኑ ምስሉን አይተናል። አሁን ደግሞ በታሪክ ውስጥ ያለፈችው ቤተክርስቲያን የነበራትን ግንዛቤና አዲስ ኪዳናዊውን ትምህርት አንመለከታለን። በቤተክርስቲያን ታሪክ ውስጥ "የእግዚአብሔር አምሳል" የሚለው በተለያዩ አመለካከቶች የታየ ቢሆንም ሁለቱን ዋና ዋና አመለካከቶች ካየን በኋላ አዲስ ኪዳናዊውን ትምህርት እናያለን።

"ውቅራዊ አመለካከት፡-" ይህ አመለካከት "ለው በእግዚአብሔር አምሳል" ለሚለው ቃል በቤተክርስቲያን አባቶች (Church Fathers) ለረጅም ጊዜ ተይዞ የቆየ የትርጉም አቋም ነው። ይህ አመለካከት በተሐድሶ አራማጆች ተግዳሮት ገጥሞት የነበረ። ቢሆንም እስከ አሁን በብዙ የክርስትና ክፍሎች ፕሮቴስታንቶችም ጨምሮ ደጋፊ ያለው ሐሳብ ነው። በዚህ የትርጉም ሐሳብ መሠረት ሰው በተፈጥሮው የተሠራበት አወቃቀር፣ በውስጡም ሰው ያደረገው ነገር "የእግዚአብሔር አምሳል" እንዲሆን አድርጎታል ይላል። ስለዚህ ሰው ሁሉ በሁሉም ቦታ ሁልጊዜ እግዚአብሔርን ይመስላል። ከሁሉም በላይ ሰው ምክትላዊ (Rational) መሆኑና ግብረገባዊ ተፈጥሮው እንዲሁም የቅድስና ዝንባሌው ሰውን የእግዚአብሔር እምሳል እንዲኖረው አድርጎታል ይላል ይህ አመለካከት። ሆኖም ግን ይህ አመለካከት ሰው በኃጢአቱ ከወደቀ በኋላ በተፈጥሮ ያገኘውን "የእግዚአብሔር አምሳልን" እስከ ምንድረስ ነው ያጣው? የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ ያዳግተዋል። ከዚህም የተነሳ "በመልካችን እንደምሳሌ አችን" የሚለውን ለሁለት በመክፈል ሰው በኃጢአቱ የተነሳ "በመልካችን" የሚለውን ሲያጣ "እንደምሳሌአችን" የሚለውን ግን በኃጢአት የተነሳ አላጣውም ይላል። ይኼ ግን ከይሁንታ ትርጉም ያለፈ አይመስልም።

ግንኙነታዊ አመለካከት፡- ውቅራዊ አመለካከት መልክንና ምሳሌን ለሁለት ከፍሎ ማየቱን ተገቢ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐቲት (Exegesis) ላይ ያልተመሠረተ ሥነ-መለኮታዊ ግድፈት ያለው ነው በግለት የተሐድሶ አራማጅ "ፋና-ወጊ" የሆነው ማርቲን ሉተር። ሰው የእግዚአብሔር አምሳል አለው ማለት የመጀመሪያው ሰው ያልተበረዘ ያልተከለሰ ጭንጨ (Original) ጽድቅ አለው ግለት ነው ይላል። ሉተርም ሆነ በጊዜው የነበረው ካልቪን፣ በዚህ ሐሳብ በመስማማት ሰው በውድቀቱ የተነሳ የሰለብኩን ምሳሌ ሙሉ በሙሉ አላጣም፤ ሆኖም ኃጢአት በሰው ያለውን የእግዚአብሔርን አምሳል አጠለመው ይላሉ። ስለዚህ የሉተር አስተሳሰብ፣ የሰው አሠራር ላይ ሳይሆን ሰው በእግዚአብሔር ፊት መቆም የመቻሉ ጉዳይ ላይ ዋና ትኩረት ያደርጋል። ይህም በአምላክ ፊት የመቅረብ ችሎታ፣ አዳም በኃጢአት ሲያጣው እማኝ በክርስቶስ መልሶ አግኝቶታል ይላሉ። ስለዚህ ሰው የእግዚአብሔርን አምሳል የያዘው ከእግዚአብሔር ጋር መገናኘት በመቻሉ ነው ይላሉ። ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ "የእግዚአብሔር አምሳል" በአዲስ ኪዳን ትምህርቶች ምን እንደሚመስልና ከምን ጋር እንደተዛመደ እንመለከታለን።

"የእግዚአብሔር አምሳል" በአዲስ ኪዳን ትምህርቶች፡- በአሪት ዘፍጥረት ላይ የተጠቀሰውን የሰውን በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠር በሚያውጠነጥን ገሊና ሆኖ ሐዋርያው ያዕቆብ ለአማኞች ምግባራዊ ምክር ይለግጣል "በእርሱ (በአንደበት) ጌታንና አብን እንግርኳን በእርሱም እንደ እግዚአብሔር ምሳሌ የተፈጠሩትን ሰዎች እንረግጣለን፤ ወንድሞቼ ሆይ ይህ እንዲህ ሲሆን አይገባም" (ያዕ.3÷9)። ለያዕቆብ በዓለም ያለ ሰው ሁሉ የእግዚአብሔርን አምሳል የተሸከመ በመሆኑ የመርገም ቃል ይናገሩበት ዘንድ አይገባም።

ለሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ ሰው የሆነው ክርስቶስ የእግዚአብሔር አምሳል በክብርና በሙላት የተገለጠበት ነው። ለእርሱ የወንጌል ዋነኛ መልእክቱ ይህንኑ ክርስቶስ መግለጥ ነው። "ለአነርሱም የእግዚአብሔር ምሳሌ የሆነው የክርስቶስ የክብሩ ወንጌል ብርሃን እንዳያበራላቸው የዚህ ዓለም አምላክ የማያምኑትን አሳብ አሳወረ" (2ቆሮ.4÷4፣ ቆላ.1÷15)። እንደ

ጳውሎስ ገለጻ የእግዚአብሔር ምሳሌ ፍጹም በሆነ መልኩ የተገለጸበት ክርስቶስ ኢየሱስ ነው። ይኼ የጳውሎስ ሥነ-ክርስቶላዊ ግንዛቤ አማኞች ከዚህ የእግዚአብሔር ክብር ሙሉ መንጸባረቂያ ከሆነው ክርስቶስ ጋር ካላቸው ቁርኝት የተነሳ የክርስቶስ ክብር መታያ ናቸው የሚል እውነትን የያዘ ነው። ምክንያቱም "እኛም ሁላችን በሞጋረጃ በማይከደን ፊት የጌታን ክብር እንደ መስተዋት እያብለጠላቸው መንፈስ ከሚሆን ጌታ እንደሚደረግ ያን መልክ እንመስል ዘንድ ከክብር ወደ ክብር እንለወጣለን" ስለሚል (2ቆሮ.3÷18)። እንደ ሮሜ 8÷29 መሠረት ደግሞ የመጠራታችን ዓላማ "የልጁን መልክ" እንድንመስል ነው። ወደዚህ ደረጃ ለመድረስ ደግሞ "በአእምሮአችሁም መንፈስ ታደሱ ለእውነትም በሚሆኑ ጽድቅና እንደ እግዚአብሔር ምሳሌ የተፈጠረውን አዲሱን ሰው ልበሱ" ይላል (ኤፌ.4÷12)። ይህ ማለት ደግሞ አማኞች አሁን ባላቸው እምነት በሚኖሩት ኑሮ በኃጢአት የደበዘዘው የእግዚአብሔር ምስል ርምድታዊ በሆነ መልኩ የሚታደስበትን ሕይወት ይኖራሉ ማለት ነው።

ይኼ በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ አማካኝነት በአማኞች ሕይወት በከበረ መልኩ ወደ ቀደመው ሥፍራ የሚመለሰው "የእግዚአብሔር አምሳል" ፍጹምነቱ የሚረጋገጠው በክርስቶስ ኢየሱስ ዳግም መገለጥ ብቻ ነው። ምክንያቱም ሐዋርያው ዮሐንስ በመልእክቱ "ወዳጆች ሆይ አሁን የእግዚአብሔር ልጆች ነን ምንም እንደምንሆን ገና አልተገለጠም ዳሩ ግን ቢገለጥ እርሱ እንዳለ እናየዋለንና እርሱን እንድንመስል እናውቃለን" ስለሚል (1ዮሐ.3÷2)። ይህም በሙታን ትንሣኤ አማኞች "ከመሬታዊው መልክ" "የሰማያዊውን መልክ" እንደሚለብሱ "ከሚበሰብሰው" "የማይበሰብሰውን" "ከሚሞተው" "የማይሞተውን" ሲለብሱ በዚህም ሞት ድል በመነሳት እንደሚረጋገጥ ሐዋርያው ጳውሎስ የተናገረውን ያሳስባል (1ቆሮ.15÷49-56)። ስለዚህ እግዚአብሔር በሥነ-ፍጻሜ (Eschatology) የሰውን ልጅ በክርስቶስ በኩል አስቀድሞ ሲፈጥረው ወዳቀደለት ዓላማ ይመልሰዋል።

"የእግዚአብሔር አምሳል" በአዲስ ኪዳንና በቤተ ክርስቲያን ያለውን ገጽታ በመጠኑ ለማስተዋወቅ ያህል አስካሁን የዘረዘርነው ሐሳብ በቂ እንደሆነ በመቆጠር፤ ይህንን መሠረታዊ ሐሳብ በዝር

ዝር ትርጉም መልክ በሚከተለው ዋና ነጥብና ንሑሳን ነጥቦች እንመለከታለን።

3:2 "በእግዚአብሔር አምሳል" ማለት ምን ማለት ነው?

እግዚአብሔር ከፈጠራቸው ፍጥረታት ሁሉ በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጠረ (ተበጀ) የተባለለት ሰው ብቻ ነው። ይህም ማለት ሰው እግዚአብሔርን የመሰለና እግዚአብሔርን የወከለ ነው ማለት ነው። የፍጥረትን ቅደም ተከተል ስንመለከት ደግሞ ሌሎች ፍጥረታት በእግዚአብሔር የቃል ትእዛዝ "ይሁን" በሚል ቃል ሲፈጠሩ የሰው አፈጣጠር ግን ለየት ያለ ነው። ሌሎች ፍጥረታት "እንደወገኑ" በሚል ሲፈጠሩ ሰው ግን "በመልካችን እንደ ምሳሌአችን" ተባለለት፤ ደግሞም ሌሎች ፍጥረታት የጾታ ልዩነት ቢኖራቸውም፤ በጾታ ልዩነታቸው ትኩረት ሳይደረግባቸው ተፈጠሩ፤ ሰውን ግን "ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው" ተብሎለታል። ደግሞም በፍጥረታት ላይ እንደሰው የሰለጠነ አለመኖሩን ሲገልጽ "ሁሉን ግዙአቸው" ተብሎለታል። በእነዚህ ዋና ዋና ምክንያቶች ሰው ከሌሎች ፍጥረታት ፈጽሞ የተለየ ነው። በተለይም ሰው በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠሩ የልዩነቱ ዋና ምክንያት ነው። ነገር ግን በዚህ ጉዳይ ላይ በርካታ የአመለካከት ልዩነቶች በመነሳታቸው ቃሉ ከሚለው በላይ የተለጠጠ ትርጉም በመስጠት ሰው የፍጥረት የበላይ ብቻ ሳይሆን የእግዚአብሔር እኩያም ነው ወደ ማለት ተደርጏል። ስለዚህ "ሰው በእግዚአብሔር አምሳል" ተፈጠረ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ተገቢ ትንታኔ መስጠት አስፈላጊ ነው።

ሰውን አስመልክቶ በእግዚአብሔር "አምሳልና መልክ" የሚለው ስያሜ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በአንድም በሌላም መንገድ ከሰድስት ጊዜ በማያንሰ ተጠቅሷል (ዘፍ.1÷27፤ 5÷1፤ 9÷6፤ 1ቆሮ.11÷7፤ ያዕ.3÷9፤ ቆላ.3÷10)። በተመሳሳይም ሁኔታ ኤፌ.4÷24 ላይ ሲጠቀስ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንኑ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለውን ግንኙነት ሲያስተምር በሐዋ.17 ÷28-29 ቀጥተኛ ባልሆነ አገላለጽ ሐሳቡን አንስቶታል። ሰው በእግዚአብሔር መልክና አምሳያ ተፈጥሯል የሚለውን ሐሳብ ለማብራራት "መልክ" እና "አምሳያን" ለየብቻ በማየት ብዙዎች ሰፊ ትንተና ለመስጠት ሞክረዋል። በዚህ ጽሑፍ ውስጥ ጥቂቶቹን

ለማየት እንዋክራለን። ይሁን እንጂ ዋና ትኩረታችን "የመልክና የአምላክን" ፍቺ በመስጠት ሳይሆን በእግዚአብሔር አምላል መፈጠር ማለት ምን ማለት ነው? ጥቅሙና ኃላፊነቱስ ምንድን ነው? የሚለው ሐሳብ ይሆናል።⁷⁸

"በእግዚአብሔር አምላል" የሚለው ቃል "በመልክችን እንደ ምሳሌአችን" ከሚለው በመውሰድ የሰውን ማንነት ለግብ ራራት የተጠቀምንበት መግለጫ ነው። እንግዲህ ሰው እግዚአብሔርን በምን ይመስላል? የሚለው ጥያቄ በብዙ ሰዎች ብዙ መልስ ሊሰጥበት ተሞክሮአል። አንዳንዶቹ ሰው ከእግዚአብሔር ጋር አካላዊ ምስሰል አለው ይላሉ። ሌሎች ደግሞ ግብረግብና መንፈሳዊ ማንነቱ ከእግዚአብሔር አመሳሰሉታል ይላሉ። ከእነዚህም ሌላ ደግሞ ሰው ከእግዚአብሔር የሚመሳሰለው በፍጥረት ላይ ባለው የመግዛት ስልጣን ነው ሲሉ ሌሎች ደግሞ ሰው እራሱን የማወቅ ችሎታ ስላለው ነው እግዚአብሔርን የሚመስለው ይላሉ። እነዚህ ሁሉ ሰዎች የሰው ከታዩ አጥርተው "የመምለልን" መልስ አይመልሱልንም። ስለዚህ አንዳንዶቹ በውስጣቸው የራሳቸው የሆኑ እውነቶች ያሉአቸው በመሆናቸው፣ ለበቂ ክርስቲያናዊ ግንዛቤ ዘርዘር ያለ ምልክታ አናደርግባቸዋለን።

ይሄ "ሰው በእግዚአብሔር አምላል" የሚለው ቃል ፍቺ የመጽሐፍ ቅዱሳዊውን አስተምህሮተ-ሰው (Biblical Doctrine of man) ጥናት በሚያካሂዱ ተምህሮአውያን ዘንድ አነጋጋሪ የሆነ ርዕስ ነው። እኛም ብንሆን እንደ እግዚአብሔር ሕዝብነታችን በምንድን ነው አምላካችን እና ንጉሣችንን የምንመስለው? ከዚህስ አኳያ ያለብን ግዴታ ምንድን ነው? የሚለውን ጥያቄ በሚገባ መጠየቅም መመለስም መቻል አለብን። ምክንያቱም የእሁኑ ማንነታችን ከተፈጠርንበት ዓላማ ጋር መስማማት አለመስማማቱን በየጊዜው ማረጋገጥ ስለሚገባን ነው። ሰው በሚከተሉት ጥና ጥና ነገሮች የእግዚአብሔር አምላል ይታይበታል።

1. ኅብረት ማድረጋችን

በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል አውቀነው በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት የምናመልከው አምላክ በፍቅር፣ በፈጠራ ችሎታውና በመለኮታዊ ኅብረቱ በሥላሴነት ኅልው የሆነ አምላክ ነው። ሰዎች የሚያሳዩት ፍቅርና በመካከላቸው ያላቸው ኅብረት በሥላሴ ዘንድ ያለው ኅብረትና በእነርሱም ዘንድ ያለው የእግዚአብሔር አምላል ነጻብራቅ ነው። በሌላ አነጋገር፣ ጌታ በእግዚአብሔርነቱ ያለውን ኅብረትና አንድነት በሰዎች የእርስ በእርስ ኑሮ ውስጥም እናያለን። ሰብአውያን ግንኙነታቸው በተለያየ አቅጣጫ ሊገለጥ ይችላል። በዋነኛነት ደረጃ ከአምላክ ጋር ባላቸው ግንኙነት ሲሆን ይህም ለእርሱ ያላቸውን ጥገኝነት በማያቋርጥ ኅብረት ሲገልጡት ይታወቃል። ሰው አፈጣጠሩ ከእግዚአብሔር ጋር ባላቋረጠ ግንኙነት መሆኑ፣ አሳ ከውኃ ጋር ያላቋረጠ ግንኙነት ሊኖረው የሚገባውን ዓይነት ግንኙነት ነው። በኃጢአት የተነሳ ከእውነተኛው አምላክ ጋር ያላቸው ኅብረት የተቋረጠባቸው ሰዎች፣ ከመፈጠራቸው ዓላማ በመውጣት በባሕር ዳር ባለ አሸዋ እንደተተፋ አሳ ይመስላሉ።

ከዚህ ሌላ የሰው ግንኙነታዊ ባሕሪ መገለጫ ደግሞ ከሌሎች ጋር በሚያደርገው ኅብረት ነው። በመለኮትነቱ አንድ በአካል ሦስት በሆነው አምላክ ዘንድ ያለው ሥላሴያዊ ኅብረት በሰው ልጆች የእርስ በእርስ ግንኙነት ይንጸባረቃል። በሰብአውያን ዘንድ የሚታይ መተሳሰብና ፍቅር የምድር አፈር ጠባይ ሳይሆን የመለኮት እስትንፋስነት ውጤት ነው። የኃጢአት ውድቀት ቢያደበዝዛቸውም ፍቅር፣ መውደድና መተሳሰብ ድምጥማጣቸው አልጠፋም። ከዚህም የተነሳ በሰው ዘንድ የማገበራዊነት ጠባይ ይታያል። ብቸኝነት የሰው ልጅ ጤነኛ ጠባይ እንዳልሆነ ሰው በአድሚው ዘመን ሁሉ አይቶታል።

እግዚአብሔርም ፍጥረትን ሁሉ ሲፈጥር "መልካም እንደሆነ አዋ" ሲል፣ ነገር ግን ወደ ሰው ዘመን ባለ ጊዜ "ሰው ብቻውን ይሆን ዘንድ መልካም አይደለም" አለ። ሰው በእግዚአብሔር አምላል በመፈጠሩ የተነሳ እርስ በእርሱ ኅብረት የሚያደርግ ፍጡር መሆኑ ብቻ ሳይሆን ከሌሎች ፍጥረታት ሁሉ ተለይቶ

ከፈጣሪው ጋራ የጠበቀ ተራክቦ (Communion) ማድረግ የሚችልም ነው። ከዚህም የተነሳ እግዚአብሔር ከለው ጋር መነጋገርና ኪዳን መግባት ይችላል። ስለዚህ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠርን መሆናችን እውንነቱ የሚረጋገጠው፣ ከሰውም ሆነ ከእግዚአብሔር ጋር በፍቅር ካለን ኅብረት እንጸር ጭምር ነው።⁷⁹

2. የመግዛት ችሎታችን

ሰው በእግዚአብሔር አምሳል የመፈጠሩ ትርጉም የሚታየው፣ በምድር ላይ አምላክን ወክሎ (አምላክ ሆኖ ማለት አይደለም) ፍጥረትን በማስተዳደር የመግዛት ችሎታው ነው። ሰው በፍጡርነቱ ፍጹም የሆነ የእግዚአብሔር ጥገኛ ይሁን እንጂ በሌላ አንጻር ደግሞ ነፃ የሆነ ሥልጣንና መብትም አለው። ይህ ታላቅ ምስጢርን የያዘ እውነት ነው። እግዚአብሔር ሌሎቹን ፍጥረታት ሁሉ ከፈጠረ በኋላ በርሱ ፋንታና ስለ ራሱ ተወክሎ ሰው በወንድና በሴትነቱ "ብዙ ተባዙ ምድርንም ሙሉአት ግዙአትም የባሕርን ዓሳዎችና የሰማይን ወፎች በምድር ላይ የሚንቀሳቀሱትንም ሁሉ ግዙአቸው" የሚል ሥልጣን ተሰጠው (ዘፍ.1÷28)። ስለዚህ እግዚአብሔር አስቀድሞ ሰውን ሲፈጥር ከሌሎች ፍጥረቶቹ የሚገናኝበት አድርጎ ነው የፈጠረው። ይህ በፍጥረት ላይ ያለው የመግዛት መብት አሁንም ቢሆን በኃጢአት ምክንያት ደበዘዘ እንጂ አልተነጠቀም። ስለዚህ ሰው ለእግዚአብሔር የምድር ላይ ወኪልና የክብሩ መታያ ነው። ይህ ደግሞ እንኳን ለሌሎች እንስሳት ለመላእክትም ቢሆን አልተሰጠም።⁸⁰

3. ባሕርያችን

ሰው በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጠረ ሲባል ቁሳዊ ወይም አካላዊ ምስሉ ሳይሆን የጠባይ ምስሉ ሳይሆን የተኩራል። ሰው በባሕርይ የእግዚአብሔር ክብር መንጸባረቂያ ነው። ሰው ከውድቀት በፊት ያለኃጢአት መሆኑ፣ አፈጣጠሩም ዘላለማዊ መሆኑ፣ (ቢሆንም ጅማራ አለው) ከእግዚአብሔር ጋር ያመሳስለዋል። በሰው ሕይወት የሚታይ ፍቅር፣ ይቅርታ ማድረግ፣ ደግነት ታማኝነትና የመሳሰሉት ጠባያት እግዚአብሔርን

ከመምሰሉ የተነሳ የሚታዩ ጠባያት ናቸው። ስለዚህ የሰውን አፈጣጠርና የባሕሪ ሥርዓት መተቸት ማለት በተዘዋዋሪ እግዚአብሔርን መተቸት ማለት ነው።

4. "እኔ" የሚል ማንነት ያለው ፍጡር (አካላዊ) መሆናችን⁸¹

"በእግዚአብሔር አምሳል" የተፈጠረው የሰው ተፈጥሮ እውነተኛው ማንነቱ በእግዚአብሔር ዘንድ ያለውን "እኔ" የማለትን የአካልነት ጠባይ በመውረሱም ነው። በዚህ በአካልነቱ (Personality) የሚታዩበት ልዩ ልዩ ጠባያት አሉት፤ እንደኛው ከአንዱ ተወራራሽ በመሆኑም ለየብቻ አይታዩም። ስለዚህ ሰው በእግዚአብሔር አምሳልነቱ የተነሳ አካላዊ ፍጡር ነው ሰንል ምን ማለታችን እንደሆነ በሚከተሉት ነጥቦች እንገልጻለን። በዚህ ማብራሪያ ውስጥም አካላዊ ብለን የምንጠራው ኢ-ተዳሳሽ የሆነውን የሰው ጠባይ መሆኑ ሊታወቅ ይገባል።

• ግለ-ገሊና ምክትያዊነት (Self-conscious Rationality)፡- ሰው በአካላዊነቱ ልክ "እንደ እግዚአብሔር" የነገሮችን ትክክለኛ ብያኔ መሰጠት የሚያስችል ምክትያዊነት አለው። ይህ ደግሞ ራሱን የማወቅና የመገንዘብ ጠባይ ከሌላቸው የቀሩት እንስሳት ፈጽሞ ይለየዋል። ሰዎች እስከሰውያንና ባለ ንሊና ናቸው እንጂ እንደሌሎች እንስሳት ደመናፍሳውያን አይደሉም (ይሁዳ 10)። ይህ ግለ-ገሊናዊነትም ሰዎች ከሰዎች ጋር ሕብረትና ግብቡነት እንዲኖራቸው አድርጓቸዋል።

• ሰዎች ለራሳቸው የመወሰን ነጻ ፈቃድ አላቸው፡- ሰዎች የሰብሳናቸው ማዕከል ከእግዚአብሔር ማንነት ጋር የሚያመሳስላቸው፣ የራሳቸው ፈቃድ ያላቸውና ለራሳቸው መወሰን የሚችሉ መሆናቸው ነው። ሰው ውጪያዊ በሆኑ ቀስቃሽ ነገሮች ተጽእኖ ሳይደረግበት በራሱ የማሰብ ችሎታ ውሳኔ የመወሰን ችሎታ ስላለው፣ የእግዚአብሔር አምሳልነቱ ይረጋገጣል። ይሁን እንጂ ሰው ፍጹም ባለመሆኑ ይህ የውሳኔ አቅሙ ገደብ ያለው ነው። ሰው የራሱን ፈቃድ በሚገልጥበት ጊዜ ግን ተገላጭ ፈቃዱ የጽድቅ፣ የርኅነትና የቅድስና እንዳይሆን ውድቀት አጉድፎበታል።

ስለዚህ ሰው ሙሉ በሙሉ ፈቃድ ያለው ፍጡር ቢሆንም ፈቃዱ ፍጹምነትን አጥቷል (ሮሜ 3÷9-20)።

• ግብረ ገባዊ ፍጡር ነው፡- ሰው ምንም እንኳን ባለ ኅሊናና ባለ ነፃ ፈቃድ ፍጡር ቢሆንም፤ ምግባራዊ ማንነትም ስላለው የፈቀደውን ሁሉ በተግባር አያውልም። ልክ ነው? ልክ አይደለም? ከሚለው ኅሊናው ጋር ይማከራል። ይሁን እንጂ የኃጢአት ወደ ዓለም መግባት ሰው ከፋና ደቅን ለይቶ የሚያደርግበትን የኅሊና አቅም አስርቦታል። ቢሆንም ከፋና ደቅን መለየት ጨርሶ አልተሳነውም። ይህ ግንዛቤ በሰዎች ልብ የተጻፈ ሕግ መሆኑን ከሐዋርያት ትምህርት መረዳት ይቻላል (ሮሜ.2÷14-15)።

• የቀድሞ ኃጢአት የለሽ አፈጣጠሩ፡- ሰው በተፈጥሮው የእግዚአብሔር አምሳል አለው ከምንልበት ምክንያት አንደኛው አስቀድሞውንም ሲፈጠር ከእግዚአብሔር ጋር ቀጥተኛና የጽድቅ ግንኙነት ስላለው ነው። ይህም ማለት በእግዚአብሔር ፊት ያለነቀፋ ሊቀርብ የሚችል መሆኑ ነው።

5. የሰው በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠር በዓለም አቀፍ ደረጃ ያለውን የሰው ዘር በሙሉ የሚዳሰስ ነው።⁸²

ይህ ሐሳብ በዘፍ. 9÷6 "የሰውን ደም የሚያፈስስ ሁሉ ደሙ ይፈሰሳል፤ ሰውን በእግዚአብሔር መልክ ፈጥሮታልና" ተብሎ በተጠቀሰውና በያዕ. 3÷9-10 "... እንደ እግዚአብሔር ምሳሌ የተፈጠሩትን ሰዎች..." በሚለው ጥቅስ መሠረት ይረጋገጣል። ከዚህም የተነሳ ማንኛውም የሰው ልጅ ከሌሎች የሰው ልጆች በበለጠ ሁኔታ የእግዚአብሔር አምሳል የተገለጠበት ነው ማለት አይቻልም። ሰው ሁሉ በመጀመሪያ በእግዚአብሔር አምሳል ከተፈጠረው ከአዳም ዘር የወጣ ከመሆኑ የተነሳ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረ ነው። የትኛውም ትውልድ ከየትኛውም ትውልድ ሳይበልጥ አኩል የእግዚአብሔር አምሳል መታያ ነው።

3.3 "በእግዚአብሔር አምሳል" መፈጠር ያለው ሥነ-መለኮታዊ ጠቀሜታ⁸³

ብሉይ ኪዳናዊ፣ አዲስ ኪዳናዊ እንዲሁም ታሪካዊ የሆነው ይህ የአስተምህሮተ ሰው ትንታኔ ምን ሃይማኖታዊ ጠቀሜታ አለው? ሰው የእግዚአብሔርን አምሳል ተሸካሚ መሆኑ ለእኛ ምን ጥቅምና ኃላፊነት ይተውልናል? እነዚህን ጥያቄዎች በከፊልም ቢሆን ከዚህ በታች በተዘተዙሩት ሐሳቦች ለመመለስ እንሞክራለን።

1.በፈጣሪአችን ፊት ልዩ ቦታ ያሰጠናል

በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠርን መሆናችን በቀጥታ የርሱ ፍቅር ተቀባዮች እንድንሆን አድርጎናል። ይህም ማለት እያንዳንዱ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ፊት ከፍጥረት ሁሉ በተለየ መልኩ ልዩ ቦታ አለው። ይህ ብቻ ሳይሆን ሰው በእግዚአብሔር አምሳል ከመፈጠሩ የተነሳ የእግዚአብሔር ትእዛዝ ተቀባይም ነው። ስለሆነም ኃላፊነትን የተቀበለ ፍጡር ነው። ሰው በእግዚአብሔር የቃል ትእዛዝ በተፈጠሩት ሌሎች ፍጥረታት ላይ ሙሉ በሙሉ የመግዛት መብት ተሰጥቶታል። ስለዚህ ለፍጥረት በውክልና የመለኮትን ባሕሪ ማንጸባረቅ መቻል ይጠበቅብናል። በሰማይና በምድር መካከል እንደ አምላክ ብቻ አለ። ይህ አምላክ ደግሞ ምን እንደሚመስል ፍጥረት ሁሉ ያውቅ ዘንድ እርሱን የምንመስለውን እኛን አስተዳዳሪ አድርጎ ሾሞናል። ስለዚህ የሥራ ፈጠራ ችሎታንን ማዳበርና ፍጥረትን በኃላፊነት ማስተዳደር እንዲሁም በከፍተኛ የሥራ ስሜት አምላካዊ አደራችንን መወጣት በተለይም የእኛ የክርስቲያኖች ኃላፊነት ነው።

2. ከፈጣሪአችን ጋር ልዩ የሆነ ንብረት እንዲኖረን አድርጓል

በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠራችን በፊቱ ልዩ ቦታ እንዲሰጠን ማድረግ ብቻ ሳይሆን ከእርሱ ጋር ንብረት እንዲኖረንም አድርጓል። እግዚአብሔር ሲፈጥረን ዓላማው ለመለኮታዊው ፍቅሩ ምሳሽ የሚሰጥ ፍቅር አየሰጠነው ትእዛዛቱንም እንዲሁ እንድንፈጽም ነው። ሰው የሆነ ሰው ይህንን ሲያደርግ ብቻ ነው የተፈጠረበትን ዓላማ ግብ መታ የሚባለው ።

3. በሥነ ፍጻሜ እውነታ ላይ እንድንደገፍ ያደርገናል

ምንም እንኳን የሰው ልጅ በሙሉ በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጥሮአል ብንልም የእግዚአብሔር አምሳል በሙሳትና ያለመንደል የተገለጠው በክርስቶስ ኢየሱስ ብቻ ነው። እግዚአብሔር ሰውን ሲፈጥረው እንዴት ሊሆን እንደሚገባ አለበት እንደነበረ በክርስቶስ ትሥታት (Incarnation) ተገልጦአል። ሰውን ወደ ተፈጠረበት ወደዚያ ዓለማዊ የሚመራው ይሄው ክርስቶስ ነው። አማኞች ደግሞ የእግዚአብሔርን አምሳል በክብር ለማንጸባረቅ ከዳግም ውልደታችን አንስቶ እስከ ክርስቶስ ዳግም ምጽት ድረስ ርምዶታዊ በሆነ ሁኔታ ባሕሪያችን ባሕሪውን እንዲመስል ጥረት እናደርጋለን።

የሥነ-ፍጻሜ ተስፋችንን እያሰብን በአዳም አጥተነው በክርስቶስ ወደ ተዘጋጀልን የክብር ግብ ስናመራ፣ በግል ሳይሆን በኅብረት ነው። ምክንያቱም የእግዚአብሔር አምሳል ሙሉ መገለጥ የሚከናወነው በአንድ አማኝ ሳይሆን በአጠቃላይ በአካሉ ነው። እግዚአብሔር አስቀድሞም ቢሆን ሰውን በምሳሌውና እንደ መልኩ ሲፈጥር "ብዙ ተባዙ" የሚለው ትእዛዙ የእግዚአብሔር መልክ በአዳም ብቻ ሳይሆን በአንድ በሚመሠረት ሕዝብ ለፍጥረት ሁሉ ይገለጥ ዘንድ ነው።

4. የእግዚአብሔር ገንዘቦች መሆናችንን ያሰገነዘበናል

"በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጥረናል" የሚለው እውነት አንዳንድ ባሕሪያቶቹን በተወሰነ መልኩ መውረሳችንን ያሳያል። በዚህም ከሌሎች ፍጥረታት በተለየ ሁኔታ የእርሱነታችንን ያሰገነዘበናል። በማር.12፡13-17 በተጠቀሰው ላይ በቀጥታ "የእግዚአብሔር አምሳል" የሚል ባይኖርም ሰው የእግዚአብሔር ንብረት መሆኑን የሚያስረዳ ብርሃን አለበት። ጌታን በጥያቄ ሊያጠምዱት ከፈሪሳውያን ከሄሮድስ ወገን የሆኑት "ለርም ቄሳር ግብር መክፈል ተፈቅወዱልን? ወይስ አልተፈቀም? እንገብር? ወይስ እንገብር? ብለው በጠየቁት ጊዜ፣ በጊዜው በነበረው ገንዘብ ላይ ያለውን እንደ ማስተማሪያ ምሳሌ አድርጎ በመጠቀም፡- "በዚህ ገንዘብ ላይ ያለው መልክና የተጻፈው ስም የማን ነው?"

ሲል ጠየቃቸው እነርሱም "የቄሳር ነው" አሉት እርሱም "እንግዲያውስ የቄሳርን ለቄሳር የእግዚአብሔርን ስእግዚአብሔር በጡ" ሲል መስበሳቸው። እዚህ ላይ ግን የእግዚአብሔርን ለእግዚአብሔር ስጡ ሲል በንብረት ደረጃ የቄሳር ምስል ያለበት ለቄሳር ከተገባው፣ የእግዚአብሔር ምስል/መልክ ያለበት የሰው ልጅ ደግሞ እንዲሁ ለእግዚአብሔር ይሆን ዘንድ የተገባ ነው የሚል የተዛምዶ-ፍቺ መርህ (Principle Application) ማውጣት እንችላለን። ስለዚህ መስጠት፣ ፍቅር፣ ታማኝነትና አገልግሎት እግዚአብሔር በምስሉ ከፈጠረው ሰው የሚጠብቀው መብቱ ነው።

5. የክርስቶስን ምሳሌ እንድከተል ያደርገናል

የእግዚአብሔር አምሳል በሙላት የተገለጠበት ክርስቶስ ኢየሱስ ምሳሌአችን ሊሆን ይገባል፤ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረ ስብእና ኃጢአት ሳያበላሽው በእርሱ ዘንድ ይታያልና (ዕብ.4፡15)። የመታዘዝንና ፈቃድን የማስገዛት ምሳሌ ከእርሱ እንማራለን (ማቴ.26፡39፤ ዮሐ.9፡4)። እርሱ ሕይወትና ሞቱ ሁሉ በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረ ሰው ሊከተለው የተገባ ነው" ነፍሱን ስለ ወዳጆቹ ከመስጠት ይልቅ ከዚህ የሚበልጥ ፍቅር ለማንም የለውም" (ዮሐ.15፡12)። ስለዚህ ጻድቃን ሁሉ የልጁን መልክ ይይዙ ዘንድ ተጠርተዋል (ሮሜ 8፡29)። አንድ ሰው ሙሉ የሆነ ሰውነት መኖር የሚችለው በጭዋነት፣ በቅንነት ወይም ሰብዓዊ ርኅራኄ ብቻ በማሳየት ሳይሆን፣ እንደ እግዚአብሔር ቃል መሠረት በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል በሚገኝ የደቀመዝሙርነት ሕይወት ብቻ ነው። ምክንያቱም "ያን መልክ" መስሎ "ከክብር ወደ ክብር" የመሰወጥ ተስፋ ከእግዚአብሔር ዘንድ በክርስቶስ ኢየሱስ ብቻ ስለሚገኝ ነው(2ቆሮ.3፡18)። ብዙ ጊዜ እኛ ለንደሚመስለን መጽሐፍ ቅዱስ "ከክብር ወደ ክብር መለወጥን" ሲያስተምረን፣ በምድራዊ ኑሯችን መሳካት ከአንድ ደረጃ ወደ አንድ ደረጃ ከመሸጋገር ጋር የተያያዘ ሳይሆን ክርስቶስን በየእለቱ ከመምሰል ጋር የተያያዘ ነው።

6. የሰው ልጅ ከቡርነትን እንድናስተውል ያሳስበናል

ሰው በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠሩ ውድና ከቡር እንዲሆን አድርጎታል፤ እግዚአብሔር በመልኩ የፈጠረውን የሰውን ነፍስ የሚያጠፋትን እንኳን ከሰው ልጅ፣ ከአራዊት ሁሉ እጅ አሻዋለሁ ብሎ ለሰው ነፍስ ከፍተኛ ሰፍራ ሰጥቶአል (ዘፍ9፥5-6)። ስለዚህ ኃጢአተኛ የሆነው የሰው ልጅም ሁሉ እንኳን ከፍተኛ አክብሮትና ጥንቃቄ ሊሰጠው ይገባል። ምንም እንኳን ያለንበት ዘመን በሕዝብ ብዛት መጨመር፣ በሰዎች ጎዳና ላይ መፍሰስ፣ አንዲሁም በጦርነትና በራብ ብዛት፣ የሰዎችን ዋጋ ያረከሰ መሰሉ ቢታይም እኛ ግን እንደ እግዚአብሔር ሕዝብነታችን ለሰዎች ያለንን ከፍተኛ አክብሮት መቀነስ የለብንም። ይህ የእግዚአብሔር አምሳል ደግሞ በበታ ሳይገደብ በዓለም አቀፍ ደረጃ በሰው ሁሉ ላይ እኩል የሚንጸባረቅ ነው። ስለዚህ የዘር የቀለም ልዩነት በእግዚአብሔር ዘንድ ከፍተኛ ኃጢአት ነው።

ሰው በእናቱ ማሕጸንም ሆነ ወይንም ተወልዶ፣ ደግሞም በሕጻንነቱም ሆነ በእርጅናው ሰው ያው ሰው ነው። ሀብት ቢኖረው ወይ ባይኖረው፣ ቢማር ወይ ባይማር፣ "ኋላ ቀር" የጫካ ነዋሪ ሆነ ወይ "ዘመነኛ" ከተሜ ሰብአዊነት የሚለካው በእግዚአብሔር አምሳል በመፈጠር ብቻ እንጂ ሰው በሚገኝበት ማኅበራዊ፣ ፖለቲካዊ፣ ሥነ-ልቦናዊና ኢኮኖሚያዊ አቋም አይደለም። በእውነትና በቅንነት ካሰብነው ደግሞ "እገሌ ሰው አይደለም" "ከብት ነው" "ውሻ ነው" ወዘተ. የምንላቸው ልማዳዊ ቋንቋዎቻችን፣ በሥነ-ፍጻሜ በአምላክ ፊት እንደሚያስጠይቁን ከቶ የማይቀር ነው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወንድሙን (እንደርሱ ያለን ሰው) "ጨርቃም" የሚል ሁሉ ፍርድ ይገባዋል ሲል ያሳስበናል (ማቴ.5፥21-22)። ድግሞም ወንድምን ገንዘብ ሳያደርጉ እግዚአብሔርን ማምለክ እንደማይቻል ያስረዳል (ማቴ.5፥23-26)።

አሜን!

ማጣቀሻዎች

- ¹ ከሣቴ ብርሃን ተስማ የአማርኛ መዝገበ ቃላት (አዲስ አበባ አርቲስቲክ/ማተሚያ ቤት 1946 ዓ.ም.) ገጽ 1155
- ² መሠረት ስብሐት ስክለ፡ ሥላሴ በተዋህዶ (አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፡ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት 1988) ገጽ 26
- ³ Milard J. Erickson, Christian Theology (Michigan: Baker Book House, 1983), p. 153
- ⁴ Wayne Grudem, Systemetic Theology (Michigan: Zondervan Publishing House 1994), p. 123
- ⁵ Steve Bryan, Theology proper (Bth.lacture nota, E.T.C., Addis Ababa 1995), unpublished matetial
- ⁶ David S. Dockery, Christian Scripture (Nashvill, Tennessee: Broadman & Holman Publishers 1995), pp. 16-17
- ⁷ ኃይሉ መኮንን (ቄስ /ተርጓሚ) እምነታችን (The West Minister Cofession of Faith)
- ⁸ Erickson , p,167
- ⁹ Dockery, p,18
- ¹⁰ Erickson, p, 155
- ¹¹ John stott,
- ¹² Dockery, p, 18
- ¹³ Bruce Milne, Know the Truth (Leicester, England: Intervarsity press, 1982), p.24
- ¹⁴ Bryan, Steve
- ¹⁵ ምኒልክ አስፋው የቅዱሳን መጽሐፍት አፈታት ጥበብ፤ ያልታተመ የማስተማሪያ ሞት።
- ¹⁶ Bryan, steve
- ¹⁷ ኃይሉ መኮንን (ቄስ፤ ተርጓሚ) የትምህርተ መለኮት ጥናት (በፕሮፌሰር ሰውስ በርክኾፍ ተጻፈ፤ አዲስ አበባ ንግድ ማተሚያ ቤት 1987 ዓ.ም.) ገጽ 35
- ¹⁸ J.D. Douglas, (ed) "Mircle" New Bible Dictionary second edition, (Leicester, England: Inter- Varsity press, 1962)
- ¹⁹ Josh Mcdowell, Evidence That Demands a Verdict (San Bernardino, C.A.: Here's Life Publishers, Inc. 1979), p.89
- ²⁰ Ibid
- ²¹ R.C. Sproul, Following Christ (Wheaton, Illinois : Tyndal House publishers, Inc., 1991), p. 43
- ²² ምኒልክ አስፋው "ሎጎስም" እግዚአብሔር ነበረ" ነጸብራቅ መጽሔት ቁ.2 1984 ገጽ 13
- ²³ ምኒልክ አስፋው

- ²⁴ Sproul, p. 46
- ²⁵ Sproul, p. 47
- ²⁶ ከሣቲ ብርሃን ተሰማ፣ የአማርኛ መዝገበ ቃላት (አዲስ አበባ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት 1946 ዓ.ም አዲስ አበባ) ገጽ 194
- ²⁷ Erickson, p. 722
- ²⁸ Ibid
- ²⁹ Henrietta C. Meers, What The Bible Is All About (California: Regal Books 1988), p. 9
- ³⁰ Blomberg, Introduction to biblical Interpretation p.89
- ³¹ Grudem, wayne p.74
- ³² ብርሃን መጽሐፍት የቆየ
- ³³ Norman L. Geisler, Christian Ethics (Leicester, England : Apollos (an imprint of Inter- Varsity Press 1969), pp. 17-22
- ³⁴ Ibid
- ³⁵ ከሣቲ ገጽ 703
- ³⁶ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ያሳተመው በራሪ ጽሑፍ "መጽሐፍ ቅዱስ ምንድን ነው?"
- ³⁷ J.I. Packer, Knowing God (Illinois : Inter - Varsity Press 1973), p29
- ³⁸ Randy Alcorn, Money Possessions end Eternity (Illinois : Tyndel House 1989), p.187
- ³⁹ Packer, p.31
- ⁴⁰ Ibid
- ⁴¹ በፍሬው ታምራት ምሥራቅ አጥቢያ መሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን "እግዚአብሔርን ማወቅ" በሚል የተሰጠ ትምህርት 1988 ዓ.ም. አዲስ አበባ
- ⁴² Bryan, Steve
- ⁴³ ፍሬው
- ⁴⁴ Bryan,
- ⁴⁵ Devls, John J. Moses and the Gods of Egypt (Grand Rapids, Michigan: Baker Book House 1971), pp. 3o4
- ⁴⁶ ፍሬው
- ⁴⁷ Bryan,
- ⁴⁸ Peter C. Craigie, Word Biblical Commantary Psalm 1-50 (Texas : Word Books Publishers 1993), p. 326
- ⁴⁹ A.W. Tozer, The Knowledge of The Hoily (Sen Francisco: Harper and Row, Publishers 1991), p.1
- ⁵⁰ Bryan,
- ⁵¹ Packer, p.23
- ⁵² Bryan,

- ⁵³ ከሣቲ ገጽ 888
- ⁵⁴ Stein, Robert H. Playing By The The Rule (Rapide: Bakar Books 1994), p. 193
- ⁵⁵ Bryan,
- ⁵⁶ Pecker, p.32
- ⁵⁷ ፍሬው
- ⁵⁸ Grudem,
- ⁵⁹ Grudem, p156
- ⁶⁰ Grudem, p 161
- ⁶¹ Tozsr, p.49
- ⁶² Grudem, p167
- ⁶³ Grudem, p 166
- ⁶⁴ Grudem, p. 172
- ⁶⁵ Grudem, p. 198
- ⁶⁶ Kennsth E. Haglin
- ⁶⁷ Tozer, p.59
- ⁶⁸ Tozer, p. 78
- ⁶⁹ Grudem, p. 197
- ⁷⁰ Erickson, p. 462
- ⁷¹ Erickson, p. 464
- ⁷² ምኒልክ አስፋው "ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌአችን እንፍጠር" ተሰፋ-መጽሐፍት ቅጽ 1 ቁ.2 1ኛ ዓመት
- ⁷³ Erickson, pp.168-162
- ⁷⁴ The West Minester Confession of Feith
- ⁷⁵ Myles Munros, Dr. "The Power and Potential of Purpose" Vidio Cessattee
- ⁷⁶ J. P. Moreland and David M. Clocchi (Editors) Christian Perspective on Being Human (Grand Rapids, Michigan: Baker Books 1993,) p.21
- ⁷⁷ Granz, p. 219
- ⁷⁸ Morland and Clocchi, p. 22
- ⁷⁹ Stanly Granz, Theology For The Community Of God (Nashvill: Broadman and Holman Publishers 1994), p.218
- ⁸⁰ David Atkinson, The Message Of Genesis 1-11 (Leicester, England: Inter- Varsity Press 1990), p.41
- ⁸¹ Moraland and Clocchi, pp. 27-28
- ⁸² Erickson, p. 516
- ⁸³ Erickson, p. 515